

СРПСКО КОЛО

• ЛИСТ САВЕЗА СРБА ИЗ РЕГИОНА • ПИСАН ИЈЕКАВСКИМ ИЗГОВОРМ • ГОДИНА IX • БРОЈ 93 • ОКТОБАР 2023. • БЕСПЛАТАН ПРИМЈЕРАК

ЈЕЛЕНА ДЕШИЋ

ФК *Борац* Дрвар
понос и симбол
Крајине

ИГОР БРАУНОВИЋ, ПРЕДСЈЕДНИК ПОКРЕТА *НАША ДРИНА*

Дјеца из комунистичких
породица треба да подстичу
братско измирење!

ЧИЧА СЕ ВРАТИО КУЋИ ГЕНЕРАЛ ДРАГОЉУБ МИХАИЛОВИЋ ДОБИО СПОМЕНИК И МУЗЕЈ У БЕОГРАДУ

ОТКРИВЕН БЕЗГРОБНИ СПОМЕНИК КОМАНДАНТУ БЕЗГРОБНЕ ВОЈСКЕ!

РЕПУБЛИКА СРПСКА НА САЈМУ КЊИГА

У знаку 150. годишњице
рођења Јована Дучића

ЖИТЕЉИ БОСАНСКОГ ГРАХОВА ПОКРЕНУЛИ ПЕТИЦИЈУ

Срби повратници у страху
од загађења због постројења
за третман отпадних гума

36. КРАЈИШКИ ЛИКОВНИ САЛОН

ПОЧАСТ И СЈЕЋАЊЕ
НА НИКОЛУ ЦЕРОВЦА

ЛЕНКА ДЕВИК
ФК Дравоград
понос и симбол
Крајине

ИГОР БРАТЧОВИЋ, ПРЕДСЈЕДНИК ПОКРЕТА НАША ДРИНА
Дјеца из комунистичких
породица треба да подстичу
братско измирење!

ЧИМБА СЕ ВРАТИО КУЊИ ГЕНЕРАЛ ДРАГОЉЕВИЋ ДОБИО СПОМЕНИК И МУЗЕЈ У БЕОГРАДУ

**ОТКРИВЕН БЕЗГРОБНИ СПОМЕНИК
КОМАНДАНТУ БЕЗГРОБНЕ ВОЈСКЕ!**

РЕПУБЛИКА СРБСКА НА СЛУЖБЕНИМ
У знаку 150. годишњице
рођења Јована Дукића

БЕОГРАДСКИ
НАСТАВНИЦИ НАСТАВНИЦИ НАСТАВНИЦИ
Срби повратници у страху
од заглавља због постројења
за третман отпадника гума

ОД КРАЈИНА ЛИМОНСКИ СЛОЈ
ПОЧАСТ И СЈЕЊАЊЕ
НА НИКОЛУ ЦЕРОВЦА

ЛИСТ САВЕЗА СРБА ИЗ РЕГИОНА

ЗА ИЗДАВАЧА:
Миодраг Линта

ГЛАВНИ И ОДГОВОРНИ УРЕДНИК:
Трифко Ђоровић

ЛЕКТОР:
Драгана Боку

ВЕБ АДМИНИСТРАТОР:
Милисав Шапић

РЕДАКЦИЈА:
Драгана Боку
Драгана Шиповац
Весна Пешић
Татјана Рађеновић
Жељко Ђекић
Миле Шапић
Милан Гомирац

ФЕЉТОН:
др Милан Мицић

ЕНИГМАТИКА:
Милорад Мишо Живанић

САРАДНИЦИ:
Драган Башовић
Боро Ркман (Хрватска)

ПРАВНИ САВЈЕТИ:
Ратко Бубало
Шпиро Лазиница
Наташа Дробац

АДРЕСА:
Отон Јупанчица 14,
Нови Београд

ДОПИСНИШТВО:
Булевар ослобођења 26, Нови Сад

МЕЈЛ: srpskokolo@ssr.org.rs
ТЕЛЕФОН: 011/2270701
САЈТ: www.ssr.org.rs

ТИРАЖ: 7.000 примјерака

ПРИПРЕМА ЗА ШТАМПУ:
СТУДИО ХУМ, Барајево

ШТАМПА:
АПМ ПРИНТ, Београд

СРПСКО КОЛО је лист
уписан у регистар медија
под бројем NV000809
Месечно. - ISSN 2466-3476
COBISS.SR-ID 219818764

ИЗРАДУ ОВОГ БРОЈА
ПОМОГЛИ СУ:

- Министарство информисања и телекомуникација
- Покрајински секретаријат за културу, јавно информисање и односе са верским заједницама
- Општина Инђија
- Општина Стара Пазова
- Општина Мајданпек

У Вуковару одржана 17. конференција Срба из региона

Од 13. до 15. октобра у Вуковару је одржана Конференција српских националних организација из земаља региона. Учесници конференције били су представници крвних српских организација из Румуније, Мађарске, Словеније, Републике Српске, Федерације Босне и Херцеговине, Црне Горе, Македоније и као домаћини представници српског народа из Републике Хрватске. Била је ово 17. по реду конференција која има за циљ повезивање српског народа у земаљама региона. На конференцији је било ријечи о положају српског народа у земаљама региона у периоду између двије конференције, али исто тако, предлагале су се активности и међусобне сарадње за наредни период.

– То су организације које су признате у домицилним државама и које раде на очувању идентитета српског народа. Иницијатива за нашим повезивањем траје десетак година. Покушавамо да ступимо у што бољу комуникацију са државним институцијама матичне државе, рјешавамо она питања која су у нашој моћи и радимо на повезивању српског народа у земаљама региона. Такође, радимо на издвачкој дјелатности, различитим камповима и сличним активностима које заједничким снагама можемо да организујемо – изјавио је предсједник Српског националног савјета и управног одбора Конференције српских националних организација из земаља региона Момчило Вуксановић.

ПРВИ ПУТ У ВУКОВАРУ

Поменута конференција одржава се једном до два пута годишње, а Вуковар је био домаћин по први пут. Домаћини конференције били су представници српског народа из Републике Хрватске предсједник Главне скупштине СДСС-а Војислав Станимировић, предсједник Заједничког вијећа оп-

штине Дејан Дракулић, замјеник градоначелника града Вуковара Срђан Колар, директор Српског дома Вуковар Небојша Видовић, протојереј-ставрофор Саша Кузмановић и предсједник Вијећа српске националне мањине Вуковарско-сремске жупаније Светислав Микерковић.

– Имали смо заиста једно велико задовољство да будемо домаћини конференције што је велика част и за нашу заједницу и за нашу средину. Конференција је изузетно значајна с обзиром на то да омогућава свима нама да размијенимо искуства са Србима који живе у земаљама у региону, такође да размијенимо искуства која они имају у рјешавању питања проблема које имају у различитим темама. Посебно је доминантно било питање пописа становништва, употребе језика и писма и друга слична питања која су битна и за нашу заједницу на овим просторима – рекао је предсједник Заједничког вијећа општина Дејан Дракулић.

Представници српских националних организација из земаља региона у ова три дана имали су организоване различите посјете како би се што боље приказао живот српске заједнице на овим просторима. Тако су присуствовали отварању изложбе *Моја ћирилица* ауторке Олгице Стефановић у Српском дому у Вуковару, посјетили су кућу Милутина Миланковића, Манастир Успења Пресвете Богородице у Даљ планини, као и Патријарховизацију из земаља региона Момчило Вуксановић у Српском дому.

ИСТИ НАРОД, СЛИЧНИ ПРОБЛЕМИ

Последњег дана конференције присуствовали су литургији у Цркви Светог Николе у Вуковару и организована је посјета Заједничком вијећу општина Вуковар. Било је ово посебно и симболично дешавање, јер

је баш 15. октобра 1998. године Влада Републике Хрватске својом одлуком основала Заједничко вијеће општина, тако да је ова институција прославила свој дан са гостима из региона. Овом приликом, чланови конференције упознали су се са радом ЗВО-а, али и Српског културног центра и Српског дома. Да су резултати ранијих конференција видљиви говори и чињеница да је на вишедневну манифестацију организовану у Чачку која је одржана у августу ове године боравило и четворо ђака из Основне школе Бијело Брдо. Тако су и на овој конференцији договорени конкретни кораци за будућу сарадњу.

– Договорени су будући пројекти као што су књижевне вечери, различите промоције, доласци и упознавање наше заједнице са културом припадника српске заједнице у Македонији, Црној Гори и другим државама. Договорена је и сарадња на нивоу медија и њихово повезивање. Управо кроз ту сарадњу промовишемо нашу традицију, живот и упознајемо људе из Републике Србије, али и шире, како ми живимо, шта радимо и вјерујем да ће из тога изаћи нови пројекти, програми и нова сарадња – додао је Дракулић.

Проблематика српске заједнице у региону је специфична од средине до средине, али проблеми са којима се бори српски народ доста су слични.

– Тешка ситуација је код припадника наше заједнице у Македонији и Црној Гори, у Мађарској и Румунији је нешто другачије гдје су државе флексибилније и другачије се односе према припадницима српске заједнице. Припадници српског народа у Републици Српској остварују другачије своја права и то је разлика. Имамо сличне проблеме са осталима, као што су пописи становништва и умањење броја, одузимање имовине и стаблена проблематика гдје наши људи који су и бив-

ши носиоци станарских права ни дан-данас не могу да откупе своје станове иако је административно све доста олакшано. Наши људи даље немају могућност да откупе своје станове, док у, рецимо, Федерацији оно што смо могли да чујемо на конференцији, јесте да се људима одузима земљиште, њихова имовина и људи који су избјегли и протјерани нису на својим огњиштима и немају могућност да административно реагују и да се исправке у земљишним књигама проведу на прави начин. Тако да је, поред некаквих људских права, присутна и та административна дискриминација и зато је заиста добро састати се и поразговарати о свему – каже Дракулић.

МОЈА ЋИРИЛИЦА

Изложбу *Моја ћирилица* ауторке Олгице Стефановић добили су представници Српског народа Црне Горе који су хтјели да нагласе важност питања националног идентитета.

– Црна Гора је била најћириличнија република у бившој Југославији, међутим, ћирилица је потпуно избачена из употребе. Она је равноправна по уставним нормама, била је дозвољена, али не и у службеној употреби. Ми имамо иницијативу да ћирилица буде равноправна са латиничним писмом и то полако, али сигурно успијевамо. Сада је попис становништва у Црној Гори и успјели смо да обезбидимо да пописнице буду и на ћириличном и на латиничном писму, што није била пракса у неком ранијем времену. Тако да радимо на томе да ћирилица поново заузме своје мјесто и буде равноправна са латиничним писмом – додао је Вуксановић.

Вуксановић је изразио задовољство на квалитетној сарадњи свих српских организација из региона, у нади да ће резултати њиховог рада у све већој мјери бити видљиви.

МАЈА МИЛАНОВИЋ/СРБИ.ХР

КОМАНДАНТ ЈВУО ДРАГОЉУБ ДРАЖА МИХАИЛОВИЋ ДОБИО СПОМЕНИК И МУЗЕЈ У БЕОГРАДУ

ОТКРИВЕН БЕЗГРОБНИ СПОМЕНИК КОМАНДАНТУ БЕЗГРОБНЕ ВОЈСКЕ!

У Брегалничкој улици у београдском насељу Звездара, на мјесту гдје је прије Другог свјетског рата била породична кућа ђенерала Михаиловића, у присуству великог броја грађана и поштовалаца антифашизма 17. октобра 2023. године откривен је споменик и отворен музеј команданта Југословенске војске у отаџбини генерала Драгољуба Драже Михаиловића.

На почетку церемоније служен је помен првом вођи масовног оружаног покрет отпора у покороној Европи.

ИСТИНСКЕ СЛАВЕ НЕМА БЕЗ ПОНИЖЕЊА И СТРАДАЊА

– Београд је данас дочекао да се открије безгробни споменик команданту безгробне војске. Његова улица се могла звати и Церска, и Суворовска, и Кајмакчаланска, и Солунска, и Албанске голготе и Равногорска. И у свакој би било мјесто споменику генерала Михаиловића – поручио је академик Матија Бећковић напомињући да споменик не треба ђенералу, него да служи нама, нашем миру и помирењу.

– Онај који га је убио и оставио без гроба, сахрањен је пред туђом кућом на главном брду главнога града српскога народа и нико не пита ко је то дозволио и по којем закону је то учињено – поручио је Бећковић и додао да међу српским новомученицима генерал Михаиловић нема премца.

– Ако се игдје обистинила ријеч да истинске славе нема без понижења и страдања, обистинила се у његовој судбини. Најгори од свих ратова грађански, братоубилачки и самоубилачки, рат је са самим собом. Такав рат се не завршава у рату него наставља и у ми-

» ИГОР БРАУНОВИЋ: Испунио сам свој дјечачки сан

» МАТИЈА БЕЃКОВИЋ: Међу српским новомученицима генерал Михаиловић нема премца

ру као што је случај у Србији и Црној Гори, гдје се затирала свака истинита ријеч о миру, праштању, разумијевању и помирењу – рекао је Бећковић напомињући да је Влада у Лондону учинила све да дође до уједињења свих борбених снага против непријатеља, али...

– Влада Уједињеног Краљевства одлучила се за једну страну. Тако је братоубилаштво распламсано и настављено у миру. Генерал Михаиловић је проглашен издајником, а тиме и српски народ издајничким који би се дао водити од издајника, како је рекао Слободан Јовановић. Генерала Михаиловића су на крају рата оставили и одрекли га се савезници, па

и његов краљ, али он се није одрекао никога – рекао је Бећковић и додао иако остављен од свих Михаиловић је спасавао америчке и британске пилоте, „руковао се с њима и пожелио им срећан пут прије уласка у авион“.

НИЈЕ БИЛО САРАДЊЕ СА ОКУПАТОРОМ

– И под највећим мукама, изложен најгорим клеветима, прије линчовања генерал Михаиловић понављао је само једно, а то је: „Никада, нигдје и ни по коју цијену под мојом командом није било сарадње са окупатором.“ Још у Душановом законнику записано је „ко кињи мртваца и свети се гробовима, казниће се као да је човјека убио“, а многи и дан-данас у двадесет првом вијеку киње покојнике и оне који немају гроба. Противећи се одвајању пропаганде од историје, вјерни октроисаним лажима, откривање истине зову ревизијом историје. Вјера и култура, потомци поражених и побједника одузимају право једној страни да суди другој и стају између њих. Само равноправни у смрти бићемо равноправни и у животу. Без помирења нема ни наде ни спасења. Мир безгробном пепелу генерала Михаиловића и пепелу његове безгробне војске. Капа доље овом дану и овом чину – закључио је Бећковић.

Отварању музеја и откривању споменика, између осталих, присуствовали су представници општина Угљевик и Гацко, представници Удружења ветерана *Гарга Панџери* и многи други.

РСК

РИЈЕТКИ СПОМЕНИЦИ ПРИПАДНИЦИМА ЈВУО

Комунистичка идеологија је деценијама након Другог свјетског рата кроз школске уџбенике и литературу глоирификовала партизански покрет. Истовремено, деценијама су сатанизовани припадници ЈВУО, као и њихове породице и потомци. Премда је генерал Драгољуб Михаиловић рехабилитован 2015. године у Србији су веома ријетка обиљежја која носе његово име.

У општини Лапово постављен је споменик Драгољубу Михаиловићу 2006. године, па је тако именован и трг на којем се налази.

Споменик Дражи постоји још у Ивањици, његовом родном мјесту, као и у Конатицама код Обреновца.

Имена улица Ђенерала Драже Михаиловића налазе се у Барошевцу код Лазаревца, у Дубљу и Клењу код Богатића, као и у Бијелом Пољу.

Тешко је процијенити колико је просјечан партизански или равногорски борац из неког српског села заиста размишљао о идеологији. Њих је у рат покренула борба за слободу усмјерена против истог непријатеља. Данас, бројни комунистички споменици полако пропадају и одлазе у заборав, док се споменици припадницима ЈВУО тек понегдје подижу.

НИЈЕ СВИМА ПО ВОЉИ

Откривање споменика вођи српског антифашистичког покрета изазвао је бројне реакције.

У близини самог музеја црвеном бојом је префарбан мурал са ликом Драгољуба Михаиловића.

Током скупа неколико активиста је протествовало, али полиција није дозволила да се приближе мјесту догађаја.

Откривање споменика изазвало је и реакције у региону. Између осталих, огласило се Министарство спољних и европских послова Републике Хрватске оцјенујући да је „чин подизања споменика Дражи Михаиловићу супротан европским вриједностима“.

БРАУНОВИЋ: ГЕНЕРАЛ МИХАИЛОВИЋ СЕ ВРАТИО СВОЈОЈ КУЋИ

Иницијатор подизања споменика Дражи Михаиловићу лидер Патриотског и еколошког друштва *Наша Дрина* Игор Брауновић рекао је да је Београд показао да смије и да се никога не боји. У свом емотивном говору је истакао да је са сиједом косом и брадом напокон досањао свој дјечачки сан.

– Немојте више никад да дозволимо да нам се деси да занемаримо своју вјеру и нацију и заборавимо ко смо и шта смо. Београд је доказао да ће нам ово вратити оно мало вјере што нам је, као народу, остало. Будимо јединствени. Сви смо данас под истим барјаком, окупљена браћа из свих српских

земаља. Дража се вратио кући, живјела Србија – поручио је Брауновић. Он је у најави овог догађаја истакао да се генералу Михаиловићу, доказаном српском родољубу у оба свјетска рата, не зна гроб, што је срамота и грехота и пред Богом и пред људима.

– Као ратника су га цијенили и они против којих је ратовао, укључујући Аустроугаре, са којима се тукао на Мачковом камену и Дрини. Подјеле у нашем роду, настале у Другом свјетском рату, а посебно послуже њега, ставиле су Михаиловића на стуб срама. Ако нема гроба, ево куће – музеја за српског генерала. Доста смо се дијелили и дошло је вријеме да се сложимо.

НИЈЕ НИ ТРАЖЕНА ДОЗВОЛА ОД ГРАДА БЕОГРАДА

Према наводима београдских *Вечерњих новости* Удружење *Наша Дрина* доставило је Комисији за споменике и називе тргова и улица Скупштине Београда, 25. јула ове године, иницијативу да се постави скулптура Драгољубу Дражи Михаиловићу.

Комисија је затражила допуну документације са идејним рјешењем спомен-обиљежја и пропратним информацијама, међутим, до тога није дошло, па се иницијатива није ни разматрала.

Како је појаснио Игор Брауновић у међувремену су се организатори одлучили да скулптуру поставе на улазним вратима својих просторија, па за постављање нису потребне никакве дозволе.

ПО БЛАГОСЛОВУ ЦРКВЕНИХ ВЕЛИКОДОСТОЈНИКА

Споменик ђенералу Михаиловићу израдио је вајар проф. Драган Раденовић, члан Руске академије ликовних умјетности. Он је медијима открио како је инспирацију за споменик добио током боравка у Манастиру Свете Тројице у Стањевићима код Будве.

– Тражио сам благослов од игумана Јефрема. Дао ми је благослов и рекао да су се краљ Владимир, цар Лазар, Карађорђе и Дража Михаиловић заклили да ће служити свом народу до краја и да су ту заклетву испунили. Тако је ова скулптура добила назив *Небоземна заклетва* – рекао је аутор споменика који је за овај подухват добио још благослов од митрополита дабробосанског Хризостома и епископа будимљанско-нишкићког Методија.

БРОЈНИ ЕКСПОНАТИ У ЧИЧИНОМ МУЗЕЈУ

Од експоната у музеју, који су стигли из приватних колекција, могу се видјети перорез са додацима за отварање конзерви, маказицама у кожној футроли, затим виљушка у облику перореза, те џепни перорез. Ту је и кожна футрола за оловке „фабер“ и „ватерман“ са посветом „Чича, Серб нешнел федерешн Питсбург / Serb National Federation Pittsburgh/, ПА, 26. август 1944“, са сломљеним врхом држача и наливпера „пеликан“ и „паркер“.

У поставци су и предмети које је Михаиловић користио током Другог свјетског рата, као и они нађени у моменту хапшења.

У спомен-соби постављена је и пластифицирана географска карта Србије, метална муштикала без фиљибара, фото-апарат „zajs ikon bob 510“ у кожној футроли са два окидача за снимање, три бусоле, ручни сат „хелвеција“, двије картонске футроле за наочаре, те четри пара наочара са металним оквирима, од којих су једне са сломљеним стаклом.

ИЗ УГЛА ИСТОРИЧАРА: О СПОМЕН-СОБИ У БРЕГАЛНИЧКОЈ

Дража Михаиловић поново међу Србима

ПИШЕ: ДР НЕМАЊА ДЕВИЋ

Љупки су називи улица на међи између Врачара и Звездаре. За разлику од Новог Београда, укоријењеног у традицијама Друге Југославије, овдје се чешиће наилази на топониме и личности који су асоцијације на славно доба Краљевине Србије, с почетка 20. вијека. И на одавно изблиједјела мјеста из Старе Србије. Ту су, на једном релативно малом простору, и Брсјачка и Прешевска, и Вардарска и Пећка, и Тетовска и Струмичка улица. И – Брегалничка.

НАЗИВ УЛИЦЕ – СИМБОЛ СЛОБОДЕ

Брегалничка улица није добила назив тек по притоци Вардара; ради се о ријеци на којој је, послје ослобођења јужних крајева од Турака, забиљежена и сјајна пobjеда српске војске над Бугарима 1913. године. Ове пobjеде, постигнуте у само годину дана, окончале су турску власт на Балкану, али и одредиле која ће држава постати Пијемонт уједињења поробљених народа.

„За Косово – Куманово, за Сливницу – Брегалницу” била је лозинка новог српског нараштаја који је почетком 20. вијека крупним корацима искорачио на историјску сцену.

У овим ратовима из анонимности је изашао и млади (свега 19 година) питомач Војне академије Драгољуб Михаиловић. Рођен у Ивањици, близу старе турске границе, али у дјетињству поставши сироче и одраствавши у близини стричева официра у Београду, Михаиловић је одушевљено пошао „стазама наших царева и краљева”, у ратове за ослобођење и уједињење српства.

У Кумановској бици се истакао и одликован је сребрном медаљом за храброст, на Злетовској ријеци већ је задобио и прве ране. Одмах по окончању овог сукоба, млади водник Михаиловић налазио се на дужности у гушењу арнаутске побуне у Старој Србији. Униформу није скидао осам година, које је безмало све провео на фронту. У своју биографију уписао је сва кључна мјеста српске епопеје: Цер, Мачков камен, Колубару, Албанску голготу, Добро поље. А уједињење 1918. дочекао је као поручник, са двије ране и четири ордена. Но у рову га налазио и 1919. у зони Призрена, поново у сукобима са побуњеним Арнаутима.

Михаиловићева мјеста официрске службе била су везана за разне крајеве нове државе: Скопље, Београд, Сарајево, Љубљана, Цеље, Мостар... Послје дугогодишњих усавршавања, 1926. преведен је у ђенералштабну струку, да би 1930. шест мјесеци провео и на специјализацији у Паризу. Једно вријеме своје каријере проводи и у војној дипломатији: 1935/1936. у Бугарској и

ФОТО: НАША ДРИНА

1936/1937. у Чехословачкој. Могло би се рећи да је већ тада постао дио елите Краљевине.

Савременици га осликавају позитивним тоном, а за његову узорну службу (иако се не би могло рећи да је био линеарна личност – у каријери је кажњаван три пута), одликован је 15 пута, највишим страним и домаћим ордењем. Овај дио његове биографије је мање-више познат и детаљно обрађен у литератури, али приватни живот Драже Михаиловића је већ мање освјетљен. Ту долазимо и до кључне поенте овог текста: везе Михаиловића и Брегалничке улице.

Млади капетан Дража Михаиловић оженио је 1920. Јелицу Бранковић и са њом у наредним годинама добио четворо дјеце: Бранка, Љубивоја (преминуо као дијете), Војислава и Гордану. Породица је најприје узимала под најам једну кућицу недалеко од Цркве Светог Саве, потом су се још два пута селили, да би око 1931. успио да откупи кућу у Брегалничкој улици.

Брегалничка – то је у суштини био дом породице Михаиловић, и прије и током Другог свјетског рата. Породица је са тешком муком отплаћивала кредит и давала рате за откуп до пред сам рат.

ПРВИ ВОЂА ПОКРЕТА ОТПОРА

Дошла је 1941. и Драгољуб Михаиловић је суштински тада, на вододелници судбине свог народа, постао историјска личност. Његове ратне заслуге су несумњиве: одбио је капитулацију Југословенске војске и продужио герилски отпор окупатору; створио је први (и једно вријеме једини) масовни оружани покрет отпора у Европи; његове снаге учествовале су у стварању велике слободне зоне у Југославији у којој је живјело преко 1.500.000

људи у тренутку када је Хитлерова чизма суверено газила све народе који су се нашли на путу њемачке експанзије. Био је и први вођа покрета отпора за кога је познато да су му Нијемци „уцијенили главу”; против њега лично предузимали су низ војних подухвата, почев од операције „Михаиловић” децембра 1941. године. Од 1942. у чину армијског ђенерала, постао је и министар војни у оквиру Југословенске владе у Лондону, једини присутан на терену окупираних земље, и командант Југословенске војске у отаџбини, која је већ наредне године имала близу 60.000 људи под оружјем, и територијалну организацију која је обухватила већи дио земље.

У другој ратној години, када је интензитет отпора био најнижи, његови равногорци су кроз диверзије на пругама пресјецали њемачке линије снабдијевања, понекад у кључним моментима, доприносили тако савезничким пobjедама и на удаљеним фронтovima. Због тога је на Западу промовисан у „балканског Робина Худа” (видјети насловнице магазина *Тајм* (*Time*) и *Њузвик* (*Newsweek*), холивудски продукт *Четирици*, *борбена Јерула* итд).

У јесен 1943. снаге ЈВуО водиле су велику офанзиву у Босни, ослобађајући низ вароши (до домак Сарајева) и носећи Нијемцима и усташама велике губитке. Ипак, њихова политика била је прије свега егзистенцијална, уз уважавање интереса српског народа и отклањања посљедица њемачких и усташких одмазди.

НИЈЕ ПОТПИСАО НИЈЕДАН СПОРАЗУМ СА ОКУПАТОРИМА

Сам Михаиловић није потписао ниједан споразум са окупатором и његовим савезницима. Критичари споразума са Нијемцима и властима НДХ које су постизали локални четнички команданти могли би да унапреде број српских жртава на Манаџи и на Козари и да можда и кроз ту перспективу размотре ефекте изнуђене колаборације.

Ђенерал Михаиловић је покушавао да води самосталну и суверену политику, са геслом „Балкан Балканцима” – и то га је код савезника са Запада скупо коштало. Још од 1941. није дозвољавао британским представницима да учествују у креирању политике његовог покрета, чак одстрањујући њиховог официра Хадсона из свог штаба. Ипак, својим савезницима остао је одан и онда када су га се одрекли; о томе свједочи мисија Халијард и евакуисање (у неколико етапа) близу 500 савезничких авијатичара из Србије, које је Михаиловић организовао. О томе да су и савезници Михаиловића сматрали, док год им је то било у интересу, дијелом своје алијансе, говоре и одликовања од Де Гола (1942) и Трумана (1948).

И у моментима када је исход рата био извјестан, он је покушавао сарадњу на терену са Црвеном армијом, ослобађајући и предајући јој низ вароши у Србији (најпознатији примјер Крушевца).

Напосљетку, сам Драгољуб Михаиловић се жртвовао за свој народ и своју идеју, одбијајући да пође са савезницима посљедњим авионом на крају 1944. и остајући у својој земљи. Са његовим посљедњим војницима, као редов, пао је на Зеленгори и његов син Војислав. А када је и сам заробљен, Михаиловић је показао да је изнад свега остао легалиста: усред стаљинистичког процеса више се трудио да својим целатима објасни ратне прилике, уз познату реченицу која говори о његовој помирљивости (и политичкој кратковидости): „Молим да ми се за олакшавајућу околност узме то што сам правилно управљао државним финансијама”.

САРАДЊА СА КОМУНИСТИМА

Ако критикујемо његов покрет, пробајмо да то учинимо из другачије перспективе у односу на модерне београдске антифашисте са хрватским становиштем. Са њима смо сагласни да Михаиловић није био антифашиста: у његовом речнику није постојала таква идеолошка флоскула, јер је његов покрет био антиокупаторски и антињемачки. У самом старту, 1941, направио је фаталну грешку признајући комунистима легитимност у ратним условима. Његови људи не само да су сарађивали са комунистима (чак и у борбама око Шапца, Крагујевца и Краљева, изазивајући тиме крваве њемачке одмазде), већ су једној прије рата забрањеној, полутерористичкој организацији, дозволили да паралелно са њима врши мобилизацију на српском селу.

Ђенерал није послушао савјет Милана Недића да се 1942. пребаци у Босну и тамо стави на чело покрета отпора српског народа који се подизао против геноцидних усташа, остајући везан за Србију у моментима када је на челу тог родољубивог стихијског покрета, иронијом историје, стао Тито. Са ђенералом Недићем у вези стоје још два чина која су компромитовала Равногорски покрет: „слово З” и легализација одреда 1941/1942. године.

Михаиловић није послушао импулс народа који је још 27. марта исказао вољу да се бори без обзира на жртве, па је често примјењивао тактику крени-стани. То га је доводило и у разне (посредне, а у два маха директне) контакте са Нијемцима, од којих се сваки завршавао неуспјехом, али и компромитацијом ЈВуО.

Временом ће примат над антињемачком борбом одијети антикомунистичка, што ће довести и до злочина које би требало сагледавати у контексту суровог

грађанског рата. Једна од ствари које би се могле критиковати је и децентрализација команде покрета, која је имала негативан исход: више команданата који су у својим зонама номинално признавали Михаиловићеву команду, али и често водили своје личне ратове. У национално мјешовитим подручјима то је водило и ка обрачунама на вјерској основи, који су само представљали наставак ранијих. На крају, у комунистичкој пропаганди, сви ти злочини приписани су Михаиловићу као наредбодавцу и инспиратору.

АМЕРИКАНЦИ ГА ОДЛИКОВАЛИ НАКОН СТРИЈЕЉАЊА

Кључна грешка, ипак, била је фатална повезаност са Западом и нада да ће они интервенисати у корист интереса српског народа и југословенске демократије, чак и против Стаљинове интересне сфере. И у босанским гудурама 1945, одсјечен од свијета, Михаиловић се уздао у помоћ Американаца, који су својим односом према њему показали све лицемјерство: док се уклапао у токове њихове политике био је промовисан у јунака Балканског полуострва, али чим су се зоне утицаја подијелиле био је препуштен судбини, а потом и забораву. А одликован је – већ када је био стрељан.

Нечојствени пobjедници су измученој породици ђенерала Михаиловића послје Другог свјетског рата отели кућу у Брегалничкој. И она је посљедњих година била нијемци свједок турбулентних догађања у Србији: 2019. је срушена, да би на њеном мјесту била подигнута луксузна вишеспратница. Но када се учинило да је битка за сјећање изгубљена, изненада је на мјесту некадашње куће отворен *Чичин дом*.

Организација *Наша Дрина* успјела је да откупи један дио зграде и посвети га његовању упомене на ђенерала Михаиловића. Кад већ нема гроб – он неочекивано добија споменик у Београду. На ту вијест, низ активиста из невладиног сектора проврштао је као попрскан светом водом, показујући да Михаиловић и данас постаје својеврстан тест, као и 1945. и за нацију и за демократију.

Ова спомен соба потребна је и Београду и Србији и било би добро да се она стручно уреди, са сталном поставком посвећеном животу ђенерала Михаиловића од рођења 1893. до смрти 1946. године. То ће бити и свједочанство о српском полуму у првој половини 20. вијека.

Али нека то буде и мјесто гдје ће, уз неку врсту едукативног центра, нове генерације научити како да избјегну двије основне замке из 1941: да више никада брат не пуца на брата вођен туђом идеологијом, и да српски народ више никад не дозволи да постане само оруђе у рукама империја.

ИЗВОР: РТ БАЛКАН

ИГОР БРАУНОВИЋ, ПРЕДСЈЕДНИК ПОКРЕТА НАША ДРИНА

Дјеца из комунистичких породица треба да подстичу братско измирење!

Дрина је ријека која сјаја,
а не раздваја српски род

Ове ријечи се често могу чути у разним говорима и манифестацијама, али кад говоримо о конкретним дјелима о томе најбоље свједочи Еколошко-патриотски покрет *Наша Дрина* чији је председник и оснивач Игор Брауновић.

Подизање споменика и отварање спомен собе посвећене Ђенералу Драгољубу Дражи Михаиловићу у Брегалничкој 24, на мјесту његове некадашње породичне куће, је догађај који никога није оставио равнодушним.

Међутим, Брауновић и Покрет *Наша Дрина* нису сачували само сјећање на лик и дјело вође српског антифашистичког покрета у Другом свјетском рату. Подизањем споменика на Дрини код Малог Зворника одужили су се и последњем косовском Обилићу предратном шумару Милошу Ђирковићу, који је одбио не само позиве своје породице да напусти родну кућу већ и блаженопочившег митрополита Амфилохија. Живот је положио чувајући своје напуштено село Бело Поље и икону породичне славе Светог Алимпија уписујући се 20. јуна 1999. године у летопис српских бесмртника.

Могло би се рећи да Еколошко-патриотски покрет *Наша Дрина* живи на крилатици стихова пјесме Љубивоја Ршумовића *Домовина се брани лепошом*. Покрет се поред културе сјећања бави и хуманитарним радом, о чему за *Српско коло* говори њен председник Игор Брауновић, који је уједно и директор Јавног предузећа *Србијашума*.

– Наша Дрина је основана 6. новембра 2020. године. Тај датум је одабран у знак сјећања на 6. новембар 1918. године када је српска војска ушла у Сарајево, чиме је прекинута вишедеценијска аустроугарска окупација. Дакле, окупали смо се прије три године на Зворничком језеру у селу Читлук недалеко од Малог Зворника као група еколога и патриота са циљем да заштитимо животну средину, а посебно Дрину која је кичма српског рода. Залажемо се за чистоту не само природе, већ и душе, срца, образа, вјере...

● **Да ли је данас екологија постала један од приоритетних патриотских циљева?**

– Рекао бих да јесте. Наша је

» Игор Брауновић поред слике са ликом српског хероја Милоша Ђирковића

земља изузетно лијепа и Бог нам је подарио бројне природне љепоте које смо у обавези да чувамо. Све је више загађивача, рудника, каменолома... Шуме се суше на глобалном нивоу, па и код нас. Ми као покрет не можемо много, али трудимо се да повремено уз помоћ наших активиста очистимо ријеке и приобаље. Сматрам да је веома важно да се позабавимо резултатима НАТО бомбардовања које нас је задесило. Наш доктор Вања Милошевић који је замјеник председника у *Нашој Дрини* је на недавно одржаном симпозијуму у Берлину имао прилику да се увјери да је према званичној статистици Србија прва по броју малигних обољења у Европи. Више од годину дана бавимо се истраживањем како би дошли до конкретних података колико здравља нас је коштало „пријатељско убјеђивање“ да одустанемо од дијела своје територије.

● **На Вашу иницијативу 17. октобра откривен је споменик и отворена спомен-соба Дражи Михаиловићу на мјесту његове породичне куће? Како је уопште до тога дошло?**

– Ми смо прије двије године ушли у тај пројекат. Лично сам покушавао да дођем до тог простора и раније, још док је била породична кућа на том мјесту, међутим, то финансијски није било ни реално ни могуће. Сама локација је била врло атрактивна за купце. Нама је остало да чекамо да се ту изгради зграда, па да онда ступимо у акцију. Успјели смо у томе, захваљујући великој помоћи самих инвеститора – породице Па-

вловић која је поријеклом из Книна. Инвеститор је био велики пријатељ покојног Јована Рашковића. Одржао је ријеч и донаирали су скоро пола простора, док смо остатак откупили уз помоћ донатора, чланова и симпатизера. Тако смо направили Музеј, а планирамо да у другом дијелу отворимо едукативни центар у коме ће се одржавати предавања, и трибине.

● **Подизање споменика је изазвало бројне контроверзе. Да ли вјерујете да је могуће да Срби пре небрегну идеолошке подјеле?**

– Идеолошке подјеле су се све ле на минимум. Рађају се нове генерације Срба које у школи уче вјеронауку, одлазе у цркве, причешћују се и настоје да корачају светосавским путем. Истина, постоје и појединци који по задатку распирјују нове подјеле међу Србима. То им је посао, али на дуге стазе неће успјети, јер се православни вјерници не дијеле на леве и десне.

● **Захваљујући Вашем удружењу заборављеном српском хероју са Космета Милошу Ђирковићу подигнут је споменик у мјесту Читлук надомак Дрине. Колико данас српска јавност уопште зна о херојству Ђирковића?**

– Често сам о Видовдану и за дочек Српске нове године борао на Космету. Причу о Милошу Ђирковићу сам чуо 2010. године. Веома ме је импресионалирала његова судбина. Ђирковић је, између осталог, био истински љубитељ природе. Као ловац и планинар много времена је провео по

Проклетијама и околини. Тих несрећних година када су кренули сукоби, водио је наше специјалне јединице по терену јер је као шумар знао сваки камен и био је у резервном саставу Војске Југославије. Када је донијета одлука да се војска и полиција повуче одвео је своју фамилију у колективни центар у Краљево и вратио се на Космет у своју кућу и забаракадирао се. Узалудно су покушали чланови породице да га убиједо да се не враћа, италијански Кфор је долазио да га убиједи да се придружи породици, владика Амфилохије, локални свештеник. Од јутра до мрака је пуштао гусле. Када се све завршило нестало је без трага, не зна се више ништа о њему. Сам у неравноправној борби је лидвирао најмање 18 шиптарских терориста. Када је *Наша Дрина* подигла сојенице на Дрини одлучио сам да подигнем споменик Милошу Ђирковићу од дрвета. Академски вајар Боја Грујић из Љубовије је моторном тестером направио скулптуру. То нам је била прва активност.

● **Добитник сте бројних признања, чак сте и опјевани у гусларској пјесми. Које признање Вас највише обавезује?**

– Недавно сам добио признање од Епархије сремске и Шајкашког удружења Крст војда Ђорђа Стратимировића. То ми је посебно драго јер сам се родио у Зрењанину и одрастао у Војводини. Највеће признање ми је можда чин четничког војводе. Добио сам одликовање и од Руске федерације. Био сам велики пријатељ са покојним генералом Божидаром Делићем. Био сам и његов војник, тако да сам добио и признања због учешћа у рату.

● **Због учешћа у барикадама на Космету тзв. Косово води поступак против Вас. У којој је фази тај процес?**

– Не знам, искрено. Знам да сам био једини из централне Србије на оном чувеном списку од 55 Срба који су требали да буду ухапшени. То је било 2021. године када су припадници тзв. косовске полиције кренули са дугим цијевима. Стотињак запослених у *Србијашумама* су били на барикадама, звали су ме и провео сам ноћ са њима. Пар дана након тога у Приштини је Курти приказивао моје слике са циљем да оптужи Србију, али ја нисам отишао на Космет као руководилац државног преду-

зећа, нити је мене неко слао, то је била моја лична одлука.

● **Да ли можемо рећи да је у вријеме глобалне енергетске кризе порастао потенцијал и значај *Србијашума*?**

– Сјеча и продаја дрвета је нешто што је плод домаћинског газдовања шумама. Сјечемо само оно дрво да би шума могла да настави да расте. И никада тај број нисмо прекорачили. Напротив, по Закону и ономе што шумарска струка предвиђа требали би да сјечемо два милиона кубних метара дрвета, а ми смо то свели на 1,7.

● **Да ли Србија може да опстане као запад Истоку и исток Западу?**

– Видите да је опстала. Ми смо у Европи и природно је да треба да јој тежимо. Међутим, ту тежњу смо већ скупо платили, а нисмо је остварили. Држава мора да буде у прилици да сама одлучује о државним интересима. Свети Сава је давно рекао да не тражимо нове пријатеље међу старим душманима. Ми очигледно то и даље покушавамо. Не замјерам онима који то покушавају, али замјерам онима који се према нама опходе као да смо им највећи непријатељи, а били смо им савезници у свим ратовима и гинулима смо за своје и њихове интересе.

● **У ком тренутку се код нас Србин националиста почео изједначавати са шовинистом?**

– Најбоље сам то искусио на својој кожи. Одрастао сам у комунистичкој породици. Моји баба и дјед су били носиоци партизанске споменице и борци 6. црногорске пролетерске бригаде. Тамо су се упознали и вјенчали, мој отац се родио при повратку из Другог свјетског рата, тако да сам ја партизански унук. Када ме питају зашто сам националиста, одговорим, а ко би требао да каже „никад више брат на брата“ и ко би требао да исправи неправду према Драгољубу Михаиловићу. Од некога мора да крене, а мислим да мора управо од оних који су у комунистичком периоду били упушкани и учили историју која није била ни близу истине.

● **На које ћете акције бити фокусирани у будућности?**

– Трудимо се да помажемо угроженим вишећланим породицама. Тренутно реновирамо једну кућу у Панчеву и помажемо породицу којој су искључили струју. Трудимо се да им нађемо посао како би системски били ријешени. Наших шумара има по цијелој Србији и знају сваки заселак, замолио сам их када наиђу на угрожене породице да ме контактирају. Сваки појединац има потребу да буде равноправан и добије своју шансу. Живимо у времену у коме су људи жељни социјалне правде.

ДРАГАНА БОКУН

АЛБАНЦИ КОЈИ СУ ПОШТОВАЛИ СРПСКУ УНИФОРМУ

Брауновић је, причајући о судбини српског хероја Милоша Ђирковића поменуо да га је изненадило сазнање да је доста Албанаца шумара који су погинули у српској униформи. – Нису хтјели да скину шумарску униформу и раде против државе Србије. Сви су ликвидирани у рату или непосредно послје рата од стране Шиптара. Било их је неколико и сматрам да је наша обавеза да их не заборавимо.

СРПСКИ ПАСОШ ЗА УНУКА ЧИКА ЂОРЂА

Када су чланови Покрета *Наша Дрина* посјетили Зејтинлик дочекао их је унук Ђорђа Михаиловића – Михајло нам се придружио и постао наш члан. До краја новембра или почетком децембра ће нам доћи у посјету. Мајка му је Гркиња. Он лијепо говори наш језик и студира српску историју. Обећао сам да ћу покренути иницијативу када буде дошао овдје да им се додијели држављанство и уручи српски пасош.

ПОРЕД СВИХ ПРОБЛЕМА ГРАЂАНИ БОСАНСКОГ ГРАХОВА СУОЧЕНИ СА БОРБОМ ЗА ОЧУВАЊЕ ПРИРОДНИХ ДОБАРА

Срби повратници у страху од загађења због постројења за третман отпадних гума

У Босанском Грахову мјештани страхују од покретања постројења за третман отпадних гума – јавља РТРС.

Срби повратници, који се већином баве пољопривредом, вјерују да ће рад овог постројења довести до загађења.

У Циглани Брик, која је инвеститор, тврде да нема разлога за бригу. Најављују израду студије утицаја на животну средину, када ће и грађани моћи дати своје примједбе. У општини кажу да су им мале могућности да спрече изградњу постројења, јер дозволе дају кантоналне и федералне власти.

Босанском Грахову није остало ништа осим чистог ваздуха, земље и воде, поручују мјештани. Изградњом постројења за третман отпадних гума процесом пиролизе, страхују, и природа би била загађена. Управо од природе већина њих и живи. Бојан Маринковић узгаја краве.

– Бавим се еколошком производњом кајмака, сира, млијека, а ако се то покрене, страхујем шта ће бити са про-

изводњом и мојом породицом – каже Маринковић.

Више од стотину Граховљана бави се пчеларством. Кажу да је њихов мед освојио бројне златне медаље за квалитет.

– Процесом пиролизе продукти који излазе из димњака падају на тло, сва жива бића су угрожена, пчеле посебно. Стријепим да ће, уколико дође до овога, пчеле бити прве на удару, што би значило крај пчеларства овдје – каже пчелар Драгомир Лончар.

Из Циглане тврде да опасност од загађења не постоји. Кажу да у Тешњу

без проблема већ ради исто постројење, од којег ће куповати дијелом већ прерађену гуму. Производ пиролизе користиће као енергент за производњу цигле, умјесто мазута.

– Овдје је сасвим затворени систем и не долази до загађења околине. Према тој анализи, која је вршена од овлаштене организације и издата еколошка дозвола за фирму која у Тешњу већ ради, нема ниједног процента загађања околине – појашњава Милорад Мацарић, директор Циглане Брик.

И у федералном и у кантоналном надлежном министарству РТРС-у је речено да циглана нема еколошку дозволу за постројење за прераду гума. У предузећу најављују да ће захтјев за издавање дозволе поднијети након израде студије утицаја на животну средину, на коју ће грађани моћи да дају своје примједбе. Општинска управа о постројењу нема званичних информација.

– Ако дозволе даје Федерација, односно Кантон, општина има врло мало могућности да нешто предузме. Једина могућност, уколико је заиста то толико опасно колико се прича и колико смо прочитали, а мислим да није безазлено, јесте само одређена врста грађанске непослушности – истиче начелник општине Урош Ђуран.

РТРС

ГРАЂАНИ ПОКРЕНУЛИ ПЕТИЦИЈУ

Забринути Граховљани су покренули онлајн петицију против покретања погона за спаљивање гума. Тражећи подршку објавили су саопштење у коме се истиче да сам географски положај и надморска висина на којој се налази Босанско Грахово говори да се ради о планинском крају који обилује природним љепотама, нетакнутом природом, чистом водом и ваздухом.

Након ратног разарања, природне љепоте и незагађена околина су остали једино чиме се становници Грахова могу истински похвалити.

Сада је и то доведено у питање!

Настоји се покренути погон за спаљивање гума. То је термохемијски процес који се назива пиролиза. Спаљивање на високим температурама, без присуства ваздуха. Он се настоји приказати као једноставан и ефикасан начин збрињавања отпада, при којем се добијају чврсти, течни и гасовити производи, који се даље могу користити као гориво. Зелена хемија на дјелу!

Ипак, у пракси је мало другачије.

Принос процеса пиролизе и квалитет готових производа зависи од примјениених радних услова и реактора у којем се процес изводи. Ако се овоме дода кориштење неодговарајућих филтера и непоштовање прописа о заштити животне средине, исход је јасан – погубан утицај на цијели екосистем.

Ослобађају се веома токсична органска једињења, каква су диоксин и фуран, која показују низ штетних дејстава на људско здравље, о чему свједоче бројни научни радови.

Осим тога, овим процесом се не уништавају присутне неорганске материје, тако да се штетном утицају на околину и човјека придружује и присуство тешких метала. Искуства локалних заједница у којим је примјењиван овај поступак говоре у прилог томе.

Све оно чиме смо се поносили и у чему смо уживали, могло би неповратно нестати!

Због тога вас молимо да потпишете ову петицију и тако помогнете у очувању једне од ријетких природних оаза у Босни и Херцеговини!

Запамтите, ово није проблем само општине Босанско Грахово, јер вјетар, падавине и подземне воде носе токсичне материје и ван њених граница.

ЛИНТА ПОДРЖАО СРПСКЕ ПОВРАТНИКЕ

Предсједник Савеза Срба из региона и народни посланик у Скупштини Србије Миодраг Линта потписао је Петицију против покретања погона за спаљивање гума у Грахову и тако дао пуну подршку Србима повратницима који се одлучно противе да се у Грахову отвори фабрика за спаљивање гума.

– Појединци који нису из Грахова имају намјеру да се баве послом који би био уносан за њих, али веома штетан по здравље људи и животну средину. Познати научници и стручњаци родом са подручја Грахова из области заштите животне средине, хемије и санитарне хемије (проф. др Драго Марић, проф. др Драгана Благојевић и др Милка Видовић) су недвосмислено и аргументовано у више наврата истицали да би могло доћи да тешке еколошке катастрофе и огромних посљедица по здравље становништва уколико фабрика за спаљивање гума почне са радом. У првом реду би били угрожени Срби повратници који се баве пољопривредом, сточарством и пчеларством, али било би у суштини угрожено читаво подручје општине која је препознатљива по природним љепотама, нетакнутој природи, чистој води и чистом ваздуху.

УОЧИ ПОПИСА У ЦРНОЈ ГОРИ: Како се кретао број Срба кроз деценије?

Колико је грађана „заборавило“ црногорски и „научило“ српски језик након пада режима Мила Ђукановића, као и колико се „посрбило“ Црногораца који су на претходним пребројавањима становништва морали тако да се изјашњавају, показале нови попис који ће се у најмањој балканској држави одржати почетком новембра.

У земљи у којој српски језик данас нема статус службеног језика преци су се, како је подсетио владика Епархије будимљанско-никшићке Методије – „писали као Срби“, а Његош пјевао о „српској Црној Гори“, да би Срби одједном почели из ње да ишчезавају, а волшебно се појављују Црногорци (о Црној Гори се некада говорило само у регионалном, али не о националном контексту).

Не тако далеке 1909. питање о националности у Црној Гори није се ни постављало – подразумијевало се да су сви били Срби. Као православци, односно „правовјерни“ на попису спроведеном те године, првом у 20. вијеку, изјаснило се 88,35 одсто становништва. Српским језиком говорило је 95 одсто грађана.

Као у доба Кнежевине, ни на попису 1921. године у оквиру Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца људи се у Црној Гори

нису питали које су нације. Рјечита је, међутим, чињеница да је од укупно 199.227 грађана, чак њих 181.989 говорило српски језик (91,35 одсто), а као припадници православне вјере изјаснило се 272.702 грађанина, односно 75,74 одсто.

Црна Гора је на наредном попису, који многи називају посљедњим слободним пописом у њеној историји, 1931. године пописивана као Зетска бановина. Црногорски језик се тамо није говорио већ српски – и то у апсолутној већини. Од укупно 360.044 грађанина српски је говорило њих 339.955, односно 94,42 одсто. Православаца је било 272.702.

А онда долази комунистичка власт и потискивање Срба и српства. На првом послеријатном попису и првом кад је било важно пребројати ко све није Србин – ова балканска држава упознаје се с „етничким инжењерингом“, што ће касније здушно спроводити и Мило Ђукановић.

„Свако лице уписаће које је народности“, наложиле су федеративне власти; тако је забиљежено свега 1,78 одсто Срба, а појавили су се Црногорци. Од нације која није постојала створена је нација која је чинила чак 90,67 одсто укупног становништва.

Наредни попис, из 1953. године, уводи и

катеорију „Југословена“ – њих је 6,4 одсто, Црногораца је 86,6, док је Срба 3,3 одсто.

Када се Црна Гора пребројавала 1961. године, Црногораца је било 81,37 одсто, Срба 2,99 одсто, да би се затим 1971. „нашло“ 3,3 одсто Срба, и забиљежило 67,15 одсто Црногораца.

И десет година касније резултати су били слични – Црногораца је било 68,54 одсто, Срба 3,32 одсто.

А онда је дошао Мило, који је почео активно да објашњава да Срби и Црногорци нису исто. Зато се 1991. године 9,34 одсто грађана изјаснило да су Срби, а њих 61,86 одсто да су Црногорци. Српски језик је, међутим, био доминантан – њиме је говорило 510.000 становника.

У првом попису након ратова деведесетих и великог прилива избјеглих број Срба у Црној Гори 2003. се утростручио. Забиљежено је 31,99 одсто људи српске националности, док је број Црногораца пао испод 50 одсто – било их је 43,16 одсто.

Од укупно 620.145 становника православци су чинили 460.000, српским језиком је говорило 393.740 људи, а црногорским 136.603 особа (око 22 одсто наспрам 60 одсто).

Посљедњи пут Црногорци су се пописали 2011. године. Након кампање уз бил-

борде и промоцију национализма 278.865 грађана (44,98 одсто) изјаснило се као Црногорци, а 178.110 као Срби. Када су успјешно „спуштени“ на испод 30 одсто, односно на 28,73 процента, Срби више нису могли да рачунају на службени језик, али је српским језиком свакако и даље, као уосталом и увијек, говорила већина – 42,8 одсто становништва.

Тада најмлађа независна држава на Балкану одмах се исказала као уникатна – постала је једина земља у Европи у којој „матични народ“, односно Црногорци чине мање од половине грађана, и у којој већина становништва не говори језиком који има статус службеног.

Нација коју је Мило покушавао да направи мањинском дошла му је, међутим, главе на литијама за одбрану српских (не црногорских) светиња, а затим и када је на изборима срушена његова власт. Сада је Милова партија међу најбучнијим гласовима у општој гунгули око захтјева за одлагање пописа становништва. Пописа на који ће српски народ, први пут након више деценија, изаћи „ослобођен од страха, уцјена и притисака и изјаснити се слободно и у већем броју“.

Да ли ће се сада Црногорци сјетити да су некад били Срби? **РТ БALKAN**

МЕМОРАНДУМ О САРАДЊИ

Након свечаног представљања репрезентативног наступа Републике Српске на Сајму књига, министар просвјете и културе Републике Српске Жељка Стојичић и министар културе Републике Србије Маја Гојковић потписале су Меморандум о сарадњи између Министарства културе Србије и Министарства просвјете и културе Републике Српске. Овим меморандумом стране потписнице ће, с циљем стварања бољих услова за даље јачање културне размјене, подстицати и подржавати успостављање директних контаката између националних, односно републичких установа културе Србије и Републике Српске.

МИНИСТАР ЖЕЉКА СТОЈИЧИЋ ОТВОРИЛА 13. РЕПРЕЗЕНТАТИВНИ НАСТУП СРПСКЕ НА САЈМУ КЊИГА

У ЗНАКУ 150. ГОДИШЊИЦЕ РОЂЕЊА ЈОВАНА ДУЧИЋА

» Млађен Цицовић

» УЧЕСНИЦИ ТРИБИНЕ: Александар Милановић, Милош Ковачевић и Александар Раковић

У свечаној сали управне зграде Београдског сајма Жељка Стојичић, министар просвјете и културе Републике Српске отворила је тринаести репрезентативни наступ Републике Српске на Међународном београдском сајму књига, уз обраћања Млађана Цицовића, шефа Представништва Републике Српске у Србији и Маје Гојковић, потпредседнице Владе Србије и министра културе.

Мото овогодишњег наступа Републике Српске је стих из pjesме *Житије* Јована Дучића „Сва слова певају претке“, у знаку 150. годишњице рођења Јована Дучића.

– Сајам књига је најљепши празник и фестивал књиге, кроз који чувамо нашу књижевност и културу. Књижевност је умјетност ријечи, а ријеч је основно средство за обликовање умјетничке слике стварности – оцијенила је Стојичић.

Истакавши да „темељ српске културе и националног иденти-

тета чине српски језик и ћирилица“, она је додала да су у Српској најзначајније културне манифестације посвећене писцима који су својим дјелом ткали темељ српског културног идентитета, као што су Иво Андрић, Филип Вишњић, Петар Кочић, Бранко Ђопић, Алекса Шантић, Светозар Ђоровић и Дучић.

Према њеним ријечима, Дучић је „један од највећих pjesника српског рода, који нас је задужио писаном ријечју и дипломатијом, као и у поклонима граду Требињу“.

Потпредседница Владе Србије и министарка културе Маја Гојковић је подсетила на заједничке пројекте, као што су ревитализација родне куће Бранка Ђопића у Хашанима, доношење идентичног Закона о упо-

треби српског језика и заштити ћириличног писма, програми које Требиње остварује у Чачку – првој пријестоници културе Србије, манифестације *Дани Српске у Србији и Дани Србије у Српској*.

Према њеним ријечима, управо зато је јачање односа Србије и Српске „на свим пољима и на свим нивоима од суштинског интереса нашег народа“.

Гојковићева је истакла вриједан допринос сајамској понуди квалитетним и садржајним излагањима који годинама уназад даје штанд Српске, и подсетила је на ријечи нобеловца Иве Андрића „да остати равнодушан према књизи значи лакомислено осиромашити свој живо“.

ПРЕДСТАВЉЕНО 89 ИЗДАЊА

На штанду Републике Српске и у сали за промоције *Васко Попа*, у 40 промотивних термина, наступило је 33 издавача и 60 аутора из Републике Српске; више од 100 говорника представило је 89 издања.

Промовисана монографија о академском сликару Тихомиру Илијашевићу

У Београду у просторијама Удружења новинара Србије /УНС/ је промовисана монографија о академском сликару и истакнутом умјетнику Тихомиру Тихи Илијашевићу који је оставио дубок траг у културној мапи, не само Приједора у ком је живио и стварао, већ Републике Српске и шире.

Директор приједорске Галерије *Српшен Стојановић*, сликар Борис Еремић изјавио је да је Илијашевић, који је годинама водио ту Галерију задужио свој град и да је као бивши београдски студент на најбољи начин кроз умјетност годинама

» Славица Миловић

спајао Београд и Приједор, Србију и Републику Српску.

Уредник Библиотеке Књижевних сусрета на Козари у оквиру едиције *Свједочена* професор Младенко Сацак је нагласио да је Илијашевић био један од стубова културе Приједора, који је јако много допринио култури града.

Приређивач монографије и супруга Илијашевића Славица Миловић је подсетила и да је Тихомир 1999. године основао прву школу цртања и сликања у Републици Српској из које је изашло 15 академских сликара и пет архитеката.

ПРВА НАГРАДА ЗЛАНТЕ СОВЕ УРУЧЕНА ИВАНИ СПАХИЋ

У сали *Васко Попа* Завод за уџбенике и наставна средства Источно Ново Сарајево представио је *Дневник једног умирања* Гордане Опалић и романе са конкурса *Златна сова*.

– *Дневник једног умирања* је фиктивна прича, али је прича о љубави и свим видовима љубави – мајчинској, партнерској, пријатељској, сестринској али на првом мјесту – љубави према себи самој – рекла је ауторка Гордана Опалић. О романима награђеним на конкурс *Златна сова* говорили су чланови жирија (проф. др Сања Мацура и доц. др Жељка Пржуљ) и награђени аутори (Ивана Спахић, Бранко Јовичић и Гордана Опалић). На овогодишњој, једанаестој по реду, *Златној сови*, награђена су три од пристиглих 36 рукописа.

Прву награду је освојио рукопис *Сви тање* аутора Иване Спахић, који говори о изузетно значајној теми злочина у Пребиловцима.

– Сликајући јасним потезима пера причу о једној српској породици, аутор даје слику онтологије зла, у којој нема острашћености ни патетике. Тематизирајући страдање Срба у Пребиловцима, аутор на посредан начин попуњава ону стваралачку линију савремене српске књижевности која би требало да оприча сва мучилишта и страстишта српског страдања, а којој недостаје књижевних дјела тог типа – рекла је проф. др Сања Мацура.

Друга награда је припала рукопису *Оти сци прошлости* аутора Бранка Јовичића, у коме основна наративна нит прати фудбалера који из сиротишта, гдје је одрастао долази до тога да буде један од најплаћенијих спортиста.

– Овај обимом невелики рукопис структурално је најизазовнији и склопљен је попут специфичног мозаика у којем појединачни дијелови наизглед постоје независно један од другог, међусобно се преплићу док се тка нит која их све повезује у круг који почиње смрћу, а завршава се најавом новог живота – рекла је Мацура.

Трећу награду добио је рукопис под именом *Дневник једног умирања* аутора Гордане Опалић.

У Мркоњић Граду обиљежена 28. година од страдања народа у западној Крајини

У Мркоњић Граду је служен помен за Србе у западној Крајини убијене прије 28 година током агресије оружаних снага Хрватске и Петог корпуса тзв. Армије БиХ на 13 западнокрајишких општина у Републици Српској.

Председник Народне скупштине Републике Српске Ненад Стевандић је поручио да све невинне жртве из 13 западнокрајишких општина, поготово оне у Мркоњић Граду које су убијене на својим огњиштима нису заборављене већ представљају вјечну опомену да се и даље чува и гради Република Српска.

– Њихови крвници су постали суви и проклети и све оно што су радили ће се осушити, а све оно што смо ми чували и сачували ће трајати – нагласио је Стевандић.

Он је додао да ће и они који и данас неким другим средствима покушавају да уруше Републику Српску бити уписани као они који су отимали и насртали на туђе.

– Ми и даље остајемо припадници истог народа, окупљамо се крај истих споменика и његујемо исту идеју да заштитимо оно што нам припада, што је наше и на што полагамо право и у вијековима иза нас и испред нас – поручио је Стевандић.

Петар Митрић је у мркоњићкој масовној гробници пронашао рођеног брата Душка и два брата од стрица Петра и Милорада. Каже да је сваке године тужнији због непроцесуирања злочинаца.

– Овдје се знају налогодавци, извршиоци, али су сви ти подаци негдје у фиокама. Моја мајка се упокојила и, није дочекала правду, а са оваквим начином рада надлежних инсти-

» Ненад Стевандић код спомен обиљежја

туција, не вјерујем да ћу је и ја дочекати – навео је Митрић.

В. д. директора Републичког центра за истраживање рата, ратних злочина и тражење несталих Виктор Нужић, рекао је да је незамисливо да нико неће бити оптужен, а камоли одговарати за бруталан злочин над Србима у Мркоњић Граду у лето и јесен 1995, а за који је МУП Српске поднио низ извјештаја и кривичних пријава.

– Имали смо прилику да видимо и налазе обдукција покојног патолога Зорана Станковића, који је утврдио да су жртве пронађене у масовној гробници у Мркоњићу страдале од фрактура лобање и других костију, удараца

нанијетих тупим предметима, од рана насталих убодима оштрим предметима и слично – рекао је Нужић.

Парастосу које је служило мјесно свештенство присуствовали су, између осталих, и генерални конзул Србије у Бањалуци Милош Вујић, председник Народне скупштине РС Ненад Стевандић, министар рада и борачко-инвалидске заштите Српске Данијел Егић, министар просвјете Жељка Стојичић, министар пољопривреде Саво Минић и министар саобраћаја Недељко Чубриловић.

Здружене хрватске и муслиманске снаге, потпомогнуте дејствима НАТО-а, у септембру и октобру 1995. године извршиле су агресију на 13 крајишких општина и убиле 2.014 српских војника и цивила, са вијековних огњишта протјерале 120.000 Срба и опљачкале покретну имовину, а непокретну уништиле.

Међу 2.014 убијених, њих 753 били су цивили, од којих 14 дјете и 240 жена. Хрватске и муслиманске снаге заузеле су тада општине Рипач, Петровац, Дрвар, Грахово, Гламоч, Кључ, Сански Мост, Мркоњић Град, Шипово, Србобран, Јајце, Купрес и Крупу на Уни, и за собом оставиле пустош и масовне гробнице.

У Мркоњић Граду ексхумирано је 181 тјело жртава, међу којима 81 цивил, 97 бораца Војске РС, три припадника МУП. Међу ексхумиранима било је 10 жена. У мањим гробницама на подручју ове општине пронађено је још 176 тјела.

Када је ријеч о разарању, само на подручју Мркоњић Града уништено је 1.608 кућа и 700 станова, а ратна штета процијена је на 680 милиона КМ.

ЛИНТА: ЗЛОЧИН РАВАН ОЛУЈИ

Председник Савеза Срба из региона Миодраг Линта је истакао да је велики злочин над Србима у западнокрајишким општинама по својим посљедицама једнако трагичан као и онај који је почињен над Србима у злочиначкој акцији Олуја.

– За масовне злочине над Србима у 13 западнокрајишких општина нико није одговарао. То јасно потврђује да је правосуђе БиХ етнички мотивисано и у функцији бошњачке политике у Сарајеву чији је један од темеља лажни мит о српској агресији – поручио је Линта. Он тражи да Влада Србије активно помогне преосталим Србима у западној Крајини јер се налазе у тешкој ситуацији.

– Треба предузети конкретне мјере и активности везане за обнову путне инфраструктуре и кућа, рјешавање питања струје и воде, побољшање здравствене заштите, обезбјеђивање школовања српске дјеце на српском језику и пројекте у области пољопривреде, сточарства, занатства и отварања малих погона.

У ЦРКВИ СВЕТОГ МАРКА ОДРЖАН ПОМЕН ЗА СТРАДАЛЕ СРБЕ СА БИЛОГОРЕ

У организацији Завичајног удружења Билогора у Цркви Светог Марка у Београду, у суботу 28. октобра, служен је парастос и одржан помен страдалим Србима од 1991. до 1997. године у Грубишном Пољу и источној Билогори.

Након помена окупљени су положили вијенац на споменик у Ташмајданском парку, размијенили сјећања на страдале и изгубљени завичај.

Акција хрватске паравојске под називом Ошкос-10 почела је 31. октобра

1991. нападом на Територијалну одбрану Грубишино Поље, а циљ је била ликвидација или протјеривање Срба са подручја источне Билогоре. У егзодус је из више од 30 села кренуло око 4.000 људи, а међу њима је било и око 250 припадника других националности. Послије повлачења Срба из источне Билогоре, усљедила су убиства преосталих становника, пљачка, паљења и минирања кућа, укључујући и села у којима раније није било отпора.

Према евиденцији Ранка Раделића и његових сарадника од 1991. до 1995. године укупно је убијено 82 Билогораца. Међу њима су била 54 цивила, 26 војника, а убијена су и два Србина који су били у хрватским војним формацијама. Према националности убијено је 73 Срба, 3 Хрвата и 6 лица која су рођена у мјешовитим браковима. Према полу убијена су 73 мушкарца и 9 жена. Важно је напоменути да ни сви Билогорци страдали у Билогори.

ДРАГАНА БОКУН

СПИСАК ПОГИНУЛИХ СРБА БИЛОГОРАЦА

- **ПОГИНУЛИ У САСТАВУ СРПСКИХ ВОЈНИХ ФОРМАЦИЈА:** Берак Миливој, Бижић Спасоје, Бојић Душан, Бојић Душко, Борота Божо (Бошко), Верић Веселко, Глежњић Душко, Зорић Жељко, Илић Јово, Клеут Драгољуб, Кокот Марио, Кучера Владимир, Лазић Зоран, Лалић Горан, Миљановић Здравко, Мркић Миле, Пендељ Ненад, Познић Живко, Радојчић Ненад, Радукан Бранко, Савић Никола, Смиљанић Роберт, Фаркаш Жељко, Хорват Ђуро, Цвијановић Душан, Шукић Миленко.
- **УБИЈЕНИ И ПОГИНУЛИ ЦИВИЛИ:** Васиљевић Мићо, Велагић Бранко, Вудраг Даница, Вуковић Зорка, Гашпаров Љиљана, Глежњић Стеван, Глумбић Лазо, Драгичевић Емил, Ибишај Мирослав, Јаворина Милан, Јоветић Недељко, Кочић Милка, Кравић Раде, Лазић Здравко, Љуштина Никола, Манојловић Свето, Мачак Ана, Мачак Драган, Мачак Стеван, Милић Војислав, Милошевић Спасоја, Мишчевић Живко, НН, НН, Орић Љубан, Орић Мара, Орозовић Илинка, Отковић Љуба, Пеулић Живко, Пеулић Стеван, Познић Раде, Поповић Милан, Попржан Раде, Почуч Божо, Почуч Милорад, Радаковић Слободан, Раделић Милан, Раделић Ђуро, Рашета Миле, Релић Тодор, Слијепчевић Петар, Содоловић Димитрије, Сокол Фрањо, Станић Дмитар, Стојић Марко, Стојић Милорад, Тврдоријека Стеван, Торбица Милорад, Тулум Саво, Царевић Миленко, Чакмак Мара, Чакмак Милан, Чакмак Ранко.
- **СРБИ УБИЈЕНИ У САСТАВУ ХРВАТСКИХ ВОЈНИХ ФОРМАЦИЈА:** Шкрбина Предраг, Митровић Горан.
- **Сматра се да је Шкрбина Ненад ликвидан јер није хтио да убије своје колеге полицајце српске националности, док је Митровић под пријетњом смрти мобилисан у хрватску војску и убијен рафалом од стране Хрвата Ђакића, 1992, у крчми у Питомачи.**

Велебит - српско светилиште

Не кривите Велебит, не зовите га несрећом српском, не зовите га проклетим. Крив је зао човјек.

„Велебит је једна од оних чудних планина, које и у свом имену и у свом спољњем изгледу носе нешто митског, паганског, нешто свештеног, узвишеног, повезаног са вјером и обожавањем великих природних сила, као оне античке, класичне планине, које су проглашене сједиштем богова или персонификацију једног од њих, често најјачег, најсилнијег.

Импозантан, стамен, видљив са најдаљих страна копна за собом и мора пред собом, он, сав тамномодар, у својим врховима освијетљеним снијегом и сунцем, чува још увијек трагове нечег девичанског, божанственог, вјечног. Он може да буде наш Олимп и Парнас, наша Ида и Кавказ, као што може да буде и наш Елбрус и наш Атлас.

Зато његова сјенка и силуета наблизу и надалеко шири и улива у душу која га гледа неко свештено страхопоштовање као остатак неког огромног храма, неке пирамиде, неког непознатог, прастарог светилишта”.

Ово је неколико редова текста који је о Велебиту написао Мирко Королија. Није тада слутио да ће људи опаке нарави Велебит силом раздјевичити и узети му божански мир гурајући у његову утробу десетине хиљада Срба чија ће тијела он, у својој тмини, чувати ево већ

осму деценију. Визија пјесника о Велебиту – светилишту остварила се на најстрашнији начин.

Та див-планина, тај Вељибит (велико биће) постао је српско светилиште. Походе га ходочасници, истина, под будним оком чувара реда. Несмирено опак људска природа, неотпорна на сусрет са сопственом нарави, неосјетљива на сусрет претка и потомка које је раздвојила својом злобом, неспремна је да дозволи хришћански и људски помен...

Не кривите пјесника, а ни „величанствени и гломазни, одвећ модри Велебит, који је оплодио наше море милијардама острва и острвчића и господари небом и ваздухом читавог нашег сјеверног приморја и држи везане својим природним законима воде и териториј, људе и њихове нарави неколико наших старих провинција”.

Није пјесник слутио да ће та Велебитом оплођена острва, слане камене пустиње, постати храмови силом дотјера-

них Срба у којима су се молили за сопствену смрт, кад већ не могу молити за кап воде и људску ријеч.

Са оштрог, голог, усијаног камена гледали су ти измучени костури, преко плаветнила у шуме Велебита које су дању и ноћу биле једнако мрачне, на диву згрченом од стида и јада што је собом произвео пустињу – логор и што је тако огроман, а немоћан пред нагоном злог чина.

Згрчен и беспомоћан, отворених уста – јама пред језивим људским наумом да му се у утробу гурају људи, живи и неживи, остао је до данас. Зачуђен зашто га зову српском гробницом кад он гробница није. Несретан је као и његов народ кога ће чувати у својим њедрицама можда заувјек.

Као што је закорачио у плаветнило јадранске пучине и створио острва, тако је својом невидљивом руком, из тог плаветнила привио себи и оне који су своју вјечну колијевку на-

шли у плавим дубинама. Они несретници који га осрамотише и без кривице окривише, по његовим плећима и данас ударају крвавим стеговима бранећи сусрет дједе и унука, стрица и синовца, ујака и сестрића, Србина и Србина. Пркосе му, а он их жали јер не разумију једини прави смисао људског постојања.

Јаме могу заздати, могу их ноћу, тајно, испразнити, могу писати лажне књиге, пребрајати лажне бројке... Истина у њима ће их разарати.

Зато, не кривите Велебит, не зовите га несрећом српском, не зовите га проклетим. Крив је зао човјек. Узвишеном га је видио пјесник и узвишеном пропрекао том чувару тијела оних који су, једнако као и давни Христови сљедбеници, доказали своју постојаност и непоколебљиву припадност свијету правде и истине не мијењајући је за свијет кратког и пролазног живота.

Да ли је Господ тада окренуо главу и препустио их целату или им је тим рвањем са ђаволом намијенио вјечност, као луч која ће потомцима осветљавати трновит пут изласка из круга заблуда и опомињати на раскршћу добра и зла.

Па и онда кад из варљивог сјећања изблиједе и нестану њихова имена, они ће се, неупрљани гријехом издаје и братоубиства, остати у оном исконском, утканом у крв.

ГОРДАНА ДОСТАНИЋ/ЈАДОВНО

НА СТРАТИШТИМА У БИХАЋУ УСТАШЕ УБИЛЕ 384 СТУДЕНТА И ЋАКА

Парох бихаћки Славиша Милиновић је рекао да је много српске дјеце из Бихаћа страдало од усташа, али да тачан број није уписан.

– Један податак који говори о жртвама рата у Бихаћу 1941–1945. каже да су 384 студента и ћака страдала, док је пострадао 2.200 издржаваних лица, што значи да је међу њима велики број дјеце. Тај број се односи на 6.445 убијених бихаћких Срба – навео је парох бихаћки за Срну.

На подручју Бихаћа за вријеме НДХ било је 40 стратишта, указао је Милиновић и подсетио да је на Гаравицама у усташком покољу убијено 12.000 Срба. – Из Храма Светих апостола Петра и Павла у Притоци, који датира из 1893. године, Срби су одведени на Гаравице, гдје су мученички пострадали, а Храм је 1941. године спаљен, порушен и уништен. Он данас свједочи о мученичком животу Срба из Бихаћа и чека обнову – истакао је Милиновић.

У љето 1941. године у Кулен Вакуфу усташе су убиле око 950 Срба.

– Веће стратиште је и село Рајновци на мјесту Баре, гдје су усташе у љето 1941. године убиле око стотину стараца, жена и дјеце. У Кулен Вакуфу је у љето 1941. убијено око 950 Срба – подсетио је парох бихаћки.

РТРС

У СИСКУ ОДРЖАНА КОМЕМОРАЦИЈА ЗА ЖРТВЕ ДЈЕЧЈЕГ РАТНОГ ЛОГОРА

У присуству неколицине преживјелих логораша и породица многих страдалих, у Парку Диане Будисављевић уз спомен-обилежје вајарке Милене Лах, обилежена је 81. годишњица страдања и спасавања ратне сирочади из сисачког дјечјег логора, јавља *Радио Бановина*.

Комеморација у организацији Српског народног вијећа и Вијећа српске националне мањине града Сиска, била је посвећена најмлађим заточеницима концентрационог система у НДХ који су у Сисак депортовани од јесени 1942. године. Анета Владимиров је у име организатора рекла да је дјечји логор у Сиску непосредна последица офанзиве на Козару и великог прилива логораша из Поткозарја од 1942. године у јасеновачки логор, од којих су одвајана дјеца. Но, такође су довођена дјеца и из других дијелова НДХ. – Поред дјеловања Диане Будисављевић, у сисачком случају заточеништва српске ратне сирочади врло важну улогу одиграо је петрињски учитељ Анте Думбовић, који је са сисачким лијечником Ивом Педишићем и другим сисачким лијечницима, те сестрама Црвеног крижа, спасао велики број дјеце.

Иако још нема поузданих података о броју дјеце која су прошла кроз сисачки концентрациони логор на спомен-обилежју стоји како су на сисачком дјечјем гробљу сахрањени посмртни остаци око 2.000 дјеце.

На комеморацији су помен за смртно страдало дјецу служио парох сисачки, отац Немања Ђурић и отац у мировини Лука Босанац. Пригодни програм су извели београдски клариниста Лука Бошковић и загребачка глумица Тара Доротић.

Свечаност је завршила паљењем свијећа и полагањем бијелих ружа уз спомен-обилежје.

У БАЊАЛУЦИ ПРЕМИЈЕРНО ПРИКАЗАН ДОКУМЕНТАРНИ ФИЛМ ГАРАВИЦЕ

Страдање које је збрисало Србе Бихаћа и околине

Благословом епископа бихаћко-петровачког Сергија, а под покровитељством Епархије бихаћко-петровачке, у свечаној сали бањалучког Банског двора премијерно је приказан документарни филм *Гаравице* аутора Драгана Радовића.

Сам је финансирао овај пројекат и рекао да се филм аргументовано бави и осталим масовним стратиштима Срба у Бихаћу, Цазину, Великој Кладуши, Босанској Крупи и Босанском Петровцу.

Према његовим ријечима, филм *Гаравице* је настао на основу 3.000 докумената и свједочења 27 преживјелих, од којих је 15 говорило у филму.

– У филму говоре свјedoци који су као дјеца преживјели злочине, а представљени су и документи из архива БиХ и Србије – навео је Радовић. Он је напоменуо да је, осим овог филма, завршен историјски роман Драгана Гргића *Корана Корана*, који је након Другог свјетског рата био забрањен, а ове године је објављен.

– У припреми је и Зборник докумената на више од 2.000 страна, који ће бити објављен у наредним мјесецима – додао је Радовић.

Епископ бихаћко-петровачки Сергије је рекао да је од великог значаја да се прича и пише о једном од највећих српских стратишта у Другом свјетском рату и проноси истина о српском страдању.

» Аутор Драган Радовић

» Високе званице на бањалучкој премијери

– Не само да ћемо проносити истину о злочину почињеном над Србима на Гаравицама, већ ћемо се изнова враћати Шушњару код Санског Моста, Црном језеру код Босанске Крупе, ливањским новомученицима и многим другим стратиштима Срба – истакао је владика Сергије.

Премијери је присуствовао и председник Републике Српске Милорад Додик, који је поручио да српски народ никада не смије заборавити Гаравице и размјере страдања Срба у Другом свјетском рату.

– Неприхватљив је покушај да се српско страдање у Гаравицама код Бихаћа данас потисне у заборав, а мјесто страдања

покрије смећем, непокошеном травом и шибиљем – рекао је Додик.

Он је истакао да се сваки пут треба поклонити жртвама Гаравица, које никада не смију бити заборављене, те да је документарни филм *Гаравице* важно дјело које ће осигурати савремени приказ сјећања и размјере на српска страдања у Другом свјетском рату.

Премијери филма присуствовали су између осталих епископи пакрачко-славонски Јован и марчански Сава, градоначелник Бањалуке Драшко Станивуковић, свештеномонаштво, свештенство и представници државних институција.

81. ГОДИШЊИЦА УСТАШКОГ ПОКОЉА СРПСКОГ СТАНОВНИШТВА У ВЕЛИКОМ ПАЛАНЧИШТУ

У Великом Паланчишту код Приједора обиљежена је 81. годишњица усташког покоља српског становништва.

На Партизанском гробљу и гробљу жртава фашистичког терора на Пухоринама у Великом Паланчишту положени су вијенци на спомен-костурницу.

Предсједник Градског одбора СУБНОР-а Вељко Родић истакао је да су тада усташе без икакве наредбе изашле у овај крај 20. октобра и почеле сакупљати цивилно становништво и водити их на одредиште гдје ће бити ликвидација, која је трајала и сутрадан, те настављена и 22. октобра. Шеф кабинета градоначелника Данијела Додаш рекла је да је народ Козаре и Поткозарја историју исписао крвљу.

– На нама је да сјећање на ту жртву чувамо од заборава и на младе генерације преносимо културу сјећања, али и да пошаљемо једну поруку – оно што се овдје догодило да се никада и никоме не понови – истакала је Додашева.

Усташе су 21. и 22. октобра 1942. године убиле више од 400 мјештана Великог и Малог Паланчишта и Горњег Јеловца. Међу њима било је 226 дјеце, узраста до 17 година. Угашена су огњишта 26 породица, док је у 23 покољ преживио само по један члан.

РТРС

ОБИЉЕЖЕНО 80 ГОДИНА ОД ПОКОЉА 31 СРПСКОГ ЦИВИЛА У СЕЛУ КАМЕН

У рогатичком селу Камен на гробљу Млакуша освештана је надгробна спомен-плоча и служен парастос за 31 српског цивила које су мучки убиле усташе из сусједних села 11. октобра 1943. године и обиљежено 80 година од овог покоља. Зоран Спајић из Организационог одбора за изградњу спомен-плоче са именима страдалих и обиљежавање 80 година од страдања 31 цивила, 13 жртава из фамилије Бандић, осам из Спајића, шест из Јањића и по једна жртва из Козића, Лучића, Драшковића и Беговића, захвалио је свима који су учествовали у активностима постављања спомен-плоче и организовању помена, а посебно људима који су уредили сеоско гробље Млакуша и радили на постављању надгробне плоче.

Он је нагласио да су сви страдали у овом покољу имали појединачне споменике, али је идеја њихових потомака била да обезбиједје заједничко обиљежје са именима страдалих и да се расељени заједно окупе, да потомцима пренесу истину о том страдању предака.

Горан Козић из сусједног села, који се бавио истраживањем страдања српског народа у овом крају, у обраћању окупљенима је истакао да је овај стравичан злочин над цивилима у селу Камен и сличан у неколико припадајућих заселака починио дио озлоглашене *Вражје дивизије*.

Он сматра да је разлог за страдање недужног народа на подручју ширег подручја Тетиме, у околини Рогатице, био у интересној подели БИХ по успостављању Независне Државе Хрватске које се нашло у демаркационој линији између италијанских и њемачко-усташких снага, те да је у овом случају једна јединица из околине Бурсића и Адровића кренула ка Месићима, те убијала све, већином дјецу, жене и старије особе.

РТРС

Свети мученици јасеновачки не смију бити предмет недостојних лицитација!

ПИШЕ: ИСТОРИЧАР ДР НЕМАЊА ДЕВИЋ

Чињеница да Тито никада није посетио Јасеновац као симбол страдања нехрватских народа (прије свега српског) у НДХ, више је него симболична. О жртвама и на овом и на другим страстиштима говорило се као о „жртвама фашистичког терора“, али не и о правим мотивима масовног клања српског народа.

Јунацима палим за ослобођење и уједињење српства 1912–1919, пише на спомен-плочи погинулим Шумадинцима, постављеној у манастиру Благовештење рудничко. Споменик су између два свјетска рата подигле њихове породице и ратни другови.

Дирљив је, јер натпис на бијелом мермеру говори другачије о циљевима борбе тих војника, него што је то прокламовано у одлукама српске Владе (Нишка декларација 1914) и чином уједињења 1918. године. У званичној политици јесте се говорило о „ослобођењу и уједињењу“, али без овог, за нове грађане нове државе, незгодног „српства“.

ДРЖАВА ПОМИРЕЊА, ИЛИ ДРЖАВА ЗАБОРАВА?

Било би занимљиво прикупити већи број ових натписа на плочама из разних региона и истраживати их. Вјерујем да бисмо ту уочили неколико занимљивости: да, уколико су подизани непосредно после рата и од породица и ратних другова, епитафи би били родољубиви и српски; када би их подизале власти, поготово после 1929, имали би југословенски карактер и били политички „коректнији“.

Али плоча из Благовештења једна је од ријетких гдје су тако педантно исписана имена свих погинулих. У другим мјестима таква пракса била је ријетка, и дешавало се да се обиљежје подигне само онима који дају прилоге. Напосљетку, многи нису били ни пописани, и ако питате аутора овог текста, то је једна од чињеница која много говори о карактеру настале југословенске државе.

Ако та држава није пописала и сачувала у јавном сјећању имена својих синова који су је бранили 1914–1915. и ослобађали 1918, онда се с правом поставља питање каква је то била држава. Држава помирења, или држава заборава?

Дефинитивно, жртве Првог свјетског рата у Србији никада нису пописане именом и презименом, и остало се само на процјени која је изнијета и пред велике силе – 1.247.435 жртава рата.

ИДЕОЛОГИЈА ИЗНАД ИСТИНЕ

Идентична ситуација поновила се и након Другог свјетског рата. Ни после 1945. комунистичке власти нису спровеле комплетан попис жртава „свог“ рата, немоли оног од прије три деценије за који се неријетко говорило да је био империјалистички. Због идеолошких подјела, осјетљивих националних односа, неравнојерног учешћа различитих република у револуцији – ти одговори су изостали.

Процјена је говорила о 1.706.000 мртвих у Југославији и на томе се остало, иако су 1950, а онда систематичније 1964,

» Ускочка шума – ексхумација

покушавани пописи жртава. Свако озбиљније истраживање и предочавање закључака нарушило би идеологију „братства и јединства“, у којој је симетрија била једна од основних полуа. Дакле, као што су у таквој интерпретацији Хрвати имали своје издајнике (усташе), исто тако и Срби су имали четнике.

С друге стране, водило се рачуна да се прикаже и да су све републике и народи дали једнак допринос револуцији. Монографије јединица НОВЈ покатак су давале прецизне структуре погинулих – професионалне, родне, старосне, социјалне, али националне никада.

Када читате споменицу народних хероја, и отворите табеле за Босну и Херцеговину, или пак за Косово и Метохију, наћи ћете резултате за све горе наведене параметре, али нећете моћи, изузев ако не кренете да их „ручно“ пописујете, да дођете до податка колико је међу њима било Срба, колико Хрвата, а колико Муслимана.

Тако се о жртвама писало у вријеме када је још било живих свједока, и могућности да се прецизни пописи спроведу, али услјед идеолошког притиска то није учињено.

ЈАСЕНОВАЦ – ТЕМА КОЈУ СУ ЗАОБИЛАЗИЛИ ЈУГОСЛОВЕНСКИ ИСТОРИЧАРИ

Ту долазимо и до питања Јасеновца, односно геноцида над српским народом у НДХ, гдје је заиста истина, како савремени апологети револуције тврде, да се о томе писало и говорило и у вријеме комунистичке власти. Али поставља се питање како. Која вам је монографија о Јасеновцу позната, а да је објављена за Титовог живота, или пак после његове смрти у Београду и Србији?

Чињеница да Тито никада није посетио Јасеновац као симбол страдања нехрватских народа (прије свега српског) у НДХ, више је него симболична.

О жртвама и на овом и на другим страстиштима говорило се као о „жртвама фашистичког терора“, али не и о правим мотивима масовног клања српског народа. Да

је био, као данас, називан балканским Аушвицом и посматран у контексту и поређењу са другим нацистичким концентрационим логорима, то је за Броза и његове сараднике било апсолутно неприхватљиво.

Методологија истраживања геноцида никада није уређена, нити је то покушавано као што је био случај са тзв. хроникама НОБ-а.

Антрополошка истраживања Државне комисије током 1960-их година нагло су прекинута, а један од истраживача Србољуб Живановић оставио је сјећања да је на њу вршен политички притисак. Обновљена срушене српске цркве у Јасеновцу трајала је све до 1980-их.

Јован Мирковић је израчунао да је о Јасеновцу и геноциду у НДХ било написано 2.732 дјела различитог обима и квалитета. Међутим, у тај број урачунао је све наслове који су макар и додирнули овај проблем, а мање од 900 књига, објављених у великој већини током 1980-их, процијенио је као релевантну литературу (примарну и секундарну) о геноциду. Радило се углавном о историјској публицистици, док је историјска наука на ову тему реферисала скромно.

Изостао је и филмски приказ ових злочина, а ако изузмемо Зафрановићевих 26 слика, од којих само једна говори о усташком терору, на филмском платну нису приказани кадрови ни приближно сурови као што је то рецимо био случај са четничким злочинима у Ужичкој републици.

Јасеновац после 1945. није био посматран као парадигма српског страдања, већ уз још неколико локација као једино мјесто страдања и (контролисаног) сјећања.

СПОМЕНИЦИ НА МЈЕСТИМА УСТАШКОГ ПОКОЉА НЕСВОЈСТВЕНИ СРПСКОМ ЕТОСУ

Иако је у суштини цијела НДХ премрежена малим Јасеновцима. На обиљеженим мјестима покоља подигнути су споменици несвојствени српском етосу и православној традицији: ко у то не вјерује нека анализира споменике на Петровој гори или на

Гаравицама и нека установи каква осјећања таква мјеста могу да буде код жртва.

Друга стратишта била су прикривена (примјер Старог Брода), или приказана уз кривотворење историјске истине (бетонирани јама у Херцеговини). Који је наставник историје смио да изустити, и коме је од њих уопште било познато, да је у селима око Бањалуке у фебруару 1942. убијено више ђака (од усташа) него (од Нијемца) у Шумарицама октобра 1941. године?

Преиспитивање револуционарних догми током 1980-их с једне стране је означило укидање идеолошких оквира за истраживање геноцида, али и стављање у фокус броја жртва.

Демографи Богољуб Кочовић (Србин) и Владимир Жерјавић (Хрват) били су сложни у закључцима након два одвојена истраживања да директни ратни губици у Југославији једва прелазе 1.000.000 жртва, од чега су укупни губици Срба процијењени између 487.000 и 530.000 жртва. То је упућивало на закључак да треба ревидирати све дотадашње бројке које се односе и на логоре и стратишта, а посебно болно било је радикално хрватско настојање да се умањи процијењени број жртва у Јасеновцу.

Бројке у овом питању намјерно не наводимо, сматрајући да Свети мученици јасеновачки не смију да буду предмет недостојних лицитација бројкама и хладних статистика – и да је то и за њих и за нас уредљиво.

Аутор овог текста је почетком 2000-их година вршио попис жртва Другог свјетског рата у свом завичају, и чак ни оскудна архивска грађа није могла да битно утиче на успешан резултат пописа. Јер су у то вријеме били живи и витални савременици и директни учесници догађаја, који су у живом сјећању држали безмало све погинуле из својих средина.

Добар упитник, укрштање података из више извора и стално присуство на терену до прије петнаестак година могли су и даље да пруже реалну слику геноцида, а што се тиче бројки – ако не да је установе, онда да се бар приближе коначној.

Међу Србима се тада није нашло истраживача који би без помоћи државе ишли по селима или пак по избјегличким центрима, и који би испунили једну овако племениту мисију.

Дакле, није потпуна истина да нам само комунисти нису омогућавали да се једна овако комплексна тема истражи, него ни по окончању њихове владавине за то није било много воље и интересовања ни у нама самимима. И треба бити поштен, па то треба рећи – да нам нису били искључиво други криви.

Данас, када више није могуће истраживати на тај начин, уз ослонац на ранију литературу и нова истраживања, можда би требало почети са предочавањем истине о геноциду у НДХ уз један другачији приступ. Сугеришем само неке од могућих праваца истраживања. Прије свега, не одустајати од поименичног пописа жртва геноцида и предочавања јавности идентитета страдалих.

НЕОПХОДНА САРАДЊА НАУЧНИКА И УДРУЖЕЊА

Музеј жртва геноцида у Београду извјесно ради на том послу, али ће им у будућности бити потребна помоћ завичајних и других удружења која његују културу сјећања, ако ни због чега другог, онда бар због адекватнијег праћења издаваштва, будући да је појединцима немогуће да испрате све што се пише сваке године о сваком селу, на читавом српском етничком простору.

Нова мултидисциплинарна истраживања могу да пруже комплетнију слику НДХ, да бисмо разумјели контекст и мотиве са којима се геноцид одвијао. Зато треба подстицати и охрабривати да се овим темама поред историчара баве и правници, социолози, антрополози, психолози.

Упечатљиво је да на Филозофском факултету у Београду на било ком од одјељења безмало нико од професора не пада на памет да своје постдипломце усмјерава у овом правцу. Зашто нам је тешко да замислимо да неки од младих психолога посвети своју дисертацију психолошким профилима припадника усташког покрета или целатима из Јасеновца?

ИСТРАЖИТИ И ОСТАЛА СТРАТИШТА У НДХ

Трећи правац су у савременој историографији популарне студије случаја. И на њима би данас било изузетно важно радити, као на историјама НДХ „у малом”. Ливно, Купрес, Бугојно; Столац, Чапљина, Љубушки; Бихаћ, Кладуша, Крупа, Сански Мост; Зворник, Сребреница, Братунац – једнако су вриједни за разумијевање Јасеновца колико и истраживање самог система логора. Прије свега, количина архивске грађе и литературе за једну локалну средину савладивији су за једног аутора, а закључци о тежњи ка сатирању српског народа подударни.

Неколико оваквих покушаја у новије вријеме, попут истраживања села у зони Папука и Грмеча, дали су вриједне резултате, показујући да се на новим списковима (у поређењу са пописом из 1964) налази у просјеку за 25 одсто више имена. Уколико се одлучимо на овакав корак, чека нас пуно посла.

Да би оваква истраживања била успешна, одржива и да би уопште имала неког ефекта на друштво, биће нам неопходна већа помоћ државе Србије.

Као што је препознат и помогнут значај филмова који говоре о страдању Срба из западних крајева, исто тако требало би помоћи и истраживања која ће умјетницима давати инспирацију и историјско утемељење. А истраживати Јасеновац и геноцид у НДХ – значи створити тим посвећеника (у очима околине: залуђеника) који ће преврнути сваки камен на терену и сваки листић у архивима који се тичу ове теме.

Српска држава мора то да разумије, и да вољнима за истраживање омогући све неопходне услове. Ако стручног и посвећеног тима у Београду нема, он би морао да буде формиран од људи који посједују знање и мотивацију неопходне за овај посао.

Прије свега, нека се осигура логистичка помоћ, како би истраживачи ове теме могли да дјелују ефикасно, што је стављеном у већини српских архива тренутно немогуће.

Потом, зашто не рећи, и аутономност и финансијску сигурност, да уколико истраживач Јасеновца ради у архивима у бившим југословенским републикама, што природа овог посла налаже, тамо има обезбијењен бар смјештај, исхрану и средства за књиге.

Када се истраживање заврши, да буде неупитно његово објављивање. Четврти услов који је неопходан, је медијско присуство и промоција оваквих издања, уз паралелно ојачавање интегритета и таквих истраживача, али и постојећих научно-истраживачких установа.

Док све ове услове не обезбидимо, нећемо имати ни могућност да се оваквом задатку посветимо као једном од примарних за српску историографију. Тиме, и питање Јасеновца и геноцида у НДХ још за дуго остају отворени.

РТ БАЛКАН

» СТОЈЕ: Данка Стојановић, Јоханес Солберг, Милка Кајганић и Бранко Димовић Димески СЈЕДИ: Гојко Ромчевић

Филм 33 анђела - свједочанство о страдању српске дјеце у нацистичким логорима

У Хотелу Праг у Београду 20. октобра премијерно је у два термина приказан филм *33 анђела*. Филм говори о страховитом страдању српске дјеце у нацистичким логорима. За вријеме Другог свјетског рата преко двије стотине дјеце из логора Јасеновац, Сисак, Стара Градишка, и Старо Сајмиште су усташе послале на робовски рад у нацистичке логоре у Норвешкој. Више од осамдесеторо дјеце се никада није вратило својим кућама. Своја потресна сјећања на логорашке дане подијелили су са публиком дјеца логораша, или потомци преживјелих логораша.

Оно што је посебно интересантно је свједочење Норвежана који су били свједоци кроз какву голготу су пролазила српска дјеца, али и одрасли логораша.

Психолог, теолог и филозоф Јоханес Солберг је прије десетак година прешао у православну вјеру и на својој фарми подигао православну капелу. Формирана је и парохија у којој се окупљају Срби, као и Норвежани који су прешли у православље. Дао је велики допринос у стварању овог филма.

– Осјећам велику бол на свом срцу, последице свједочења о многим трагичним догађајима. Вјерујем да мало људи како у Норвешкој тако и у Србији зна да је велики број малољетне дјеце убијен на најмонструознији начин од стране Независне Државе Хрватске. Како смо све више улазили у материју, долазили смо до све трагичнијих и шокантних сазнања. Имали смо моралну обавезу да та сазнања подијелимо са што већим бројем људи и то је главни разлог што се ми налазимо овдје.

Солберг каже да жели да истакне норвешку дјецу и људе који су помагали српској дјечи логорашима, ризикујући своје животе.

– Сазнали смо да је и велики број Норвежана добровољно одржавао гробове страдалих како би одржали сјећања на ваше страдале у Норвешкој. Овај филм доказује норвешко-српску сарадњу и добре контакте двије нације. Овај филм ће бити документ сам за себе који ће у будућности отворити врата ка новим сазнањима и помоћи у новим истраживањима.

Овом приликом се захвалио Бранку Ди-

ДРАГАНА БОКУН

ЕКИПА ФИЛМА

Продуцент филма Бранко Димовић Димески раније је продуцирао и документарни филм *Логор смрти у Карашјоку* који говори о страдању Срба током Другог свјетског рата у нацистичким логорима у Норвешкој. Режиер филма је Горан Вукчевић, а аутор и продуцент Бранко Димовић Димески. У раду на филму учествовали су историчари Ђорђе Бојанић и Александар Динчић, доктор филозофије и теологије Јоханес Солберг као стручни консултант и наратор, сценариста Милка Кајганић, директор фотографије Дејан Тршић, музика Андреј Стојановић, Стела Торесен, Никола Митић и ЖПГ *Бовићанке*.

УДРУЖЕЊЕ ТРЕБИЊАЦА ЈОВАН ДУЧИЋ ИЗ БЕОГРАДА ПРЕДСТАВИЛО ЈОШ ЈЕДНОГ ЈУНАКА ИЗ ПЛЕЈАДЕ ХЕРЦЕГОВАЧКИХ БЕСМРТНИКА

Херцеговачки војвода Михаило Мићо Љубибратић – заборављени српски херој

У понедељак 23. октобра 2023. године, у организацији Удружења Требињаца Јован Дучић у Београду, у малој сали Коларчеве задужбине, одржана је академија посвећена херцеговачком устанику и војводи Михаилу Мићу Љубибратићу.

Сјећање на вријеме у коме су Херцеговци гинули за своју, али и свесрпску слободу, започело је казивањем пјесме Бора Граховца *Невесињски устаник* у извођењу народног гуслара Славка Алексића.

» Чедомир Антић, Жарко Ј. Ратковић и Неђо Ђић Стојановић

ШАРМЕР СА АУТОРИТЕТОМ

Председник Удружења Жарко Ј. Ратковић је у свом обраћању навео да су у претходних неколико година Требињци у Београду одржали низ скупова у којима су исказали поштовање и од заборавата отргли бројне личности из галерије бесмртних Требињаца међу којима су Јован Дучић, Лука Беловић, архимандрит Нићифор Дучић, војвода Лука Вукаловић, сликари Ристо и Бета Вукановић, историчар књижевности Јован Р. Деретић.

– Мићо Љубибратић је био јунак свога доба. Са једнаком лакоћом баратао је и пером и сабљом. Родио се 1839. године у Љубову, селу крај Требиња. Близина Дубровника определила је његово образовање. У њему је завршио класичну гимназију на италијанском језику, а паралелно је учио и усавршавао француски језик. Најкраће и непристрасно описао га је један француски књижевник рекавши да је Љубибратић поред центименског држања имао велику личну отмијеност, лијеп изглед, прави шарм скројен са ауторитетом – рекао је Ратковић.

Он је истакао да се Љубибратић 1861. године придружио Луки Вукаловићу као лични секретар и ратник и припремао касније

херцеговачке устанке против турске тираније.

– Љубибратић је учествовао и у српско-бугарском рату 1885. године као командант добровољачког одреда, а затим је краће вријеме био окружни начелник у Пироту и Врању, и пред сам крај живота секретар Министарства финансија у Београду. Умро је 1889. године и сахрањен је на Новом гробљу у Београду. Војвода Мићо је био даровит дипломата. Због његове мудрости, племенитости и увиђајности и пријатељи и непријатељи су га поштовали као преговарача.

Сарађивао је са Гарашанином, Светозаром Милетићем, Гарибалдијем, Холанђанком Жаном Меркус и другим револуционарним руководиоцима појединцима и организацијама широм Европе. Цијенили су га страни дописници. Радећи и мислећи о српском добру, навукао је анимозитет и Турака и Аустроугара. Нажалост, није могао избјећи сплетке, интриге, клевете на својој страни од оних којима је осредњост највећа врлина, а непожељан свако онај ко их надмашује.

Као човек племенитог кова је могао само да их сажалева. Поред тога, сложени односи српских династија Петровића и Обренови-

ћа и њихова борба за превласт у Херцеговини и Босни, неријетко су се ломили о његова леђа. Доживио је и то да га црногорски књаз Никола протјера из родног краја, али и то је судбина великих. Војвода Мићо Љубибратић из Љубова надомак Требиња и зубачки корјенички војвода Лука Вукаловић остају запамћени и уписани као највеће херцеговачке устаничке вође, а нама потомцима њиховим остаје да његајемо памћење и проширујемо сазнања о њима и њима приснима – поручио је Ратковић.

ПОВЈЕРЕНИК ИЛИ ЈЕ ГАРАШАНИНА

Историчар др Чедомир Антић је у свом излагању описао ширу слику и специфичност положаја Херцеговине, као и српског народа, који је у вријеме војводе Љубибратића био расут у двије велике царевине – Аустроугарској и Османској.

– У вријеме кад се родио Мићо Љубибратић Балкан није припадао балканским народима. Наш највећи историчар прошлог столјећа Милорад Екмечић тврдио је да је у Босни и Херцеговини живјело више Срба у 18. вијеку него на простору прве нововековне Србије. Јован Цвијић то поткрепљује тезом да је 90% становништва крајева смјештених између Дрине и Мораве дошло са простора Херцеговине, Босне и Црне Горе. Оснивач катедре за националну историју академик Пантелија Срећковић је тврдио да свега 15% становништва Србије из седамдесетих година деветнаестог вијека има претке који су 200 година раније живјели у Србији. Кнежевина Србија окупљала је тек око милион становника, док су три до четири милиона Срба живјела у околним царствима у ропству, без права и слободе. У Османском царству Срби су живјели у феудализму, који је био укинут у већем дијелу Европе – рекао је Антић.

Он је истакао да је у вријеме када су модерне европске престонице имале метростан у Београду је још увијек столовао турски паша, а српске власти су морале да се носе са чињеницом да у до-

бром дијелу града немају полицију и суверенитет због чега су непрекидно били у позицији која је на ивици рата.

– За такву Србију Херцеговина је била недосањан сан, који је био појачан крајем вијека када је Србија настојала да на неки начин изађе на море. Управо у тој области ратовали су устаници војводе Луке Вукаловића, несудењог кнеза треће српске државе и управо је ту поникао Мићо Љубибратић чије образовање је било преко потребно тадашњој Србији која је вапила за ученим људима.

Херцеговина је имала ту несрећу што је њен западни дио у 17. и 18. вијеку покатоличен, расрбљаван и одвајан од сваке српске идеје. У вријеме Љубибратића постоји покрет који тежи уједињењу, међутим источни дио Херцеговине улази у црногорску државу. На тај начин велике побједе које су омогућили још устаници Луке Вукаловића лишавали су Херцеговце да сами направе своју државу – истакао је Антић и додао да су Срби у то вријеме имали много снова.

– Планови за ослобођење српског народа били су велелепни. Међутим, рационални Илија Гарашанин је свјестан да су Србија, Црна Гора, Херцеговина, Босна, сједиште те државе. Он се не заноси фантазијама о југословенском и балканском дијелењу, мада непрекидно преговара са свима. Мићо Љубибратић је био један од његових одабраних повјереника. Полако се развија нова српска држава, за коју Његош вјерује да ће се завршити стварањем обновљеног царства – рекао је Антић.

Он је истакао да је Љубибратићева несрећа била у томе што је инспирисан уједињењем Италије и француском револуцијом желио да створи модерну уједињену српску државу.

– Љубибратић је као и многи пријатељи слободе био у контакту са Гарибалдијем. Током устанка стиже помоћ из Црне Горе под вођством неколико познатих црногорских војвода, међу којима је Пеко Павловић, али врло рано се види велика подвојеност

између оних који представљају разне српске владе. Није тајна да су се цареви Рајхштатским споразумом 1876. године договорили да Босна и Херцеговина буде окупирана од стране Аустроугарске. Међутим, двор Обреновића и Петровића рачунао је да ће први узети Босну.

Мићо Љубибратић је узео на себе да покуша успоставити самосталну Владу, а потом уједини Херцеговину са Србијом. То изазива велики отпор и Љубибратић наилази на отворени сукоб и мржњу црногорских изасланика. У вријеме када је устанак имао шансу да уђе у нову фазу, устаници су били принуђени да се повуку, а сам војвода Љубибратић бива ухапшен у Аустрији. Од тог тренутка више нема централну улогу у српском покрету – рекао је Антић.

Он је навео да је Љубибратић повратком у Србију радио разне послове и као вођа добровољачке јединице активно учествовао у Српско-бугарском рату.

– Био је и изузетно активан на културном пољу. Јако је важно да је у то вријеме тако образован човек присутан у Пироту и Врању, крајевима који су отргнути не само од Турске, већ и Бугарске – рекао је Антић.

Он је додао да је Љубибратић, који је читав свој живот ратовао са Турцима, уложио велики напор како би у жељи за измирењем с мухамеданцима српске народности превео Куран. Није дочекао да га угледа, јер је одштампан (на ћирици) шест година након његове смрти, али је према мишљењу неких оријенталиста био основ за све касније преводне.

Антић је истакао да је Мићо Љубибратић био човек са визијом који је много хтио и започео, али није имао довољно ни успјеха ни похвале за све оно што је урадио.

– Тешко је говорити о историји среће и несреће, али да је Херцеговина постала трећа српска држава можда би се спријечили неки догађаји који су се касније десили са Црном Гором и Босном и Херцеговином. Српски народ је имао ту несрећу да живи расут. Наш велики економиста Бранко Милановић једном приликом рече да је „несрећа Балкана, а посебно Срба – висина наших планина“. Стари и важни путеви који су ишли од Београда ка мору престали су да буду важни, а земље којима су Срби тежили више нису биле насељене Србима. Временом је и Херцеговина сведена на остатке остатака из времена Стефана Вукчића Косаче.

У току промоције књижевник Неђо Ђић Стојановић је казивао одломке из књиге *Војвода Мићо Љубибратић (1839–1899)*.

ТРИФКО ЂОРОВИЋ

КЊИГА О ВОЈВОДИ МИЋУ ЉУБИБРАТИЋУ

Удружење Требињаца је у склопу свечане академије промовисало књигу *Војвода Мићо Љубибратић 1839–1899*, коју је приредио Миливоје Мишо Рупић, секретар Удружења Требињаца Јован Дучић у Београду. Ријеч је о дјелу у коме су сабрани готово сви писани трагови у којима је помињан велики херцеговачки слободар.

Приређивач књиге Миловоје Мишо Рупић је истакао да је прочитао велики број књига, старих новина и архивских списа са намјером да из заборавата отргне војводу Мићу Љубибратића који је оставио велики траг у српском народу.

– Износећи чињенице, аргументујући сваки податак, о стварима о којима су многи умни људи писали желио сам да војводу Љубибратића приближим младим нараштајима, приказујући један период његовог живота и дјела.

Књига је штампана у ограниченом тиражу са тврдим корицама. Продаје се по цијени од 500 динара, а може се наручити путем мејла udruzenje.trebinjac@yahoo.com или у просторијама Удружења Требињаца Јован Дулић у Палмира Тољатија 5/II. Све информације можете добити путем телефона 011/269-15-86 и 065/2691586.

У БЕОГРАДУ ПРОМОВИСАНА КЊИГА ДРАГОЉУБ ЈЕЛИЧИЋ - ДЈЕЧАК, ВОЈНИК, ГЛУМАЦ, ХЕРОЈ

» Бојана Вучић, Дејан Стојаковић, Душко Дејановић, др Небојша Стамболија, др Раде Ристановић и др Александар Лукић

Прича о животном путу најмлађег ратника Првог свјетског рата

У Великој сали ГО Нови Београд 20. октобра одржана је промоција књиге *Драгољуб Јеличић – дјечак, војник, глумац, херој*, аутора Ђорђија Њуњића, унука Драгољуба Јеличића. Промоцију је организовао Завичајни клуб Кордунаша, а о књизи су говорили историчари др Небојша Стамболија, др Раде Ристановић, др Александар Лукић и други аутор и уредник мр Душко Дејановић. Одломке из књиге читао је глумац Дејан Стојаковић, док је промоцију водила Бојана Вучић.

Књига говори о животном и ратном путу најмлађег ратника Првог свјетског рата Драгољуба Јеличића, сина Николе Јеличића из села Подцетин, општина Слуњ и мајке Цвијете Завишић из села Дуњак, општина Војнић. Након прогона од црно-жуте монархије Кордунашка породица Јеличић је спас нашла у граду Шапцу у Краљевини Србији у држави својих далеких предака.

Јеличић је чак седам пута рањен у борбама, носио је пет медаља за храброст. Одликовао га је краљ Петар I и регент Александар, дивео му се на витештву и велики Арчибалд Рајс. Послије свих ратова радио је као глумац и режисер.

ПИСМО АУТОРА

Аутор Ђорђије Њуњић није био у могућности да присуствује промоцији, па је Бојана Вучић прочитала његово писмо у којем између осталог каже да без помоћи Душка Дејановића ова књига не би угледала свјетлост дана, и да је Дејановићева колико и његова.

– Књига је посвећена мојој мајци Надежди и мојим теткама Споменки и Бисерки које су биле иницијатори прича о дједу од мојег дјетињства. Међутим, ниједна од њих није дочекала књигу, у току рада на њој, а у периоду од годину дана преминуле су у Никшићу. Скромност његовог лика и дјела била је таква да многи који су би-

ли у додиру са Драгољубом нису знали за његов буран живот. Управо зато, једини мој захтјев читаоцу би био да кроз његову личну причу сагледа већу слику страдања, херојства, васкрснуће једног народа, једне земље и многих животних судбина на чијим остацима ми данас постојимо и не смијемо то да заборавимо. Зато је прича о Драгољубу прича о свим људима и свим херојима који су дали животе за слободу.

Њуњић се захвалио Дејановићу, Предрагу и Небојши који су финансирали израду и штампање књиге.

Такође и Завичајном клубу Кордунаша који чува сјећање на његовог дједа, Небојши и Вељку Стамболији на раду на књизи и сугестијама, Ненаду Цвитичанину, Јовану Укропину и Стевану Субићу, умјетницима на дизајну и илустрацијама.

ВИСОКО МОТИВИСАНИ РАТНИЦИ

Др Раде Ристановић наводи да дјеца као ратници на велика врата улазе током Првог свјетског рата, те је више хиљада дјечака учествовало у Првом свјетском рату и на једној и на другој страни.

– Поставља се питање који су мотиви дјече да се укључе у Први свјетски рат. Напротив, дјеца опонашају своје родитеље. Морам да заборавимо данашњи свијет и утонемо у свијет у коме је одрастао Драгољуб Јеличић, то је свијет који нема електрике, који већином живи на селу, гдје је тежак физички рад на земљи, гдје је свака мушка рука добродошла. Ту се дјеца укључују од малих ногу у рад. У то вријеме историја се сазнавала од дједа, од рођака и

КАКО ДО КЊИГЕ

Књига се може купити у *Чеп комерцу*, Антифашистичке борбе 6 на Новом Београду (код Арене) или поручити телефоном 064 5555578.

имала је поетску ноту. Величана је борба за слободу кроз различите примјере јунаштва.

Што се тиче саме књиге, Ристановић наводи, да је писана од стране аматера, аутор нема претензију да је представи као научну.

– Мислим да је у томе њена предност. Он на један народски начин презентује једну битну тему. Чини ми се да је ово једна од оних књига коју бисмо дали некоме ко не зна ништа о овој теми. Да крене одатле, да се заинтересује, а тек онда урони у свијет научно документованих књига.

ДИВЕО МУ СЕ И АРЧИБАЛД РАЈС

Др Александар Лукић каже да је Драгољуб прво био у одреду Војислава Танкосића, али ће га касније ратни вихор одијети у друге борачке јединице српске војске. Учествовао је у свим великим биткама 1914. године. Њега се сјећа у својим успоменама из 1928. године Арчибалд Рајс, и каже да је Драгољуба Јеличића упознао као дванаестогодишњака у Нишу, да му је „постало друг“, а од човјека који је Србима заиста био пријатељ тих дана дошло је једно важно саопштење: „Принц Александар га је лично (након рањавања) произвео у чин каплара. Таква је била српска омладина 1914. године“.

– У међуратном периоду Драгољуб је био глумац захваљујући Културно-умјетничком друштву *Абрашевић* из Шапца, које га је у глуму и увело, а његове улоге су биле запажене у путујућим глумачким трупима (основао је и своју хумористичку трупу *Хумо Коми*, с којом је гостовао у Шапцу, Скопљу), као што је она која је 1931. године у кафани *Мала Женева* у Београду изводила позоришне комаде, гдје су се Драгољубов лик и улога снажно урезали у памћење и одлуку будућег глумца Славка Симића, брата покојног Николе Симића, великог српског и југословенског глумца.

Једно од успјешних рјешења и одговора на оно чиме смо незадовољни – на заборав – управо јесте оваква и књиге сличне њој, успјешно остварене не само у публицистичком, већ и у умјетничком погледу, да чувају од заборављања људе и времена давно прошла, а спомена вриједна свагда, рекао је Лукић на крају свог излагања.

ДЈЕЧАК СА ПЕТ КОЛАЈНИ

У процес израде књиге од самог почетка био је укључен и др Небојша Стамболија. По његовим ријечима још 2018. године Дејановић му је саопштио идеју да се напише књига о Драгољубу Јеличићу. Епидемија короне је успорила сам ток писања и објављивања, али да није било Душка Дејановића ова књига никада не би изашла, навео је Стамболија.

Стамболија каже да је ова књига битна због његовања културе сјећања. Истицањем позитивних примјера из наше прошлости се ствара историјска свијест.

– Данас је немислило да дјечак од 10, 11 година буде толико зрео да буде ратник, да напредује као подофицир због свог залагања, прелази десетине и стотине километара у маршу.

Стамболија је говорио и о структури књиге наводећи да је нека врста композита. Аутор је покушао текстове који говоре о његовом дједу, новинске текстове, сјећања битних личности, да прикупи и објави их у књизи.

– Један од тих текстова је текст Косте Чакића који је објавио у загревачком *Глобусу*, *Дјечак са њеши колајни*. Тај текст има интересантну судбину, требало је да буде објављен у подгоричком листу *Побједа*, али нису дозволили толики обим текста, који Чакић није хтио да скрати, па га је објавио у *Глобусу*. Веома вриједан текст је из часописа *Вријеме*, из 1939, *Дјечак комитија у крви и њламену*.

Посљедња трећина књиге је галерија. Један дио је и стрип, гдје

су цртачи из *Линије фронта* причу о Драгољубу Јеличићу укључили у своју едицију. Биографија Драгољуба Јеличића је објављена и у часопису *Српски райник* и у интегралу је објављена и у књизи.

ИСТРАЖИВАЊЕ СЕ НАСТАВЉА

Душко Дејановић каже да га са Њуњићем повезује поријекло, иако су чланови Њуњићеве породице Никшићани.

– Нисмо утврдили када је породица дошла са Кордуна у Краљевину Србију, државне институције истичу да је Драгољуб рођен на Кордуни, а у неким текстовима се може наћи и да је рођен у Шапцу. Упитно је и кад је рођен. Дан и мјесец су свуда исти – 12. јун, али у неким документима пише да је рођен 1900, а у неким 1901.

Јеличића је било у селу Подцетин и у општини Слуњ, мајка је из породице Завишић, а татак је Вучковић. Ту се може утврдити да се ради о породицама које егзистирају у три села, Дуњаку, Клокочу и Подцетину.

– Слика која је на корицама књиге Драгољуб Јеличић приликом одбране Београда на Калемегдану. Дао је озбиљан допринос у одбрани града иако су се морали касније повући. Ја бих апеловао на цјелокупну српску нацију и државне институције да се подигне плоча, спомен биста или споменик у част Драгољуба Јеличића управо на Калемегдану. Та слика била је на разгледници која се продавала по цијелом свијету, посебно у Паризу.

Промоцији су присуствовали помоћник министра за рад, запошљавање, социјална и породична питања Сања Лакић, народни посланик Миодраг Линта, председник Коалиције изборца Миле Шапић, председник Удружења бораца Кордуна Ђуро Шкаљац, председник Удружења Крајишника Миле Боснић, и председник Завичајног клуба Кордунаша Слободан Шарац. **ДРАГАНА БОКУН**

ЛИНТА ТРАЖИО ПЕТИ ПУТ ХИТАН САСТАНАК СА ПРЕМИЈЕРКОМ БРНАБИЋ

Коначно ријешити стамбено питање за 12.000 прогнаничких породица из Хрватске и ФБиХ

Поштована
јосипо Брнабић,

Тражим пети пут од Вас да хитно примите на састанак чланове Одбора за рјешавање стамбеног питања прогнаничких Срба из Хрватске и Федерације БиХ (у даљем тексту: Одбор) и мене с циљем да се коначно ријешити стамбено питање око 12.000 прогнаничких породица из Хрватске и Федерације БиХ које су и даље подстанари или живе у нељудским условима. Претходна четири писма сам Вам упутио 7. априла, 6. јуна, 7. јула и 14. августа али још увијек нисте одредили термин састанка.

Свакодневно ми се обрађују прогнаничке породице које су очајне и на измаку снага јер је цијена кирија за изнајмљивање станова повећана за 2-3 пута. Прогнаничке породице се осјећају огорчено и разочарано јер надлежне институције још увијек

» Након састанка одржаног 11. марта 2022. године

нису испуниле обећање из 2012. године да ће, кроз Регионални стамбени програм, ријешити њихово стамбено питање. Нажалост, програм се реализовао недопустиво споро и неодговорно.

Подсјећам Вас да сте делегацију Одбора и мене примили на састанак у Влади 11. марта прошле године. На састанку сте показали велико разумијевање и јасно рекли да Влада има обавезу да свим прогнаничким породицама обезбиди кров над главом и

да новац није проблем. Прошло је више од годину дана од наведеног састанка, а градови и општине још увијек нису предложили локације за изградњу станова нити су обезбидијена средства у буџету.

Тражим да Влада у што краћем временском року званично затражи од Града Београда, Града Новог Сада и низа других локалних самоуправа да предложи локације за изградњу станова за прогнаничке породице, а

Влада да обезбиди средства за изградњу. Такође, тражим да Влада обезбиди довољна средства за друге видове рјешавања стамбеног питања прогнаничких породица тј. за грађевински материјал, сеоска имања и монтажне куће.

Нажалост, у децембру прошле године није прихваћен мој захтјев да се у буџету за 2023. годину обезбиде средства у висини најмање шест милијарди динара (око 50 милиона евра) за рјешавање стамбеног питања прогнаничких породица. Апелујем да Влада из буџетске резерве обезбиди потребна средства или узме повољан зајам од Банке за развој Савјета Европе и активно крене у рјешавање кључног питања интеграције прогнаничких Срба.

**С ПОШТОВАЊЕМ,
ПРЕДСЈЕДНИК САВЕЗА СРБА
ИЗ РЕГИОНА И
НАРОДНИ ПОСЛАНИК
МИОДРАГ ЛИНТА**

ЧЕТВРТИ АПЕЛ МИНИСТРУ НИКОЛИ СЕЛАКОВИЋУ

ВИШЕ ОД 2.000 ПРОГНАНИЧКИХ ПОРОДИЦА ЧЕКА ДА ДОБИЈЕ ПРАВО ОТКУПА СТАНОВА

Поштовани јосиподине Селаковићу,

Обратио сам Вам се већ три пута тј. 17. маја, 8. јуна и 25. јула у име више од 2.000 прогнаничких породица којима није омогућено да трајно ријеше своје стамбено питање јер није предвиђена опција откупа станова. Оваквим поступањем су наведене прогнаничке породице доведене у неповољан и дискриминаторски положај у односу на друге прогнаничке породице којима је Законом о избјеглицама омогућен откуп станова. Њихови станови су у највећој мјери изграђени средствима међународних донатора као и станови породица које имају право на откуп. Значајан број тих породица ми се лично обраћа и моле за помоћ у рјешавању овог дугогодишњег проблема.

Ради се о 530 породица корисника СИРП програма у седам локалних самоуправа чији су станови изграђени средствима италијанске Владе, о више од 300 породица ратних војних инвалида и породица погинулих бораца у 17 локалних самоуправа чији су станови већински изграђени средствима јапанске Владе и мањим дијелом из буџета Србије и о више од 1.200 прогнаничких породица у 50-ак локалних самоуправа са којима су закључени уговори о закупу или коришћењу а које су добили кроз пројекат *Социјално станавање у заштићеним условима*.

Наведене прогнаничке породице се

осјећају понижено, огорчено и разочарано јер постојећим Законом о избјеглицама који је усвојен 2010. године нису добили право откупа својих станова. Апсолутно је неприхватљиво да законско регулисање питања становања, без икаквог оправданог разлога, доводи у неравноправан положај припаднике исте рањиве групе тј. прогнана лица иако се сви они налазе у истој правној ситуацији. Крајње је вријеме да се исправи велика неправда која је учињена према њима.

Више од 2.000 прогнаничких породица је охрабрено чињеницом да сте, као министар за рад, запошљавање, борачка и социјална питања, 17. фебруара ове године донијели Рјешење о образовању Радне групе за припрему Нацрта закона о измјенама и допунама Закона о избјеглицама (у даљем тексту: Радна група) као први конкретан корак у рјешавању питања откупа станова. За председника Радне групе именована је госпођа Татјана Миленковић која је Ваш помоћник у Министарству. Колико ми је познато Радна група је досад одржала свега два састанка иако је прошло скоро четири мјесеца од њеног образовања.

Посебно желим да истакнем чињеницу да су представници 530 породица корисника СИРП програма у седам локалних самоуправа у последње три године одржали низ састанака у Председништву које је водио шеф кабине-

та председника Републике Ивица Којић. На састанцима су, између осталих, присуствовали представници кабинета председнице Владе Ане Брнабић, Министарства финансија, Секретаријата за законодавство, Комесаријата за избјеглице и миграције и локалних самоуправа. Колико сам упознат постигнут је коначан споразум и текст измјена закона што се тиче ове категорије прогнаничких породица. Због тога не постоји оправдан разлог да Радна група не оконча свој задатак у кратком року.

Желим поново да Вас замолим да учините све што је у Вашој моћи да Радна група коначно заврши свој рад на припреми Нацрта закона о измјенама и допунама Закона о избјеглицама и да га пошаље Влади на усвајање. Такође, очекујем да ћете се активно заложити да Влада у кратком року прихвати нацрт закона и да га у форми приједлога закона поднесе Народној скупштини на усвајање.

Такође, желим да Вас замолим да на конкретан начин одговорите на моје прво писмо које сам Вам послао прије четири и по мјесеца тј. 17. маја јер ме свакодневно зове много прогнаничких породица у нади да ће коначно добити право откупа и ријешити кључно питање интеграције.

**С ПОШТОВАЊЕМ,
ПРЕДСЈЕДНИК САВЕЗА СРБА ИЗ РЕГИОНА
И НАРОДНИ ПОСЛАНИК
МИОДРАГ ЛИНТА**

ГРАДОНАЧЕЛНИЦИ ТРЕБИЊА И БЕОГРАДА ОТВОРИЛИ ХЕРЦЕГОВАЧКУ КУЋУ

Градоначелници Требиња и Београда Мирко Ђурић и Александар Шапић свечано су отворили *Херцеговачку кућу* на атрактивној локацији у београдском насељу Врачар.

„Херцеговачка кућа“ у Београду. У њој ће своје производе за почетак пласирати 20-ак реномираних произвођача са подручја Требиња и Херцеговине. Градоначелник Требиња Ђурић је посебно захвалио председнику Србије Александру Вучићу што је свесрдно подржао пројекат *Херцеговачка кућа* и лично се укључио у обезбјеђивање неопходних услова за отварање објекта у Београду као и градоначелнику Александру Шапићу и Удружењу Требињаца *Јован Дучић*. Он је рекао да зна да ће Београђани постати редовни купци херцеговачких производа и да вјерује да ће малопродајни објекти бити отворени и у другим градовима.

Посебна захвалност упућена је Раду С. Петровићу, који је дао несребичан допринос да се *Херцеговачка кућа* отвори у српској престоници.

Градоначелник Београда Шапић је рекао да церемоније попут ове брзо прерасла у озбиљан пројекат, а суштински су велике и дубоке што се тиче српског народа.

– Док сам ја на челу Београда, овај град ће бити отворен и на услузи нашег народа без обзира гдје живе. Београд није само главни град Србије него главни град свих Срба у региону – истакао је Шапић.

Шапић је рекао да примјер *Херцеговачке куће* даје идеју да се свуда у свијету отвори „српска кућа“ са аутентичним производима са овог поднебља.

Директор Аграрног фонда Требиње Веселин Дутина је навео да је идеја оснивања прве *Херцеговачке куће* 2017. године била да обједини мале произвођаче, али да је она врло брзо прерасла у озбиљан пројекат. Свечаном отварању претходило је чин освештања историја у којој је смјештена *Херцеговачка кућа*.

ХРВАТСКА СХВАТИЛА ДА ЈЕ ТРГОВСКА ГОРА УСЛОВ ЗА РЕЛАКСАЦИЈУ ОДНОСА

Изјава хрватског премијера Андреја Пленковића да до 2028. године неће бити одлагања нуклеарног отпада на Трговској гори и да ће то релаксирати односе Хрватске и БиХ, нама је само подстријек да појачамо напоре и знак да смо на добром путу у намери да спријечимо Хрватску да нам на граници изгради нуклеарни објекат, рекао је министар за просторно уређење, грађевинарство и екологију Бојан Випотник. – Чињеница да је Хрватска схватила да је Трговска гора услов за релаксацију односа двије државе је значајан корак ка нашој коначној побједи – потпуно одуштају од Черкезовца као локације за одлагање радиоактивног отпада и истрошеног нуклеарног горива ниске и средње радијактивности – навео је Випотник. Он је истакао да је упорна борба против изградње одлагалишта нуклеарног отпада на Трговској гори битка за заштиту живота и здравља и права на опстанак на својим огњиштима више од 250.000 грађана Републике Српске и БиХ у сливу Уне.

Випотник сматра да одговор Словеније и Хрватске о одгађању одлагања отпада из Нуклеарне електране Кршко на Трговској гори мора бити додатни подстицај експертима и институцијама на свим нивоима власти у БиХ у заштити права својих грађана и да је прва побједа до коначног циља.

ЛИНТА, ИВИЋ И МАНОЈЛОВИЋ УПУТИЛИ ПИСМО ПРЕМИЈЕРКИ СА МОЛБОМ ДА СЕ ОЛАКША ЖИВОТ СРПСКИХ ПОВРАТНИКА У ФЕДЕРАЦИЈИ БиХ

Молба Влади Србије да помогне асфалтирање регионалног пута Дрвар - Гламоч и пута Дрвар - Источни Дрвар

Поштована Ђосићо Брнабић,

Желимо да се захвалимо на свему што су предсједник Вучић и Влада Републике Србије учинили у вези са пружањем помоћи општинама са српском већином: Дрвар, Гламоч, Босанско Грахово и Босански Петровац у Федерацији БиХ у претходном периоду. Обраћамо Вам се са молбом да Влада Републике Србије помогне асфалтирање регионалног пута Дрвар-Гламоч.

Ради се о највеће дивје српске повратничке општине у Федерацији БиХ. Регионални пут који повезује Дрвар и Гламоч је дужине око 60 километара. Од тога асфалтирано је свега неколико километара. Око 17 километара је и даље макадам, а осталих 40 километара је веома лош, односно готово уништен асфалт. У питању је један од ријетких регионалних путева у БиХ који није асфалтиран.

» Предсједник Удружења Дрварчана Горан Манојловић, народни посланик Миодраг Линта и предсједник Удружења Гламоч Ранко Ивић

Важно је нагласити да је наведени регионални пут од посебног значаја за српско становништво које живи у повратничким селима на подручју општина Дрвар и Гламоч, као и за развој пољопривреде, сточарства и пчеларства.

Без улагања у путну инфраструктуру није могуће размишљати о инвестицијама, економском напретку и дугорочном опстанку српског народа на овом подручју. Поред тога, од великог значаја

је да се повеже асфалтним путем федерални Дрвар са Источним Дрваром у Републици Српској. Овај путни правац је од националног значаја, а није асфалтиран у дијелу који се налази у Федерацији БиХ. Овим путем свакодневно више од 100 српских повратника из федералног Дрвара одлази на посао у Источни Дрвар како би обезбједили егзистенцију за себе и своје породице.

Република Србија треба да бу-

» 17 километара макадама на регионалном путу

де гарант опстанка и останка српског народа на крајишком подручју и шире. Без активне помоћи и подршке Републике Србије малобројни Срби у Федерацији БиХ, али и у Хрватској, немају перспективу.

Прошло је готово 30 година од завршетка рата, а Срби на подручју општина Гламоч, Дрвар, Босанско Грахово, Босански Петровац и шире немају основне услове за живот достојан човјека у 21. вијеку. Српска села у великој мјери немају до-

бре путеве, струју, воду, здравствену заштиту, мобилну мрежу и др.

Желимо да Вас замолимо да примите нашу делегацију на састанак да Вас детаљније упознамо са нашом молбом према Влади Републике Србије. Очекујемо Ваш одговор у што краћем временском року.

С ПОШТОВАЊЕМ
ПРЕДСЈЕДНИК УДРУЖЕЊА
ГРАЂАНА ГЛАМОЧ У БЕОГРАДУ
РАНКО ИВИЋ

КАКО ПОКРЕНУТИ ОСТАВИНСКИ ПОСТУПАК У ХРВАТСКОЈ, У СЛУЧАЈУ КАД НИСУ ПОЗНАТЕ АДРЕСЕ СВИХ НАСЉЕДНИКА

• Да ли могу да покренем оставински поступак у Хрватској, а не знам све насљеднике или су ми познати, али не знам гдје живе, односно њихову адресу?

Можете! У Приједлогу за покретање оставинског поступка наведите и оне законске насљеднике за које не знате гдје бораве односно не знате њихову адресу! Осим тога, и оставински суд/јавни билежник треба да настоји да пронађе информације о оставини и насљедницима и у том претходном поступку може разговарати са родбином и познаницима оставиоца. Међутим, оставински суд/јавни билежник није истражни орган и нема овлашћења да тражи насљеднике који живе нпр. у иностранству. Ако се не зна има ли насљедника, или ако се зна да има насљедника али је њихова боравиште непознато, или се налазе у иностранству или су недоступни, а достава им се није могла обавити, суд ће огласом позвати особе које полажу право на насљедство да се пријаве суду у року од шест мјесеци од дана објаве огласа у *Народним новинама*. Оглас ће се прибрити на огласну плочу суда и објавити у *Народним новинама* и на други прикладан начин.

Оставински суд/јавни билежник треба да води бригу оних странака које су одсутне, а немају

ХУМАНИТАРНИ ЦЕНТАР ЗА ИНТЕГРАЦИЈУ И ТОЛЕРАНЦИЈУ
Војвођанских бригада 17,
Нови Сад
телефон: 021/ 528 132,
021/ 520 030
мејл: office@hcit.rs;
hcitns@gmail.com;
сајт: www.hcit.rs

заступника или пуномоћника који би их заступао у оставинском поступку. Он ће то, по правилу, учинити тако да ће обавијестити Центар за социјалну скрб (заштиту), како би центар одсутној особи поставио скрбника (старатеља) за посебан случај с којим ће водити оставински поступак. Центар за социјалну скрб именоват ће посебног скрбника насљеднику којем најмање три мјесеца није познато боравиште или није доступан, а нема пуномоћника. Ако би, међутим, редовни поступак за постављање скрбника трајао сувише дуго, а то би могло изазвати штету за странку, оставински суд може сам поставити при-

» Хуманитарни центар за интеграцију и толеранцију (ХЦИТ) пружа бесплатну правну помоћ избјеглицама у Новом Саду, Војвођанских бригада 17.

» Радно вријеме: понедељак и сриједом од 9 до 13 часова, уторак и четвртак од 9 до 12 и од 16 до 20 часова.

» ХЦИТ, поред осталог, прибавља и документе за избјеглице из БиХ и Хрватске

» Правна помоћ за лица која полажу права на некретности у ФБиХ пружа се понедељком и сриједом од 14.30 до 17.30 и петком од 12 до 15 сати у просторијама ХЦИТ-а, соба 1.

» Долазак можете пријавити на тел. 021/528132, 021/520030 или моб. 063/8351862, 062/8718299.

временог заступника те ће о томе без одгоде обавијестити надлежни Центар за социјалну скрб.

У огласу којим се позивају особе које полажу право на насљедство да се пријаве суду навест ће се и упозорење да ће постављени привремени заступник заступати у оставинском поступку одсутну странку док се она или њен пуномоћник не појави пред судом, односно док Центар за социјалну скрб не обавијести суд да је поставило скрбника.

Пошто протекне рок од шест мјесеци од дана објаве огласа у *Народним новинама*, суд ће провести оставинску расправу на темељу изјаве постављеног скрб-

ника и података којима суд располаже. Ако ви нисте покренули оставински поступак, одговор на то да ли је оставински поступак већ покренут можете покушати да сазнате у писарници суда који је надлежан да води оставински поступак иза оставиоца, а то је суд у мјесту гдје је оставитељ у вријеме смрти имао пребивалиште, ако није имао онда на чијем је подручју оставитељ у то вријеме имао боравиште, ако није имао, онда на чијем се подручју налази претежни дио његове оставине у Републици Хрватској.

РАТКО БУБАЛО,
КООРДИНАТОР
ПРАВНОГ ТИМА ХЦИТ-а

БЕСПЛАТАН ПРИРУЧНИК

Хуманитарни центар за интеграцију и толеранцију, уз помоћ Комесаријата за избјеглице и миграције, урадио је Приручник за лица која полажу право на некретности у Републици Хрватској, који је штампан у тиражу од 3.000 примјерака. Заинтересована лица, као и избјегличка и завичајна удружења могу га бесплатно добити у ХЦИТ-у, Нови Сад, Војвођанских бригада 17. у времену од понедељка до четвртка од 9 до 13 сати.

Приручник садржи практичне информације о томе како пронаћи некретности (честице) у Хрватској и провјерити правно стање некретности, како заштити право власништва и извршити промјене уgrundовници (земљишнокњижном одјелу општинског суда) и у катастру, те како провјерити оставински поступак. Приручник садржи и све линкове надлежних институција, одвјетника, јавних билежника и овлашћених геодета у хрватској на којима се могу наћи њихове адресе и контакт телефони. Сврха је Приручника да помогне заинтересираним лицима да заштите своја имовинска права у Хрватској и да у томе буду активни. Приручник је припремио Ратко Бубало, предсједник Управног одбора ХЦИТ-а и координатор његовог правног тима.

ПРОМОВИСАНА НОВА КЊИГА ДР МОМЧИЛА ДИКЛИЋА

Страдање српског народа од 1941. до 1945. године у региону Гацке долине и околине

У Великој сали ГО Нови Београд 6. октобра промовисана је књига др Момчила Диклића *Страдање српског народа од 1941. до 1945. године у региону Гацке долине и околине (Лица)*. На промоцији су говорили адвокат Ђорђе Миховиловић, проф. Миле Рајчевић, Милош Бајић је читао стихове својих pjesама и аутор.

РАДОЗНАЛОСТ ИЗ ДЈЕТИЊСТВА ОДРЕДИЛА АУТОРОВ ПУТ

Ђорђе Миховиловић је подсетио присутне да је Момчило Диклић историју учио не само у школи, на факултету, докторским студијама, већ и од малена у дугим зимским вечерима, када су мудре старине његовог зачијаја у пола гласа, нехотице се осврћући да их ко не слуша, говорили истину која није била записана у књигама.

– Истину, чији су они били савременци и коју су најбоље осјетили. Остала је тако клица жеље за знањем и правом истином коју ревностно истражује и коју нам доноси сваком својом новом књигом. Диклић није човек који тежи да буде допадљив, али није склон ни запаљивим излагањима без правих и добро утемељених аргумената. Он није подлегао тренду једномља које је било, а и данас је модерно. Његова научна и истраживачка радозналост даје посебну тежину и значај свим његовим радовима па и овом дјелу.

Међу првима је написао књиге *О теноциду над Србима у ХДЗ Хрватској*; *О Српском ишћању у Хрватској од 1941–1950*; *О националном ишћању Срба из Хрватске*, *О унишћавању српске културне баштине* и још многе о најзначајнијим питањима Срба.

– Диклић је један од најбољих познавалаца ове тематике. Како само писана ријеч оставља трагове и могућност да се поново вратимо да боље разумијемо и дубље сазнамо, ова и овакве књиге су од непроцењивог значаја. Написани су милиони ријечи које говоре о овим догађајима, а ово је још један допринос да се на комплексан начин расвијетли једно поглавље из наше историје. Ово свакако баца ново свјетло на многе догађаје и из заборана отрже увелико непо-

» Др Момчило Диклић, Ђорђе Миховиловић, Милош Бајић и проф. Миле Рајчевић,

знату, изузетно мукотрпну и трагичну историју српског народа на подручју Гацке долине и околине, па и читаве Лице.

Из књиге се може сазнати: О успостављању режима НДХ, усташким злочинима у Лици од 10. априла до септембра 1941, Структури усташке власти у Оточцу, Устанку и првим подјелама, Шкарачком процесу, партизанском обрачуна са четницима 1943. године, страдању српског народа под партизанском влашћу...

ДУГ РОДНОМ СЕЛУ

Проф. Миле Рајчевић каже да је вријеме у коме су живјели у Хрватској од завршетка Другог свјетског рата до 1991. године било вријеме заблуда српског народа, лажног братства и јединства, заблуда које је српски народ скупо платио.

– Аутор се одужио родном се-

лу, српском народу и својим прецима писаном ријечју које је овјеквјечио у овој и претходним књигама.

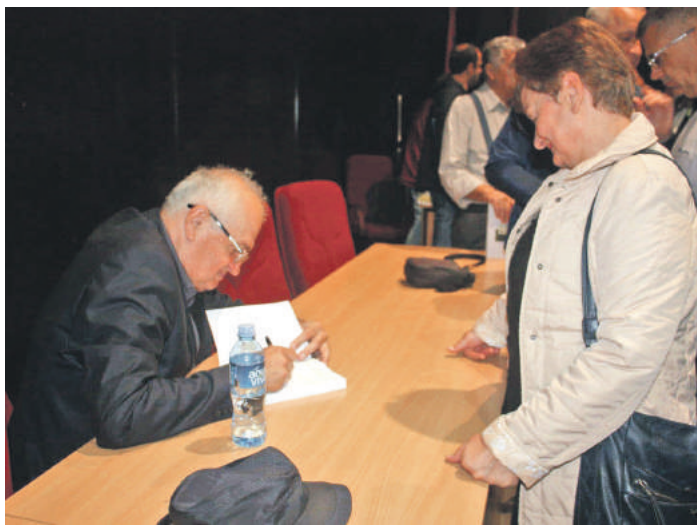
Књига *Страдање српског народа 1941–1945. године – регион Гацке долине и околине (Лица)* је подијељена у 18 поглавља који заједно чине једну цјелину. Ова књига представља вриједну историјску грађу гдје ће читаоци пронаћи вјеродостојне податке о страдању српског народа под партизанском влашћу, са пописом жртава Павлићеве НДХ и осталих, попис српских жртава комунистичког режима, попис погинулих бораца НОР-а, попис жртава хрватске националности Павлићеве НДХ, попис ратних заробљеника војника Краљевице Југославије 1941. године, дио пописаних четника који су напустили земљу крајем Другог свјетског рата и касније...

– Ови пописи жртава су драгоцен историјска грађа, коју није било лако урадити у временској дистанци послје 80 година, а и литература је била оскудна обзиром на одређене политичке санкције, табу теме, забране и дуљи проток времена које је било и прошло, уз напомену да никоме у Хрватској није било посебно стало до пописа српских жртава страдалих у Другом свјетском рату, а учесници догађаја одавно су нестали са сцене. Колико је кућа само у српским селима Оточке регије мртвим коцем затворено, уташено комплетно родословље, за које није имао ко дати податке.

Рајчевић каже да Диклић у књизи тврди да држава није извршила дужну обавезу да утврди тачан број укупних жртава и умрлих у Другом свјетском рату у име некакве симетрије, у име братства и јединства маргинализовали су се губици по националној структури, па и тако енормно високи губици српског, у односу на друге народе и народности.

„У Гацкој долини и околини, најжалост многи Срби нису знали како је текао рат (не само у Гацкој долини), а ни данас не знају, што је последица и образовног система са јаким идеологијом, која је увијек оправдавала потезе режима”.

– Овом књигом добили смо ризици драгоцен података о животу српског народа у Хрватској, страдањима и геноцидној политици према истом, расељавањем и пресељавањем, асимилацији до етничког чишћења у грађанском рату у Хрватској 1991–1995. године – закључио је Рајчевић.

ПАРТИЗАНИ КОРИСТИЛИ УСТАШКЕ МЕТОДЕ

Диклић је рођен у Оточцу, за које каже да је било врхунско мучилиште Срба.

– Веће мучилиште у тој регији био је једино Госпић. Нема ниједног метода који је коришћен у НДХ а да није коришћен на тој територији – од дерања, до вађења очију, сољења, резања ушију, сјечење стомака, бацање у воду да потоне итд. То су страшне ствари. Оно што ме забринуло је да су неке сличне методе користили и партизани против четника. Рецимо клали су, бацали су у исте јаме, служили су се кремацијом. У кући Луке Агбабе је запаљено око 40 четника, што рањених, што мртвих итд. На Лошињу су им резали стомак да потону, а то су усташе радиле на Пагу гдје смо се ми некад одушевљавали, пливали, купали се, уживали – рекао је Диклић.

БИЉЕШКА О АУТОРУ

Доктор Момчило Диклић је рођен 1954. године у Оточцу, а одрастао је у Старом Селу поред Оточца у Лици. Основну школу и гимназију је завршио у Оточцу. Педагошку академију, група историја-географија завршио је у Ријеци. На Филозофском факултету у Загребу дипломирао је историју 1984. године. На факултету политичких наука у Загребу магистрирао је 1990. године на тему Положај Срба у Хрватској 1954–1990. Докторску дисертацију Српско питање у Хрватској 1941–1950, одбранио је на Филозофском факултету у Новом Саду 2003. године. То је била прва докторска дисертација са овом тематиком у Србији. Објавио је више књига и више десетина научних радова о Србима авнојске Хрватске. Радио је у Институту за Европске студије у Београду у звању вишег научног сарадника са којег мјеста је и пензионисан.

СТРАХ ЖИВИ И ДАНАС

Аутор је истакао да је током рада на овој књизи доживио и разочарење због тога што није успио направити попис ратних заробљеника и четника.

– Суочио сам се са чињеницом да неки људи још увијек мисле да је ’47, па не воле сарађивати, а други проблем је објективне природе, наима нема више живих свједока тог времена.

НЕСПОРНА ИМЕНА ЖРТАВА

Момчило Диклић сматра да је са овом књигом направио базу података коју ће требати допуњавати.

– Ја нисам могао арбитражи након толико деценија. Једино што сам могао је да наводим све доступне изворе без обзира којој идеологији припадају. У појединим изворима разликују се неки датуми страдања, али оно што је неспорно су имена жртава.

Диклић је навео податке по којима је од усташког терора, страдало око 1.400 жртава српске националности, а међу њима је било 875 партизанских бораца са простора грачачког и оточког Котара.

– Број страдалих српских жртава је већи од 1.400. Наима, од стране партизана је убијено више стотина разних лица четничке провијенције чија су имена и презимена позната – рекао је Диклић наводећи да је за неколико десетина жртава нејасно како су страдали.

– Партизани тврде да су погинули у борби након што су их 1943. мобилисали, док четници тврде да су убијени.

Диклић наводи и да је било Хрватата који су радили у корист Југославије. Не много, али их је било.

– Било је страдања када пређу на партизанску страну, онда усташе упадну у Банију и све покољу. И то се некако заташкавало. У књизи су наведена њихова имена.

Диклић каже да је око 7.000 људи напустило тај крај, неки су страдали, неки су се иселили. Оно што је погубна чињеница да се мало бавило проучавањем страдања у Потоку, Сјечивици, Дивјајцима у Шкарама, у горњем брињском крају итд.

– Умјесто да објављујемо књиге, све се једноставно прешутило.

Промоцији су присуствовали председник општине Сурчин Стеван Шуша, народни посланик Миодраг Линта, секретар Удружења Срба из Хрватске Милојко Будимир, Јован Каблар, пуковник у пензији Мирко Радаковић, председник бораца Кордуна Ђуро Шкаљац, и многобројни председници и представници завичајних удружења. **ДРАГАНА БОКУН**

» Милица Котараш, Катарина Трифуновић, Софија Ракић и Теодора Марковић

» Зоран Чалија, Милослав Урошевић, Реља Стевановић и Здравко Мирчета

» Владимир Церовац

36. КРАЈИШКИ ЛИКОВНИ САЛОН: У част и славу оснивача СКД Зора Книн – Београд

У сриједу, 25. октобра 2023. године, у Сали под сводовима Конака кнегиње Љубице, отворен је 23. (36.) Крајишки ликовни салон, традиционална и једна од најбитнијих умјетничких манифестација која већ деценијама окупља ликовне ствараоце чији су коријени везани за Републику Српску Крајину, Хрватску, Републику Српску и Босну и Херцеговину.

На овогодишњем Салону изложено је преко стотину радова, а током манифестације одржана су и три књижевна сусрета.

Крајишки ликовни салон основан је као Кнински ликовни салон осамдесетих година прошлог вијека. Паралелно са Салоном, као његов нераскидиви дио, већ неколико деценија дјелује и ликовна колонија у манастиру Крка, која окупља умјетнике који у оквиру Умјетничког братства стварају дјела од којих су нека изложена и на Крајишском салону.

Крајишки салон се реализује у организацији СКД Зора Книн–Београд и братских друштава, Удружења Срба из Хрватске и Завичајног клуба Книнска Крајина.

Један од најзаслужнијих на пољу промоције и популаризације културе крајишких Срба био је и Никола Церовац, један од оснивача СКД Зора Книн–Београд и њен дугогодишњи предсједник, који је преминуо 19. децембра 2022. године. У великој мјери захваљујући Николи, СКД Зора Книн–Београд је, осим бројних других активности, организовала послјератне Крајишке ликовне салоне у Београду и широм Србије. Никола је одувјек предњачио с великом енергијом уз помоћ које је успијевао да реализује све пројекте, али

и мотивише друге да га слиједу томе, а управо је због тога овогодишњи Салон посвећен њему и његовом дјелу, представљајући скроман начин да му његови потомци и сарадници одају почаст за све што је за живота урадио.

СКД Зора Книн–Београд је на приједлог истакнутог историчара умјетности и ликовног критичара Николе Кусовца одлучило да установи награду са именом Николе Церовца, која би се додјеливала појединцима и организацијама за допринос на пољу промоције и популаризације српске

културе, науке и умјетности, како у отаџбини, тако и у расијању.

Овогодишњи добитници награда су: Јелена Медаковић, директорка Музеја Града Београда – Поменик Зоре и Плакета Умјетничког братства манастира Крка, Милош Шарић – Награда Салона Борис Маркош Минго и Никола Церовац, који је награду добио постхумно (награду је примио његов син Милан) – Поменик Зоре, Плакета Умјетничког братства манастира Крка и Сребрни прстен Умјетничког братства манастира Крка

КЊИЖЕВНО ВЕЧЕ ПОВОДОМ СЛАВЕ КНИНА: ПРЕДСТАВЉЕНЕ ПЈЕСНИКИЊЕ КНИНСКЕ КРАЈИНЕ

У сусрет слави града Книна, Покрову Пресвете Богородице, 12. октобра одржано је књижевно вече у Библиотеци *Пејшар Кочић* у Београду гдје су представљене пјесникиње Книнске крајине.

Организатор вечери је Завичајни клуб Книнска крајина и Удружење Срба из Хрватске, а своје стихове посвећене родном крају говориле су Андрејана Дворнић, Наташа Мандић Булатовић и Николина Ђулум.

Николина Ђулум, млада пјесникиња рођена и живјела до своје 12 године у Книну, гдје је провела и најљепши дио свог живота, дјетињство, изјавила је да је са задовољством дио пројекта.

– Моји родитељи су поријеклом из села Оћештово из Книна. Книн је највећи печат мог идентитета и постојања, па отуда и жеља да се сачува кроз пјесме. Ми смо након свега што нам се издешавало послјегде прогона наставили да чувамо наша сјећања и традицију од заборавља. Почела сам да пишем прије неколико година инспирисана родним крајем, што ми је и био циљ, да остане да живи та емоција и сјећање, јер човек јесте жив онолико колико умије да осјећа и да се сјећа – рекла је Николина Ђулум додајући да су њене пјесме објављиване у неколико зборника, попут Зборника манастира Крка.

У име организатора за *Српско коло* говорио је новинар Данко Перић који је подсјетио да се слава града Книна обиљежавала све до егзодуса Срба у Книну, а сада

» Неуморни прегалац: Данко Перић

» Модератор Живко Николић и пјесникиње Николина Ђулум, Андрејана Дворнић и Наташа Мандић Булатовић

се тим поводом у Београду организује низ манифестација са циљем да се сачува успомена на Покров Пресвете Богородице и успомена на датум 14. октобар 1994. године када је први пут у Книну послјегде једног вијека био један патријарх. То је био патријарх Павле који је освештао крст на мјесту градње нове Цркве Св. Симеон Мироточиви.

– Крст је зарастао негдје у шипражју у новијем дијелу Книна – навео је Перић додајући да се годинама послјегде Покрова Пресвете Богородице организује и Крајишки ликовни салон.

– Претходног мјесеца смо имали и научни скуп који смо реализовали у сарадњи са Институтом за савремену историју, док смо књижевно вече реализова-

ли у оквиру циклуса *Јефимијине везиље* у сарадњи са Библиотеком града Београда *Пејшар Кочић*.

Пјесникиње су осим својих, говориле и стихове још пет пјесникиња које нису присуствовале књижевној вечери, а то су Чедна Радиновић Лукић Лалић, Милка Грчић, Сунчица Радуловић Торбица, Јованка Савић Вукановић и пок. Босилка Батак Перић.

Модератор књижевне вечери био је Живко Николић, у име Библиотеке града Београда који је поручио да им је задовољство што је овај пројекат реализован кроз 13. циклус *Јефимијине везиље* у коме се представљају савремене српске пјесникиње. Догађају је присуствовао и Милојко Будимир, секретар Удружења Срба из Хрватске.

ВЕСНА ПЕШИЋ

СЛАВА ХРАМА У БИТЕЛИЋУ ОКУПИЛА ОКО 500 ЉУДИ

Епископ далматински Никодим служио је Свету архијерејску литургију у Храму Покрова Пресвете Богородице у Бителићу који потиче из 1814. године поводом славе ове светиње у општини Хрваце у Далмацији гдје се окупило око 500 људи.

Међу окупљенима на слави храма, који припада Парохији врличкој, били су и римокатолици, али и представници Удружења *Огњена Марија Ливанска*.

Епископ Никодим честитао је окупљеном вјерном народу овога краја славу храма и поручио да треба слиједити примјер славних предака који су се увијек окупљали у црквама радујући се једни другима.

– Тада су остављали сваку животну бригу, увијек се окупљали око црква, зидали их у славу и у име Божје, молили се Господу за спасење свих људи, па чак и непријатеља, као и свих оних који почивају на нашим гробљима. То је позив свима нама да слиједимо њихов примјер – истакао је епископ далматински.

Владика Никодим нагласио је да су сви позвани да држе ријеч Господњу и поштују заповијест Господа.

– Господ нам налаже да помажемо ближњима, али не само сродницима и пријатељима, већ да чинимо добро свима, па макар нам они наносили зло. То је највећа љубав коју можемо да искажемо, када превазиђемо и себе, али и покажемо онима који нам наносе зло да смо истински ученици Бога и нашег Исуса Христа, који, након свега што је претрпио, са љубављу прима сваког човјека који жели да му са покајањем приђе и прихвати га – поручио је владика Никодим. У Бителићу данас има око тридесетак кућа у којима живе Срби, а већинско становништво чине Хрвати.

РТРС

МИЛОШ КОРДИЋ:

КОЗЕ

Не каже народ без разлога за некога ко пошандрца како му нису све козе на броју.

Добро, постоје ту и даске у глави и низ других слика и прилика за таква стања.

Али, козе су козе. Доспјети у стање у коме почиње пребројавање коза, ипак је нешто друго.

(Овце се броје при настојању да се лакше и брже заспи.)

Наравно да онај ко пребројава није ни свјестан да то чини, већ то обавезно и на вријеме запазе други.

А онај ко данас, у избјеглиштву, било шта пребројава – пребројава оно што нема. Јер оно што је некад имао, одавно је изгубио.

Да ли си икад имао козе? пита ме Личанин, Драган Г., родом са обода Грачаца. Више од тридесет година мој добар познаник, па и пријатељ, може се рећи, са којим се и данас повремено нађем.

Нисам ја, али је мој чича Никола имао посљедњу козу у селу, велим. Одупирао се забрани колико је могао. А онда је морао да попусти и да је прода месару у Костајници... Били смо тужни... Недуго затим и чича је испустио своју благу и добру душу.

Е тако смо и ми, вели Драган. Имали смо читаво стадо. Па морали да га затремо. Не да држава. Да не брсте. А код нас баш био рај за брст, прича. И застаје, предахњује, па наставља: Него, прошло и то. Касније се заборавило на забрану... Средио ја кућу, оградио двориште, воћар. Простора колико хоћеш. И – купио козу. Дјеца отишла: што послом, што школом. Добро, имали смо жена и ја и кравицу, нешто кокошију, свиње... А пушио ја, брате мили, плућа почела да нагоријевају. Иди на сликање, престани с пушењем, узми козјег млијека и пиј... вели ми доктор... Умрије жена, продам кравицу – каква крава, треба сијена – добијем пензију и окренем се кози. И коза мени.

И тако дође што дође: отворим вратнице, пустим козу па бјеж! А овдје немаш услова да држиш козу? питам.

Ма ни говора, вели. Има траве. Не може се рећи да је нема. Али нема брста. А коза без брста и није коза... Него, био сам тамо и средио пензију... Могао бих и о кози да размислим. Дођу ми и унучићи. Имам их троје. Шта мислиш – ја имам козу, а они са козом. Нема љепше слике! И онда немаш потребе да је сањаш. Јер се вратила из сна. Приспјела у живот, у стварност.

Читаш ли? питам.

Читам. Знаш да сам ја увијек волио да читам. Читам све што ми дође у руке. А ти?

Шта ја?

Жврљаш ли још увијек оне своје пјесмице?

Жврљам.

Е, морам ти рећи да оно што си ми посљедње дао, нисам могао да читам.

Што?

Све нешто около, а ништа о козама.

Па, добро, биће једном и о њима, велим.

Него, што пушиш, јебало те пушење! Баци ти то! Изађи из те гужве, узми козу, сади лук и парадајз. И пусти то жврљање пјесмица. Зар се нико није усудио да ти каже како све више личиш на некога коме нису све козе на броју, вели Драган Г., устаде па се поздрависмо и растасмо.

А мени у ушима поче да шубоњи промукло бее-ее-е-е... по којне козе мога чиче Николе.

И то – по Кућишту. А и гдје би другдје!

Београд, прољеће 2000.

ЗАПИСИ – КРАТКИ, ИЗБЈЕГЛИЧКИ

ФОТОГРАФИЈЕ: РИВАЈ.СОН

КЕСТЕН

Од доласка у Београд, деведесет и прве, још у прошлом дакле столећу, Милош К. је, што послом, што овако или онако, прошао готово читаву Србију.

Обилазио је крајеве, градове, села, манастире, старе тврђаве, ископине, пећине, клисуре и бање које никад раније није обилазио. Сусрећући се и с многим избјеглицама, прогнаницима...

Па је тако и у Смедерево приспио.

О дрвеном Ђурђевом граду на Дунаву и његовој тврђави знао је доста. Мада знање избјеглице никад није поуздано. Јер избјеглици се стварно знање, сјећање и машта мијешају, попримају другачије, чудотворније облике и димензије.

Растао у Јошавици (петрињској), у Шимулијама, њему се Смедерево уврло у мозак из прича стрине Аноше. А стрина Аноша је сваке године одлазила у Смедерево, гдје је имала родбину.

И једне давне године заувјек се, са својом ћерком Љубом, одселила у Смедерево. У даљину, мислио је Милош К.

Лутајући по Србији, Милош К. није се могао начудити – како нигдје нема питомог кестена. Ни шума ни појединачних стабала. Тек је у Пећкој патријаршији наишао на два мања дрвета. Па се обрадовао као мало дијете. Узео је неколико зеленкастожутих листова и дуго их чувао у свом избјегличком стану. Иако је плодове куповао сваке јесени (кад је било пара) на пијаци на Бановом брду.

Али, није то – то.

Његова Банија пуна је кестенових шума.

А њега уз кестен веже и мукотрпан рад у шуми: сјеча кестена за танин, бандере, грађу и огрјев, затим резање стабала ручном жагом (пилот, тестером) за танин током најљућих зима. И печење кестени у избушеном каштрولو, рањли.

Па печењу кестени овдје и стихови прве строфе пјесме *Да л' долази јесен* једног од највећих српских пјесника за дјецу Драгана Лукића:

*Да ли ти у град долази јесен
кад на ућу, чича кестен пече,
и неки дечак, жервком занесен,
ипред кестењаром чучи цело вече.*

Е, сад се прича враћа на Смедеревску јесен 2001. године овог вијека.

Иде Милош К. са својом родбином другој родбини, такође прогнаницима са Баније. У госте, наравно. И успут их угђави причом о стрини Аноши и њеној ћерки Љуби.

Кестена се ни у сну није сјетио. А нико га није ни помињао.

Тражећи улицу у којој се настанила њихова (Милошева и његових сапутника) прогнаничка родбина, а пролазећи поред једне куће, снаја жене Милоша К. одједном повиче:

Ево га, питоми кестен! Сав у роду. Овдје, вјероватно, живи и твоја стрина Аноша!

Милош К. је ћутао.

Ако је стрина Аноша донијела кестен из Јошавице, са Баније, тај би сада морао да буде много старији и роднији, мислио је.

Јер од одласка стрине Аноше у Смедерево прошла су готово два прогнаничка вијека: један њен, а други његов.

Смедерево, јесен 2001.

О ПРИЧАМА ИЗ БАНИЈСКОГ ПОТРЕСА

Мала сала Коларчеве задужбине била је у четвртак, 5. октобра, мјесто окупљања Глињана и Банијаца, али и њихових познатих и непознатих пријатеља.

Одржана је промоција збирке прича Јагоде Кљаић из Глине „подарене“ свим људима који су на било који начин страдали у банијском потресу 29. децембра 2020. године, као и свим оним многобројним који су од тога дана помагали и још увијек помажу у враћању живота у нормалу. Збирка *Кућа са зеленим баркодом* донјела је два издања: прво већ шест мјесеци након потреса, као потврда чињенице да је прва прича збирке написана пети дан након потреса, а друго издање 2022. године.

О потреби да пише о догађају и догађању које је успиједило, ауторка на једном мјесту каже: „Емоција исказана написаним ријечима јача је и трајнија од телевизијске слике“.

Пресјек најважнијих запажања пренијетих на странице збирке дао је Мирослав Кос, уредник у Блицу, који је 27. 2. 2022. године приредио и објавио опширан интервју са Јагодом Кљаић, а ауторка их је допунила низом детаља из живота на Банији данас.

Промоцији је присуствовао академик, физичар, предсједник Српске академије наука и умјетности Зоран Кнежевић, као приватна особа, повезан са Петрињом преко пријатеља Прошића, Бранком (Драгутина) и Славицом, којима је вјенчани кум, одајући својим присуством поштовање свим страдалницима потреса и ауторки збирке, пријатељици Прошића.

МИЉКО Ј. РАДАНОВИЋ

ВОЛОНТЕРСКА АКЦИЈА У РАДЉЕВЦУ

Волонтери СДФ за Далмацију и Лику заједничким снагама уредили су сеоско гробље и порту храма Светих Јоакима и Ане у селу Радљевац, пише портал Срби. хр.

Овај храм подигнут је 1898. године у вријеме владике Никодима Милаша.

Одржавање гробља годинама су на себе преузимали мјештани, али у овом селу стално живи тек њих тридесетак, углавном старијих и неријетко нарушеног здравља, почивалиште бројних генерација Радљевчана временом је обрасло у растиње, траву и коров.

– Свештеник то не може сам одржавати, а у већини мјеста и нема млађих људи који би му у томе помогли. Управо зато смо организовали акцију кошења и чишћења – објаснио је предсједник СДФ-а за Лику и Далмацију Јовица Крстановић. Ни реакције мјештана нису изостале. Неки од њих дошли су благодарити онима који су, како и сами рекоше, незвани дошли да учине добро дјело.

ОДРЖАН НАУЧНИ СКУП У ВУКОВАРУ

Зашто је култура Срба у Хрватској на маргинама научних истраживања?

У организацији Заједничког вијећа општина у Вуковару је по први пут одржан научни скуп чија је тема била прошлост и култура Срба у Хрватској.

Идеја да се организује овакав научни скуп потекла је од чињенице да се у данашње вријеме историја и култура српског народа на простору данашње Хрватске мало истражују упркос чињеници да су Срби као народ оставили изузетног трага на овим просторима.

– Чињеница је да је прошлост и култура Срба у Хрватској на неким маргинама научних истраживања, како у Србији тако и у Хрватској. Заједничко вијеће општина има за циљ да заштити и културу и прошлост па је овај научни скуп логичан наставак те приче, са поносом можемо рећи да је уродило плодом оно што смо замислили – истакао је идејни творац овог скупа и председник Одбора за културу и спорт ЗВО-а Вељко Максић.

ОД ИСТОРИЈЕ ДО КЊИЖЕВНОСТИ

За овај научни скуп било је пријављено 36 учесника са 35 тема, док се на самом скупу појавило 28 излагача.

– Укупан број тема и излагача је одазив који нисмо могли ни да претпоставимо. Саме теме су разноврсне, шаролике и управо показује да оваквих скупова са таквом темом и недостаје. Овај скуп је први од оних који ће бити и зато и јесте овако широка тема која пружа могућност да се стручњаци разних профила пријаве за учествовање на овом скупу – нагласио је Максић.

Сам скуп имао је и међународни карактер јер су на њему били пријављени учесници како из Хрватске тако и из Србије, Мађарске, Црне Горе те Босне и Херцеговине, односно Републике Српске.

– Са овом идејом одржавања овог научног скупа упознат сам од њених почетака када ме је иницијатор ове идеје Вељко Максић контактирао и изнио једном приликом. Сматрам да је ово одлична замисао и да би

било добро и корисно да ово буде први у низу таквих научних скупова о историји и култури Срба у Републици Хрватској и да ће с временом овај скуп имати повољне и корисне учинке и за хрватску и за српску историографију као и друге хуманистичке науке – рекао је Станко Андрић из Хрватског института за повијест, огранка из Славонског Брода, који се научном скупу прикључио као истраживач средњовјековне историје Славоније, Барање и западног Срема са темом о посједима Бранковића и Јакшића у Вуковској жупанији на крају средњег вијека.

Своје учешће, али и подршку у раду као и за покретање ове идеје око организације научног скупа, дали су бројни представници различитих факултета, института, организација и институција, многи од њих еминентни научници и истраживачи у својим областима интересовања.

– Идеја да се направи скуп који има овако једну свеобухватну и важну тему је за сваку похвалу, а чињеница да је српска заједница у овом дијелу Хрватске поприлично малобројна и да се усудила да организује скуп оваквог типа и да је у томе успјела, заслужује сваку подршку како од стручњака, тако и од институција, али и од држава, како државе у којој се скуп одржа-

ва тако и осталих из региона. Тема је јако важна и јако велика и искрено се надам да овај скуп неће бити само један, него да је ово први у низу, јер би то било изузетно важно и за српску заједницу у овом дијелу Хрватске и за Србе из Хрватске уопште, а у крајњем случају зашто не и за Хрватску на чијој се територији и одржава скуп, на чијој територији ти људи живе и чија је територија данас и предмет њихових научних интересовања – каже Милан Гулић са Института за савремену историју из Београда који је на овом скупу говорио о првом српском референдуму и изјашњавању о аутономији српског народа у Хрватској 1990. године.

ВЕЛИКИ УТИЦАЈ ВУКА КАРАЦИЋА

Научни скуп трајао је два дана, предавачи су били распоређени у више сесија, а обрађивале су се различите теме, мање или више хронолошки распоређене, од историографије, преко етнологије и филозофије до књижевности.

– Моја тема је општи синтетички преглед и мислим да је недостајало тако нешто па се тако надам да ће и вриједити, а то је преглед посједа великаша српског поријекла у средњем вијеку на територији данашње Хрватске. Можда је мало ме-

тодолошки проблематично што се нисам држао средњовјековног административног уређења него сам желио баш на простору који обухвата данашња Хрватска да обрадим то српско присуство преко великаша који су ту имали посједе или титуле везане за просторе који су данас у Хрватској. Чињеница је да ће колеге нововјековци на овом скупу имати пуне руке посла, али и ми који се бавимо старијим периодом имаћемо прилику да осветлимо по нешто од онога што је везано за историју Срба на овом простору – истакао је Борис Стојковски са катедре за историју Филозофског факултета у Новом Саду.

– Као историчар књижевности и фолклориста морам да нагласим да је Вук Стефановић Караџић моја незаобилазна тема. Његово присуство на овом простору је занимљиво и он је управо у Славонији, у овом дијелу Срема, затим у Далмацији имао више сљедбеника него рецимо у данашњој Војводини или централној Србији. То се види и по пренумерантима, по његовим путовањима па је тако рецимо 1825. године дошао у Славонски Брод и од тада почињу интензивне везе Вука са многим Славонцима и то не само на овом простору него и у Бечу, Будиму, Пешти и то ће бити прилика да споменемо и неке мало заборављене и непознате књижевне дјелатнике, између осталог и Теодора Радичевића, оца Бранка Радичевића рођеног у Славонском Броду – навео је Бранко Златковић са Института за књижевност и умјетност из Београда говорећи о свом излагању о везама Вука Караџића са Славонијом и Славонцима.

Био је ово први научни скуп у организацији Заједничког вијећа општина, али не и први који је организован на овом простору од стране српских организација и институција. Идеја организатора је да се научни скуп одржава сваке године, а као његова круна биће објављивање и зборника радова који је планиран за октобар сљедеће године. **СРБАН СЕКУЛИЋ/СРБИ.ХР**

ФЕСТИВАЛ ДЈЕЧЈЕГ ФОЛКЛОРА У ВУКОВАРУ

У организацији Културно-умјетничког друштва *Слога* из Вуковара одржани су сусрети српских дјечјих фолклорних група у оквиру Фестивала младих Вуковар. Пред готово пуног спортског двораном Основне школе *Драгутин Тадијановић* у Вуковару наступило је стотинак дјеце, основаца из више културно-умјетничких друштава на манифестацији која је и покренута са циљем афирмације најмлађих фолклораша који његују српску традиционалну пјесму и игру.

На вуковарском фестивалу младих наступиле су дјечје групе КУД-а *Коловиз* из Градишке, СПКД *Просвјета* Брчко, ЦТКУ *Коста Абрашевић* Бачка Паланка, КУД *Младост* Бач, СКД *Просвјета* пододбор Војнић и домаћини КУД *Слога* Вуковар. **СРБИ.ХР**

Вуковарчани његују сјећање на Милоша Војновића

Парастосом и полагањем вијенаца и овога 25. октобра породица, пријатељи и поштоваоци лика и дјела Милоша Војновића окупили су се на вуковарском градском гробљу како би се присјетили другу, оца, првог председника Заједничког вијећа општина и тадашњег потпредседника Самосталне демократске српске странке. Парастос је служио протојереј-ставрофор Саша Кузмановић, а на Војновићево дјело и лик присутне је подсјетио председник ЗВО-а Дејан Дракулић.

– Прије 26 година, 23. маја 1997. године управо је Милош Војновић потписао споразум о оснивању Заједничког вијећа општина. Окупили смо се данас да се у молитви присјетимо човјека који је био први председник ЗВО-а, човјека који је радио, горио и изградио за нашу заједницу и захва-

љујући раду и труду, не само њега него и осталих људи, ми данас имамо оно што имамо. Важно је и да млади људи који су данас у ЗВО-у, као и они који су дуго у тој институцији, увијек имају на уму његову жртву и допринос. Управо зато, са овога мјеста желимо послати поруку да је заједништво нешто што је за нас изузетно важно и да сви заједно треба да наставимо да гради-мо оно што нам је остављено у аманет – истакао је Дракулић.

Такође, присутнима се обратио и син покојног Милоша који је изразио захвалност Вуковарцима који се и након 21 годину сјећају његовог оца.

– Велика ми је част што се и 21 годину послје смрти мога оца, сусрећемо на овом мјесту. Посебно сам поносан јер то значи да је он оставио иза себе нешто што се и данас поштује. За нас је то природан пут и нешто што нам је у срцима, а вама се захваљујем

што и дан-данас гајите ту рич и дјело које је он започео, а ми сви заједно настављамо – рекао је син Милоша Војновића, Небојша Војновић.

Вијенце су положили представници Заједничког вијећа општина Вуковар, представници Самосталне демократске српске странке, као и Завичајног клуба Кордунаша и Банијаца који носи Милошево име.

Подсјетимо, Милош Војновић рођен је у Глини 1952. године, а од 1961. године живио је у Вуковару. За председника Заједничког вијећа општина изабран је 1997. године и на тој функцији остао је до 2001. године. Преминуо је 25. октобра 2002. године након хајке која је на њега подигнута у хрватској јавности у тренутку када је хтио да се повуче из политике и врати се послу судије. **СРБИ.ХР**

ОДРЖАНА ПРОМОЦИЈА ЗБИРКЕ ПЈЕСАМА МИЛОША БАЈИЋА

ОД ПРАСКОЗОРЈА ДО ГЛУВОГ ДОБА

У Градској општини Нови Београд 15. октобра одржана је промоција књиге Милоша Бајића *Од праскозорја до глувог доба*. Чак 110 пјесама подијељених у 7 поглавља (*Прије мрака*, *Навикавање на самоћу*, *Кроз јутро пробужено*, *Са звонима испод неба*, *Нико нема своје отаџбине*, *За године које долазе* и *Нове пјесме*). Шест поглавља носе називе и садрже изабране пјесме претходних Бајићевих књига, док су у посљедњем, што и сам назив каже *Нове пјесме*. На промоцији је поред аутора говорио и Милан Татишић, док је најављени Момчило Суботић био спријечен да присуствује промоцији.

По жељи аутора одата је пошта минутом ћутања преминулом крајишном пјеснику Николи Корици.

Модератор Драгана Бокун прочитала је дијелове рецензија.

Милош Бајић је поздравио све присутне и поручио да када би могао све би их загрлио.

– Није поезија замрла, ни умрла, она ће живјети и нико неће написати ону пјесму над пјесмама, коју и сам покушавам, али не иде. За ово што сам почео да пишеш, заслужан је Милош Кордић.

Он му је савјетовао да сваки дјелић Баније из свог срца препусти на чување књигама. И за Бајићеву поезију рекао да оно што га је увијек из Бајићевих пјесама богатило је расијана чудотворност пјесничких слика.

БИЈЕШКА О АУТОРУ

Милош Бајић је рођен 1947. године у Великој Градуси на Банији.

Поезију је објављивао у листовима и часописима. Заступљен је у више антологија поезије и књижевних прегледа Срба из Хрватске.

Добио је неколико награда за поезију.

Објавио је књиге пјесама: *Отетом завичају* (1992), *Из воде у камена* (1993), *Даље од даљина* (1994), *Бескрају додана година* (1996), *Пребивалишта* (1998), *Говор планине* (2000), *Шумски се надвио хлад* (2001), *Изабране пјесме* (2002), *Прије спавања* (2005), *С јабуком у руци* (2006), *По полеглим травама* (2008), *Учитель полази на пут* (2009), *Прије мрака* (2011), *Навикавање на самоћу* (2014), *Кроз јутро пробужено* (2016), *Са звонима испод неба* (2017), *Крст и пет каменова* (2019), *Нико нема своје отаџбине* (2020), *За године које долазе* (2022) и књигу *Срби Баније у концентрационом логору Маутхаузен* (2020).

Милан Татишић је прочитао неколико пјесама и поговор Момчила Суботића у коме је наглашено да оно што остаје као упечатљив доживљај након читања пјесама Милоша Бајића, које аутор саопштава благим и питомим језиком и стилем, па и оне оптерећене горком судбином и страшним страдањем српског рода, јесте да Милош прибежиште тражи у језику, у одмереној и одговарајућој ријечи – свом пјесничком дару и таленту којим се опире истини о изгубљеном завичају и свеопштем људском губитку.

На крају промоције, аутор је сваком госту поклатио по један примјерак књиге и сви су заједно наставили пријатељско дружење испред сале. **ДРАГАНА БОКУН**

ИЗ РЕЦЕНЗИЈА

● Никола Вујић

„Једноставност форме и слике, метафоричка згуснутост стиха чине читаоцу пјесме изазовним и блиским.“

● Стеван Радовановић

„Између бола и патње, лутања и очаја, посртања и уздицања, „док силеције књиге отимају“, док се шири варварија Господ нам опет шаље „два врана гаврана“ и док пјесник три године заредом „недоступне грађевине подиже“ – он слуги и прижељкује вријеме наранцасто и побједу човјека и правде.“

● Васа Павковић

„Бајић бјежи од великих и крупних ријечи, али се и не одређује за иронију, по сваку цијену, пјева стишано, мирно, гласом меланхолика.“

● Здравко Крстановић

„Пјесник је парадоксално губитник који посједује ненадокнадиво богатство: унутрашњу свјетлост. Ова свјетлост обасјава му пут и над понорима: у суочавању са разорним завичајним кровом и у изгнаничким самоћама велеграда. Милош Бајић посједује оно што никаква вјечност не може донијети – пјеснички дар.“

НА САЈМУ КЊИГА У БЕОГРАДУ ПРЕДСТАВЉЕНА ДРУГА ЗБИРКА ПЈЕСАМА РОЂЕНЕ БЕНКОВЧАНКЕ

Радмила Ђурђевић Вукана – Бесамртна градина

На 66. Сајму књига своју нову збирку пјесама *Бесамртна градина* промовисала је и рођена Бенковчанка Радмила Ђурђевић Вукана. Ово је њена друга збирка пјесама, а поезију је почела да пише још у гимназијским данима.

– Почела сам да пишеш још у периоду гимназијских дана у форми кратких прича кроз које сам исказивала сопствено мишљење и осјећања по питању послјератних збивања и неправде нанесене српском народу након *Олује* 1995. Дубоко се саживјевши са страдањем и патњом мог српског народа преостало ми је само да пишеш како бих духом продисала у туробном времену које нас је задесило.

Озбиљнији приступ пјесничком раду је започео 2020. године.

– Понирањем у дубину свог бића пронађох стазу обрасту коријењем крајишких предака.

Сваки корак њоме је једно спознање више јер записе предака нико не избрише.

Најчешћи мотиви Радмилине поезије су и мотиви страдања и патње српског народа, мотив косовског завјета, затим завичајни мотив прожет мотивима камена и буре, као и мотиви путовања и чежње за изгубљеним, мотив тишине и мјесечине, мотиви

живота и смрти, васкрсења и многи други.

Вољела би да збирка пјесама *Бесамртна градина* буде дио искре која ће допринијети сједињењу православаца од Грачанице до Лазарице, од Светих Архангела у Призрену до Цркве Светог Архангела Михаила у Манастиру Крка, од Бањске до Манастира Крупе.

– У сувозид крајишке градине удјенух „подмуклу љепоту“ завичаја, боје дјетињства, мирисе борове са Велебита, један по један сиви камен сјећања, понеку болну рану и предака завјештања. Збирка пјесама је посвећена мојим кћеркама са жељом да и њихове стопе оставе траг на бијелој цести од Бенковца до Обровца... То је цеста на којој су исписани записи њихових, односно наших предака.

За Ђурђевићеву је поезија неизоставни дио живота, еликсир душе. Поезија биљежи разоткривене тајне између поетских редова животног постања. Са пјесником смо разговарали и о многобројним пјесмама посвећеним Косову и Метохији.

– Пјесничко стваралаштво мотивисано Косовом и Метохијом се везује за једну интересантну причу. Заправо, прије мог првог доласка на Косово и Метохију добила сам грумен косовске земље, косовске смонице као дар, на чување, тек толико коли-

ко стаје на дланове мојих руку. У њој је садржана симболика мог поетског стваралаштва, она постаје златна руда моје косовске мисли. Косово је наша испосница, бастион одбране од зла и вјечно уточиште. Ако се будући живот купује чашћу и љубављу према отаџбини онда се Косова не смијемо одрећи јер српска крв која тече жилама косовских јунака никада пресахнути неће. Будимо јунаци одбране сјећања, ко смо и одакле смо. Газиместан је на јуначким грудима сваког појединца који отаџбину љуби.

Наравно, и Крајина и родни Бенковач су њена инспирација, извориште из којег црпи снагу, али и увир којем се увијек изнова враћа када пожели дубоко да урони у тишину свог бића.

– Ране које не нарастају зацјељују сјећањем преточеним кроз стих. Не дам да ниједан дио српског бића одумре. Док гробови ћуте, фреске свједоче, на нама је да говоримо у одбрани православне вјере, српског језика и културе, у одбрани слободе и живота уопште. И када ријечи пресахну душа ће остати да свједочи истину. А моја истина је наша Крајина, камен сиви, гробови предака. Једино се још увијек питам... како је то бити дијете које расте у слободи? Дјеца рата су живе ране, ране незабораве.

ДРАГАНА БОКУН

БИЈЕШКА О АУТОРКИ

Рођена је 16. марта 1979. у Бенковцу. Ратна збивања августа 1995. учинила су да као гимназијалка заједно са породицом напусти свој дом и да се нађе у крајишкој колони пред налетом *Олује*. Као и све Крајишнике, на том путу без повратка пратили су је неизвјесност, брига и страх. У Србији, у Београду започиње нови живот који је свако крајишко дијете натјерао да прије времена одрасте. Борба за живот, за боље сутра постаје свакодневица. Започету у родном крају, гимназију је завршила у Старој Пазови (1997), потом је дипломирала као економиста за туризам у Београду (2000). Данас живи и ради у Београду, удата је и поносна мајка три кћерке. Након пјесничког првенца *Зенит свјетлосне луче*, издаје и збирку *Бесамртна градина* која како ауторка каже води је путевима завичаја са жељом да пронађе коријење крајишких предака.

ПРОМОВИСАНА КЊИГА ДР САВЕ ЛАЗИЋА

» проф. Миле Рајчевић, др Саво Лазић и проф. Милан Вујичић

ХОДОЧАШЋЕ У СВЕТУ ЗЕМЉУ

У Великој сали ГО Нови Београд 21. октобра промовисана је књига др Саве Лазића *Ходочашће у свету земљу*. На промоцији су говорили проф. Миле Рајчевић, проф. Милан Вујичић и аутор Саво Лазић.

Проф. Драган Недељковић пише у предговору књиге *Ходочашће хаџи Саве Лазића*, „да изађе из своје љекарске праксе и да се вине у узвишена духовна пространства, кренуо је на поклоничко путовање у Свету земљу коју је дубоко емотивно доживио и описао у виду путописа, реалистичног књижевно-умјетничког стила, прозне књижевне врсте, који ћете са посебним задовољством читати.

Проф. Миле Рајчевић каже да је аутор Свету земљу тако реалистично и сликовито описао, када читамо књигу чини нам се да заједно путујемо с њим по Светој земљи. Стил писања књиге је научни и књижевно-умјетнички, препознатљив по субјективности аутора, оригиналности зајачања и стилским фигурама које је аутор користио у тексту.

– Књига је подијелена у четири дијела, четири поглавља која читаоца у првом поглављу води путовањем од Јерусалима и околине Јудејском пустињом кроз манастире: Светог Саве Освећеног, Светог Теодосија, Витлејем са Црквом Исусовог рођења, Руски манастир као и незаборавну литургију у Светој Сионској цркви, и литургије у осталим храмовима.

Доста простора у књизи аутор је посветио Меморијалном центру Јад Вашем, којег је Кнесет – израелска скупштина основао 1953. године. Обилазећи историјски музеј Холокауста, осјећајући његову величину и снажан дојам који оставља на посјетиоца, аутор наводи да се присјетио књиге *Бесјуга њовијесне збиљности* (аутора Фране Туђмана) у којој говори да је Јасеновац измишљотина.

Даље, Рајчевић наводи да нас аутор путописом детаљно води за Египат, Синај и Мојсијеву гору са свим детаљима описа, сусрета са ходочашницима, где се по сматрала најљепши излазак сунца, Јерихон – једно од најстаријих утврђених насеља на свијету (на западној обали ријеке Јордана), сматра се да је један од најстаријих градова на свијету.

– У књизи, са веома квалитетним тврдим повезом се налази преко 150 изузетно квалитетних фотографија у колору са величанственим иконостасима, иконама, фрескама, пеј-

зажима, Зид плача – најсветије мјесто свих Јевреја, Меморијални комплекс Јад Вашем, сала са фотографијама жртава нацизма, пустињски пејзажи, слике светаца и манастира које је аутор укомпоновао у садржај књиге што књигу чини комплетном и интересантном за читање.

Проф. Милан Вујичић каже да аутор читаоца уводи у свијет који недовољно познајемо, потиче на научно-књижевни рад.

– Можемо да уживамо читајући књигу о свим тим путевима, иконама, и добијамо велики потицај да и ми идемо да посјетимо Свету земљу и прођемо тим стазама. Саво је вјерник и ова књига је право надахнуће за вјернике. Књига је писана и за агносте, за оне који се противе вјери и то на начине који често не прихваћамо. Књига је писана и за њих да спознају сву љепоту, сав понос и пркос, све патње и сва ограничења, али све човекољубље и да буду на неки начин прихваћени.

Вујичић каже да човек цијели живот трага за смислом, а у овој књизи може наћи изузетно много идеја које могу да помогну да се приближимо том циљу проналаска смисла, без обзира да ли смо вјерници, агности или агности.

Др Саво Лазић наводи да је на путовању био око Крстовдана 2008, а путопис је почео да пише два мјесеца након путовања. Чекао је да се догађаји и утисци слегну и да трезвеније о њима пише и размишља. Писао је око двије и по године. Књига је изашла 2011.

– Највећи утисак на мене је остала литургија на Крстовдан у Светој саборној сионској цркви где сам се причестио. Пред олтаром служио је његова светост патријарх јерусалимски Теофил, потписник наших хаџијских грамата уз саслужење још педесетак крунисаних глава. Послије литургије која је трајала скоро 4 сата, причешћивало се на десетак мјеста. Црква је била пуна, а ред су правили турски јањичари, по обичају још од Сулејмана Величанственог.

Промоцији су присуствовали и народни посланик Миодраг Линта, секретар Удружења Срба из Хрватске Милојко Будимир, председник Завичајног удружења *Славонија у срцу* Миодраг Жарковић, чији су чланови отпјевали неколико пјесама, а публика је пјевала заједно са њима.

ДРАГАНА БОКУН

БИЉЕШКА О АУТОРУ

Др Саво Лазић рођен је у селу Мединци, општина Подравска Слатина. Основну школу завршио је у родним Мединцима, осмогодишњу у Подравској Слатини, гимназију у Вировитици. Стоматолошки факултет завршио је 1966. године у Београду, а специјалистички испит из ортодонције положио је 1979. године у Загребу. Године 1991. напустио је завичај и дошао у Београд где живи и данас. Написао је монографију: *Лазићи – Мединци – Белишће – Београд* (2005), *Ловчева писма* (2007) и *Ходочашће у Свету земљу* (2011).

ОБИЉЕЖЕНО 240 ГОДИНА ОД РОЂЕЊА И 190 ГОДИНА ОД СМРТИ САВЕ МРКАЉА

Вече крајишке поезије на Бусијама

У организацији Удружења Кордунаша, потомака и пријатеља Кордуна на Свету Петку у просторијама Парохијског дома у Бусијама приређено је Вече крајишке поезије поводом обиљежавања јубилеја Саве Мркаља, 240 година од рођења и 190 година од смрти. Дио програма била је и изложба слика посвећених Сави Мркаљу, а све је приређено уз подршку суорганизатора, Крајишког културног центра.

Велики број окупљених поштовалаца лика и дјела српског филолога Саве Мркаља поздравео је домаћин вечери Петар Шаула, председник Удружења Кордунаша, пријатеља и потомака Кордуна и на почетку истакао значај јубилеја који се обиљежавају како би се његовало сјећање на овог српског великана са Кордуна и захвалио гостима, а посебно учесницима који су својом поезијом посвећеном завичају, Крајини и Сави Мркаљу увеличали догађај.

Овом приликом свечано је уручен микрофон на поклон свештенству Епархије сремске, који је преузео отац Мићо Ристић, зато што су и овај пут уступили коришћење просторија Парохијског дома за организацију вечери.

Поезију су говорили у име Кордунаша пјесникиња Љиљана Ђујић, у име Славонаца Милена Богатић Жарковић, у име Далматинаца Мирко Вујанић, а у име Банијаца Милош Бајић.

Чланови музичке секције Културне заједнице Крајине употпунили су музичком дијелом програма вече са пјесмама о Сави Мркаљу.

Осим поезије и музичког програма вечери о лику и дјелу Саве Мркаља говорила је и професорка поријеклом са Кордуна, Мирјана Радошевић истичући прије свега да о том великом човеку није лако писати и говорити.

– Ми смо сви дио Савине постојбине, његовог Сјеничка, нашег Кордуна који осјећамо где год били. Као млада студенткиња на Филозофском факултету у Загребу била сам задивљена његовим дјелом. Његово дјело просвијетлило је и обогатило не само српски народ и културу већ и

шири европски миље. Припада најзнаменитијим Србима свих времена. Полиглот, патриота, филолог и научник био је Саво Мркаљ... Он се духом и радозналешћу ума разликовао и као дијете од својих вршњака. Његова сиромашна кућица од прућа и блата у Сјеничаку на Кордуну, где је рођен, постала је „двор науке“. Мркаљ је студирао филозофију и математику у Пешти где је упознао многе српске великане, а између осталог ту се 1810. године срео са Вуком Караџићем. Мркаљ је био кичма Вукове реформе српског језика и азбуке. 1817. године написао је антологију док је био у болници на 18 страна и двије стране предговора изложио проблем и нашао рјешење за веома комплексно питање српске азбуке са почетка 19. вијека. Касније је Вук и сам говорио: „Ја не могу друге азбуке употребити него Мркаљеве, јер чистија не може бити“. О њему су говорили многи знани Срби, попут Амфилохија Радовића који је Мркаља поредио са Његошем. Мркаљ је рекао следеће: „Ја ћу бранити свој закон вјером и црквом, учићу сваког да тврд и постојан у својој вјери буде и свој завичај и своју част који се ни за какво благо купити не могу, да чува и брани“ – навела је професорка Радошевић која се запитала да ли је трагично у свему томе било само рођење оваквог генија у сиромашној кућици од прућа и блата у Сјеничаку на Кордуну... али је затим и поручила да сви знамо одговор данас.

– Можда је дио снаге свог духа оставио свима нама да се дигнемо, да не залутамо и не изгубимо и да видимо увијек мјесец над Кордуном који разгрће мрак и да нам увијек, ма где били, свијетли Савино слово и чува његова снага научника и љубав космополите – закључила је професорка Радошевић на крају.

Међу гостима вечери поезије присуствовали су и Жељко Рабљеновић у име Културне заједнице Крајине, Миодраг Жарковић у име Удружења *Славонија у срцу* и Миле Шапић у име Коалиције удружења избјеглица. **ВЕСНА ПЕШИЋ**

» Мирко Вујанић, Милена Богатић Жарковић, Петар Шаула, проф. Мирјана Радошевић, Милош Бајић и Љиљана Ђујић

Фолклораши заиграли за Милоша

Ујединила су се локална удружења из Боботе и одлучила да учине све како би помоћ за лијечење Милоша Видовића била прикупљена. Тако је у недељу 5. новембра у боботском Дому културе одржана смотри дечјег фолклора чији су организатори били КУД *Ђоко Пајићковић*, Удружење жена Бобоћанке, Чуvari православља и српске културе, као и локални пододбор СКД *Просвјетла*.

– Окупили смо 13 друштава са подручја Ву-

коварско-сремске и Осјечко-барањске жупаније који ће се представити публици, али и својим донацијама помоћи у лијечењу нашег Милоша – изјавио је председник СКД *Просвјетла* пододбор Бобота Светислав Микеревић.

Милош је ученик осмог разреда Основне школе у Боботи. Присуствовао је смотри и захвалио се људима добре воље који му дају подршку. Такође, захвални су и организатори који су објавили како су овом приликом скупили 6.500 евра које ће предати Милошевој породици. Овим путем апелујемо и на све људе добре воље да се придруже овој хуманој акцији, а све додатне информације могу добити код председника СКД *Просвјетла* пододбор Бобота Светислава Микеревића на мејл адресу svetislavmikarevic1966@gmail.com.

МАЈА МИЛАНОВИЋ/СРБИ.ХР

ДРУЖЕЊЕ НЕКАДАШЊИХ КОЛЕГА ИЗ ЧУВЕНЕ ФАБРИКЕ ВИЈАКА

ТВИК или прича о Книну кога више нема

У ресторану Кудин мост у Београду 21. октобра организовано је дружење некадашњих радника погона Одржавања фабрике вијака ТВИК из Книна. Ово је друга година заредом како се овакав сусрет организује у Београду, након скоро 30 година колико је прошло од прогона Срба из Хрватске.

Фабрика вијака у Книну основана 1955. године била је једна од највећих у Европи и бројала је 3.500 радника, од чега више од 230 радника Одржавања.

» СУСРЕТ НАКОН 30 ГОДИНА: Фабрика *Твик* је својевремено имала 3.500 запослених

ДОШЛИ ИЗ АМЕРИКЕ

Ове године окупило се њих 35, неки су чак из Америке дошли овим поводом. На почетку је минутом ћутања одата почаст колега који више нису међу живима, а затим је окупљене поздравео један од организатора скупа Ђуро Маринковић дирљивим ријечима.

– Сад неко друго сунце сија изнад Книна, а нас док грије ово сад наше, чуваћемо сјећања мислима што лете тамо, тамо ка рушевинама ТВИК-а, тамо гдје не допире зраци ни њиховог сунца, тамо гдје наше није више наше – рекао је Маринковић.

Говорећи за *Српско коло* он је нагласио да су ови сусрети врло емотивни.

– Ове године придружио нам се један дио колега са којима се нисмо видјели више од 30, са неким и 35 година, што је дуг период, да се нисмо могли препознати, некад голобради младићи, сада посједиле косе. Како сам један од главних покретача нашег окупљања са скромношћу могу истаћи и онај ко је највише времена утросио у прављењу спискова и тражењу контаката. Надамо се да ће ово дружење прећи у традици-

ју и да ће сваке године овај број бити већи, јер смо имали ове године петнаестак нових колега који нису били на прошлом скупу – навео је Маринковић који нам је испричао какве успомене га вежу за период живота и рада у Книну.

– Рођен сам у Плавну, општина Книн 1960. године, гдје сам завршио основну школу. Средњу Машинску школу сам завршио у Книну, да би 1982. године почео са радом у погону Одржавања ТВИК Книн на мјесту механичар машина и опреме. 1986. год. прелазим у конструктни биро гдје радим као конструктор дијелова машина и опреме и на тој позицији остајем до ратних збивања, односно до почетка рата, гдје ми је уписано у радну књижицу да сам у ТВИК-у радио 9,5 година. За тај период ме вежу најљепше успомене, јер сам радио са колегама које сам већином познавао прије него сам почео радити. Дружили смо се приватно ван радног мјеста, а погон Одржавања је била једна здрава средина за учење и усавршавање, посебно за млађе људе. Нажалост, рат је то све прекинуо – казао је Маринковић који данас живи у Батајници, гдје има породичну кућу.

– Отац сам двоје одрасле дјеце који имају своје породице, једино ми недостају унучићи, али даће Бог да ускоро будем и дјед. Радим у оквиру Компаније *Tradeunika* на мјесту руковаоца техничког одржавања објекта Тржног центра *TQ Vegas* у Инђији, гдје сам пуних 15 година и са задовољством могу рећи да тај посао са малом екипом мојих сарадника успјешно обављамо – закључио је Маринковић.

ВРИЈЕМЕ СОЦИЈАЛНЕ ПРАВДЕ

Његов колега Винко Вујновић који је својевремено био директор погона Одржавања у фабрици ТВИК, подсетио је на велики значај ове фабрике, не само за Книн него и цијеле Сјеверне Далмације.

– У ТВИК сам дошао 1981. године по завршетку Факултета стројарства и одрађеног приправничког стажа. Радио сам на различитим пословима у својој струци, а једна од позиција било је мјесто директора Погона за одржавање. Као и већина, у ТВИКУ сам остао до егзодуса 4. августа 1995. год. Годишња производња вијчаних елемената износила је преко 20.000 тона, а 60 посто прои-

зводње ишло је за извоз, махом у тадашњи СССР. Као таква важна је за главног носиоца укупне привреде, не само Книна већ цијеле сјеверне Далмације. Дobar дио производа се односио на висококвалитетне вијчане елементе који су се користили у најзахтјевнијим областима као што су аутомобилска индустрија, термо и хидроелектране, мостови итд. ТВИК је био центар свих збивања у Книну, а ту је радило неколико стотина високообразованих кадрова. Предњачили су инжењери машинства, електротехнике, правници и економисти. Дobar дио наших кадрова је прешао у банке, електропривреду и друге фирме, гдје су такође били високо ранжирани носиоци привредних активности – истакао је Вујновић додајући да се са поносом сјећају тог времена, када је радник био поштован и цијењен.

– Вођена је праведна и уравнотежена социјална политика, тако да је већина људи ријешила своје стамбено питање лакше него данас. Сви смо били заштићени од разноразних модерних појава, као што су стресови, мобинг и слично. Била су то дивна времена, младости, радости, безбрижности, дру-

жења са својим народом, у свом крају. Ови сусрети служе управо томе, да се подсетимо на та времена – објаснио је Вујновић који сада проводи пензионерске дане у Београду и са дружења носи лијепе утиске и како каже „једва чека сљедећу годину да се са колегама и пријатељима састане у још већем броју“.

РАД У ФАБРИЦИ НА ЛЈЕПШИ ДИО ЖИВОТА

На дружењу је био и Саво Радош, рођен у селу Стрмица, општина Книн, који се одмах након завршетка средње школе у Книну, смјер металски механичар запослио у фабрици ТВИК.

– Радио сам кратко вријеме на одржавању тих постројења, затим сам прешао у планску службу одржавања и радио као планер до почетка рата. У рат сам отишао 30. јуна 1991. год. на позив тадашње ЈНА гдје сам био до прогона. Што се тиче сјећања на тај период живота прије рата, то се лако не заборавља. Био је то живот једног младог човјека испуњен свим оним што младост тражи, дружења кроз игранке, спортска такмичења и разна весеља која су била незаобилазна. Растали смо се као млади људи пуни снаге и живота, а састајемо се послије толико година, неки већ у седмој, па и осмој деценији... Пробудила су се сјећања, емоције навиру, па и понека суза – искрено је говорио Радош који данас живи своје пензионерске дане у земуномском насељу Алтина.

Скуп је протекао уз пјесму праћену хармоником колеге Ђеве Коврлије и „чашу разговора“, а сви присутни су се обавезали да ће се и сљедећег октобра окупити у још већем броју.

ВЕСНА ПЕШИЋ

ОДРЖАНО 14. ОЗРЕНСКО-ПОСАВСКО ВЕЧЕ У БОРОВУ

Чланови и симпатизери Завичајног удружења Срба Озрена и Посавине (ЗУСОП), њих 160 и њихови гости из Републике Српске и Србије окупили су се 28. октобра на 14. Озренско-посавској вечери на којој су се дружили и уживали уз звуке својих традиционалних народних инструмената виолине и шаргија.

Скуп је одржан у новој свечаној сали на стадиону боровске *Слоје*, а домаћине и њихове госте забављала је изворна група *Стиановски звуци* из Добоја, који у Борову гостовали и прошле године.

– Дошли смо у Борово на позив наших пријатеља да увеличаво ово славље. Били смо и прошле године и било нам је јако лијепо. Увијек се радо одазивамо јер овдје живе добри људи и ово је једно јако лијепо дешавање. Музика коју изводимо је изворна, уз шаргију и виолину, што људи, поријеклом

с Озрена и из Посавине јако воле – рекао је Перо Нинковић, један од чланова ове групе.

Удружење које је основано 2009. године и које данас броји више од 300 чланова и на овај начин показује да је за сваки рад потребна слога, по чему су Озренци познати и могу свима да послуже за примјер. Славље су увеличали и посебни гости.

– Имали смо и посебног госта на овогодишњем окупљању у лицу досадашњег генералног конзу-

ла Србије у Вуковару Александра Накића, који је именован на нову дужност амбасадора у Словачкој. Господина Накића прогласили смо и за почасног члана нашег удружења, што нам је велика част. Били су нам и гости из Петрова, Брода, Брчког, Шамца, Шида и Новог Сада тако да је ово вече круна нашег рада у току године која већ полако пролази – каже председник ЗУСОП-а Рајко Лукић.

Сад већ бивши генерални конзул Републике Србије у Вуковару

Александар Накић захвалио се на признању којим је, како је рекао, изузетно почаствован.

– Послије извјесног времена ево ме поново у Борову, након недавног концерта Ансамбла *Коло*. На позив својих пријатеља из Борова, Трпиње и Негославаца, увијек ћу се одазвати, наравно ако ми то дозволе обавезе, будући да ускоро ступам на нову дужност. Што се тиче овог признања, пријатно сам изненађен. И ја и моја породица смо изузетно почаствовани. Не знам како да се овим људима више захвалим и одужим. Трудити се, као и до сада, да им увијек изађем у сусрет, на сваку њихову молбу, жељу или заједнички пројекат. Надам се да знају да у мени имају право пријатеља до краја живота – поручио је Накић.

У Борову је била и делегација Општине Петрово с начелником Озреном Петковићем.

– Радо се одазивамо сваке године. Хвала председнику Рајку Лукићу и свим члановима овог удружења што нас не заборављају. Петрово и Борово су двије братске општине, које веже много тога. Кад год дођем у Борово видим позитивне помаке, посебно када је ријеч о инфраструктури, на чему честитам општинском руководству – рекао је Петковић и том приликом позвао побратиме из Борова да ускоро посјете терме *Озрен* и манастир Светог Николе на Озрену.

Завичајно удружење Срба Озрена и Посавине са сједиштем у Борову основано је у октобру 2009. године, с циљем његовања традиције и обичаја Озренаца и Посављака који су се на вуковарско подручје доселили педесетих и шездесетих година прошлог вијека. Рад Удружења помаже Општина Борово. **С. БУБАЛО/СРБИ.ХР**

» Домаћини Кордун изворна група

» Татјана Вујичић Влачић

» Зорислав Шимић и Бранка Булић

» Наташа Косановић

1. КОРДУНАШКО ПРЕЛО У ИНЂИЈИ

Кордун изворна група која дјелује у оквиру Завичајног друштва *Ђорђе Војновић* из Инђије је 28. октобра 2023. године у Културном центру по 1. пут организовало Кордунашко прело.

Програм поред домаћина *Кордун изворне групе* Завичајног друштва *Ђорђе Војновић*, употпунили су здравичар Драгиша Симић, СКД *Просвјета* пододбор Вргинмост на чијем челу је вриједна чуварка традиције Сенка Цревар, МПГ *Гласинац* Соколац коју води Миленко Ковач, КУД *Иво Лола Рибар* из Крчедина који води Весна Тувецић представила је женска пјевачка група коју води Невена Вуковић, КУД *Вук Караџић* из Чонопље на челу са предсједницом Милком Боснић, *Срепњенске зоре* из Раниловића код Аранђеловца са руководиоцем Радишом Стојановићем, КУД *Петрова Јора* – *Кордун* коју води Стево Бекић, Етно групу *Златиник* из Београда и Завичајно удружење Славонаца из Београда.

Предсједница Завичајног друштва *Ђорђе Војновић* Наташа Косановић је навела да када неке људе познајете пуних 18 година и када и даље са задовољством идете на пробе и путовања, онда је то више од сарадње.

– То је пријатељство засновано на узамном поштовању, уважавању, бризи и подршци. Такав је мој однос са *Кордун изворном групом*. Да није тако, не би сада у овој години имали петнаест наступа, а очекује нас још одлазак у Бачку Тополу, Зему, Београд, Нови Сад... Спаја нас заједничка жеља за очувањем традиције, културе, везује нас култура сјећања. Сама не бих могла, зато су ту Бранка, Сњежа, Љубица, Вера,

Вида, Мица, Јелена, Сања, Јовић, Лаза, Зоран, Ђука... Хвала вам што сте све учинили да трајемо заједно, а ваше младо срце је изнад година које су само број.

Бранка Булић поздравила је госте и навела како се радује што види драга лица, своје пријатеље учеснике програма, без обзира из које регије долазе, сви су они своји.

У име осталих чланова групе, нови члан, Зорислав Шимић уручио је Бранки поклон у знак захвалности за све напоре које је уложила да сачува *Кордун изворну групу*.

Предсједник удружења Српско изворно пјевање *Гласинац* из Соколца Томо Боровина уручио је Завичајном друштву *Ђорђе Војновић* Златну власиначку повељу као споразумну сарадњу у култури и изворном народном стваралаштву.

Радиша Стојановић предсједник Удружења *Срепњенске зоре* додијелио је Златну сретњенску плакету Наташи Косановић за извршну сарадњу и успјешно очување изворности и културе.

Обдусман, доцент др. Драгана Ђорић, каже да се њена породица расула по свијету, а она је добила задатак да буде чувар традиције и обичаја, са мајчине стране са југа Србије и очеве са Кордуна и Баније.

Гост Прела био је и народни посланик и предсједник Савеза Срба из региона Миодраг Линта.

– Једно од најважнијих задатака наше две српске државе, наше Републике Србије и наше Републике Српске јесте да стално радимо на јачању културног и духовног јединства српског народа без обзира на постојеће државне границе. Морамо да

чувамо свој српски језик и ћирилицу, славно крсну славу, окуљамо се око наше Српске православне цркве. Морамо да чувамо наше обичаје, традицију и културу. У том смислу велики допринос јачању јединства нашег народа нам дају културно-умјетничка друштва, завичајна друштва као што је *Ђорђе Војновић*, велики допринос дају овакве сјајне манифестације као што је Кордунашко прело.

Милан Врга начелник општине Вргинмост, каже да му је срце пуно и подједнако се осјећа и као гост, али и као домаћин јер је живио 17 година у Инђији док се није вратио у Вргинмост.

– Инђију сматрам својим родним градом, као и Вргинмост. Поздравио бих прије свега предсједника општине Инђија Владимира Гака који је омогућио да дјеца из Вргинмоста дођу на Прело. Инђија и Вргинмост имају изузетну сарадњу и пријатељске и братске односе за рад у култури и спорту – рекао је Врга и захвалио се домаћинима на гостопримству и најавио да ће првом приликом када буду организовали неку манифестацију у Вргинмосту радо угостити *Кордун изворну групу* из Инђије.

У Културно-образовном центру у Инђији је отворена изложба фотографија и рукотворина жена са Кордуна, та изложба је увод Кордунашког прела. Ауторка изложбе је предсједница Удруге *Кордунашица* Татјана Вујичић Влачић.

– Мој отац Душан је у мени усадио огромну љубав према Кордуну, иако сам се ја родила у Загребу. Кордун је моја земља, моје животно опредељење. Задњих

10 година радим заједно са мојим Кордунашицама и Кордунашима на очувању културне баштине и једног огромног богатства. Доста сам прошла свијета, али нијде на свијету није као на Кордуну, нема тако лијепе ријеке као што је Корана. Све вас позивам да посјетите Кордун – рекла је Влацићева и најавила нову књигу коју припрема *Колијевака*, а већ је издала књигу *Мираз кордунашке љубави*.

Посебан угођај за публику, али и за учеснике је излазак на бину свих учесника и извођење заједничке пјесме *Нема раја*.

Покровитељи Кордунашког прела су Општина Инђија, Покрајински секретаријат за културу и односе са вјерским заједницама, Фонд за избјегла и расељена лица.

Спонзори: Драган Зинаић, Апотека *Камилица* Инђија, СУР *Врело Книн* Инђија, *Обућа Бојско* Инђија, *Одгајивачница* паса Сњежане Стојаковић из Старе Пазове, *Деса Бошњак* Рокнић из Путинаца, сниматељ Милан Јовановић, породица Петрушић из Инђије, Марко Мијатовић, Основна школа *Петар Кочић* и Светлана Пешут, Миле Маћешки Ђићар из Инђије и медијски спонзор Радио *Мега* Инђија. Програм је водила шармантна Гордана Драгутиновић.

Након програма домаћини и њихови пријатељи наставили су весело дружење посебно срећни што су могли угостити своје земљаке и дјецу из Вргинмоста који су на Кордун понијели предивне утиске, са жељом да се што прије сретну на некој од манифестација које чувају традицију кордунашких Срба. **ДРАГАНА БОКУН**

ОДРЖАН 12. САБОР ПЕТРОВЧАНА У НОВОМ САДУ

Земљаци поријеклом из Босанског Петровца окупили су се на празник Свете Петке на 12. Сабору Петровчана у Новом Саду у Мастер центру Новосадског сајма у организацији Удружења *Петровчани* из Новог Сада на чијем је челу Душан Мрђа. Истог дана прослављено је 14 година од постојања овог Удружења, које на овај начин чува традицију, обичаје и културу свог краја. Секретар Удружења Бојан Бркић је истакао да је Сабор окупио око 400 земљака, гостију и пријатеља из сродних удружења.

Међу гостима су били министар привреде Слободан Цветковић, потпредсједник Покрајинске владе Бранко Ђурчић, начелник Јужнобачког округа Милан Новаковић, као и представници удружења Козарчана, Змијањаца, Доњовакуфљана и Петровчана из Београда.

Петровчани су се насељавали послије Првог и Другог свјетског рата у Војводину, највише у Челареву, Наково и околину Кикинде, прилагођавајући се локалној

средини, али и обогаћујући је својим обичајима и традицијом. Гастропонуду свога краја приказале су жене из Удружење жена *Наковчанке*, које су донијеле пите разних врста, пуру, сиреве, кисело млијеко и остало послушење. За њих је ово једно лијепо дружење.

Анђела Радишић која је из Босанског Петровца у Војводину дошла због студија, остала је у Војводини, а љубав према свом крају показује кроз организацију разних догађаја.

– Ми између осталог издајемо књиге, бавимо се добротворним радом, помажено

разне акције, сарађујемо са другим удружењима, организујемо мајски уранак, који је за нас важно дружење, на Андреву, када презентујемо косидбу из нашег краја – истакала је Анђела Радишић из Удружења *Петровчани* из Новог Сада.

Програм 12. Сабора Петровчана састојао се из наступа Културно-умјетничког друштва *Соња Маринковић*, наступа Вељка Ђиласа и здравце коју је традиционално одржао Свето Качар из Челарева. Такође, програм је базиран на занимљивим гостима, приказивању кратког филма везаног за знамените Петровчане и њихове активности, подсећање на традицију петровачког краја. Читани су цитати и одломци текстова писаца из тог краја као што су Бранко Ђојић и Скендер Куленовић.

– Петровчане краси племенитост и људска топлина и ови сабори то осликавају свих ових 12 година на којима сам ја присутан као гост и пријатељ – саопштио је Милан Новаковић, начелник Јужнобачког округа. **ДРАГАНА ШИПОВАЦ**

Девета годишња скупштина Удружења Отаџбински покрет

Девета годишња свечана скупштина Удружења *Отаџбински покрет* под слоганом „Сви смо ми дужни некој дјечи, будимо потомци да би били преци“, којом је председавала млада узданица *Отаџбинског покрета* Маја Павловић, одржана је у Амфитеатру СПЕНС-а 30. септембра 2023. године уз присуство чланова, пријатеља и једанаест председника сродних крајишких и других удружења из Србије.

Главна порука са скупа је да је потребно више јединства међу Крајишницима јер само јединствени могу покренути рјешавање важних статусних питања као што су ратни стаж и статус бораца СВК, стамбено збрињавање свих избјеглих и прогнаних, већа брига за инвалиде и породице погнулих и несталих и афирмација младих у свим сферама друштвеног, културног и политичког живота Србије.

Да би се у томе успјело, потребно је јединство свих крајишких удружења на чему већ девет година ради Удружење *Отаџбински покрет*, истакао је председник наведеног Удружења Драгомир Лалић. Он је најавио оснивање политичког покрета Срба из Крајине из Хрватске у Србији. Према ријечима Лалића, он нема лидер-

ске амбиције већ му је уједињење Срба из Крајине првенствени задатак и циљ.

Лалић се осврнуо на циљеве удружења и активности којима су у претходном периоду настојали да оправдају те циљеве.

Истакао је да је без младих наша перспектива јако слаба.

– Морамо пустити младе људе да креирају своје планове, брину о својој егзи-

стенцији, да они на основу својих интереса траже људе и праве програме, а ми да им помогнемо и покушамо да их пратимо и да истрајавамо на остваривању наших интереса – поручио је Лалић.

Председник Скупштине Удружења *Отаџбински покрет* професор академик др Драган Шкорић истакао је да се радује афирмацији младих Отаџбинског покрета.

Председник Удружења Драгомир Лалић је предложио план рада, иницијативе и програмске циљеве за 2023/2024. годину. Између осталог, направили су филм који о Крајишницима каже све и настоје да га прикажу где год је прилика. Такође, Удружење је донијело одлуку о покретању часописа *Глас Српске Крајине у Војводини* јер сматрају да треба да постоји још часописа који ће писати и говорити о Србима у Крајини.

Круг пријатеља *Отаџбинског покрета* баш због отворености за конкретнијом сарадњом из године у годину је све шири и тако поред удружења и Савеза Срба из Босанске Крајине и Удружења Срба са КиМ *Видовдан*, најављена је и значајна сарадња са Фондацијом *Лаза Костић*.

Председница Савеза крајишких удружења Ранка Срдџић Милић истакала је потребу јединства Срба из Крајине како би били ефикаснији у борби за интересе Срба на тим просторима.

Милорад Буха говорио је о томе да сваки Крајишник мора да се бори за очување материјалног, духовног и интелектуалног богатства.

ДРАГАНА ШИПОВАЦ

НА КРСНУ СЛАВУ ПОКРОВ ПРЕСВЕТЕ БОГОРОДИЦЕ ЗУГ ЋИРО ЛИЧКА КАЛДРМА - ДРВАР ОБИЉЕЖИЛО 10 ГОДИНА ПОСТОЈАЊА

ЋИРО НИ ПРЕД СОКОЛОМ НЕ ПРЕЗА

Чланови Удружења, њихови гости и пријатељи прије почетка обиљежавања деценије постојања у Храму Ћирила и Методија у Бусијама присуствовали су вечерњој служби коју је водио протојереј Мићо Ристић. По завршетку службе у парохијском дому, гдје је уприличен скуп, о раду Удружења говорили су његов председник Жељко Бурсаћ и Јован Вученовић. Заслужним појединцима, општинским и републичким органима, као и другим организацијама који помажу рад Удружења домаћини су поклонили захвалнице, а они су им узвратили честиткама и лијепим ријечима. Слављеничко вече приведено је крају уз скромну закуску и музички програм.

Од председника Удружења Жељка Бурсаћа који је у порти Храма сачекивао госте сазнали смо да Удружење није случајно одабрало ову славу.

– Покров Пресвете Богородице је слава и наших села: Личког Тишковца, Личке Калдрме, Завлаке, Шевине Пољане и Торбичког Вагана. Желимо и на овај начин да поштујемо традицију својих бака и дједова, родитеља, а хоћемо да све то пренесемо нашој дјечи, да знају ко су им били преци. Они су вијековима успјели сачувати своја огњишта, земљу, а ми смо завичај напустили готово преко ноћи, да не бисмо доживјели погром, као онај из 1941. године – рекао је Бурсаћ.

Обиљежавање славе настављено је у парохијском дому, а председник Бурсаћ је, како то и протокол налаже, поздравио све чланове Удружења, представнике општинских власти Земун, као и других сродних организација и упознао их са програмом припремљеним поводом десетогодишњице постојања Завичајног удружења грађана *Ћиро*. Затим је интонирана химна Републике Србије, а свим страдалим у одбрамбено-ослободилачким ратовима, као и преминулим члановима Удружења минутом ћутања одата је пошта.

Бурсаћ се захвалио присутнима што су се одазвали, члановима пожелио срећну славу, а осталима да ово вече прође у добром дружењу. На крају свог говора Бурсаћ је најавио да ће се повући са мјеста председника, што већина присутних није прихватила са благонаклоношћу.

Јован Вученовић је поднио извјештај о претходном раду.

– Неколико ентузијаста са тремеће Босне, Далмације и Лике, дошло је на идеју да, како би сачували обичаје, културу, традицију, историју и идентитет народа са овог подручја, у Београду оснују завичајно удружење. Именовали су Иницијативни одбор, којег су чинили Жељко Бурсаћ, Сретен Родић, Мирко Рађеновић, Душан Рађеновић, Милорад Бурсаћ, Никола и Илија, Милорад Ђалић, Милан Десница, Милан Баук, Душан Марић, Милан Марић Колофан, Лазо Грубишић, Ђорђе Чуде и још неколико Крајишника. Договорено је убрзо и реализовано и ЗУГ ЋИРО Личка Калдрма – Дрвар је почео одмах да вози (био је активан) – рекао је Вученовић. Он је нагласио да је *Ћиро* одмах постао познат по пјевачким и косачким активностима, а врло значајну активност проводио је на социјалном и хуманитарном пољу.

Вученовић је објаснио да име *Ћиро* долази од назива воза који је још за вријеме

» Жељко Бурсаћ

» Обиљежили прву деценију постојања

Аустроугарске саобраћао пругом Дрвар – Личка Калдрма – Книн, а када је ова посљедња дионица постала дијелом Унске пруге нормалног колосијека „ћиро“ је и даље возио маршрутом Личка Калдрма – Дрвар све до њеног затварања 1978. године.

– Чланови *Ћире* редовни су учесници на *Личкој олимпијади* у Апатину, *Личком вишебоју* у Србу, *Посијелу штрмеће* у Стрмици, на Фестивалу *Крајишки бисери* у Планишту, на Фестивалу игара и пјесама *Путивима наших предака* у Бусијама, на ковидби на Рајцу и у Бусијама, као и на манифестацијама које организује Удружење *Завичај* и Координација удружења. Посебно треба истаћи њихов неизоставни наступ у активностима које организује Удружење бораца, потомака и поштовалаца НОР-а, 6. личке пролетерске дивизије *Никола Тесла* и 35. личке ударне дивизије – истакао је Вученовић напомињући још низ акција у којима је своју активност исказивао *Ћиро*, а везане углавном за гостовања на простору Хрватске и БиХ.

– Све ове активности не би се могле одвијати или би биле много мање да за њихов рад нема разумијевања и финансијске помоћи Управе за дијаспору и сарадњу са Србима у региону, Министарства иностраних послова Републике Србије и Комесаријата за избјеглице и миграције Републике Србије. Код овог врло битног сегмента њиховог дјеловања не смију се занемарити властита средства чланова удружења, као и других донатора – закључио је Вучено-

вић истажући да су *ЋИРИНО* особље чинили Жељко Бурсаћ машиновођа, непрекидно 10 година, возовође Стево Савић, Мирослав Завишић, Драгомир Павковић и други, али да је било доста кочничара, од којих су неки, нажалост, кочили и узбрдо.

Председник Удружења *Ћиро* Жељко Бурсаћ је на крају програма заслужним појединцима и организацијама за допринос раду удружења подијелио захвалнице.

Признања су припала општини Земун, Томиславу Бокану, Мирку Радаковићу, Ненаду Абрамовићу, Јовану Вученовићу, Љуби Драганићу, Илији Бурсаћу, Мирку Рађеновићу, Жељку Ђекићу, Мили Шапићу, Радету Тртици, Милану Гаџеши, Драгану Брачика и другима. Већина њих захвалила се на примљеном признању, пожељела срећну славу, а Мирко Радаковић је у свом обраћању истакао, рекло би се заједничку мисао, да је ЗУГ *Ћиро* тешко замислити, а да се на челном мјесту не налази Жељко Бурсаћ.

Услиједила је трпеза љубави коју је благословио протојереј Мићо Ристић. За музички програм, осим пјевачке групе слављеника, били су задужени гуслар Владо Руње, као и музичари Раде Тртица и Драго Ђорђевић. Обиљежавање славе настављено је у веселој атмосфери, а велики допринос томе дали су и сами чланови Удружења, прије свега добром пјесмом. Да ли ћемо за годину дана обиљежавати славу са истим или новим председником показаће вријеме.

ЖЕЉКО ЂЕКИЋ

ВЕЧЕ ИГРЕ, ПЈЕСМЕ И СЈЕЋАЊА

» Женска пјевачка група Банија

» Мирослав Ковјанић

» Мушка пјевачка група Банија

Завичајни скуп Банијаца у Добановцима

У Хотелу *Квин* у Добановцима 21. октобра одржано је традиционално Банијско вече. Гости су могли да уживају у богатој трпези, одличној музици, а многи су кући отишли са вриједним наградама које су освојили на томболи.

Замјеница жупана Сисачко-мославачке жупаније Мирјана Олујић упутила је поздраве из њихове родне Баније.

– На вашим банијским вечерима говорила сам о потресу који се догодио на Банији и о катастрофалном попису становништва који је показао да смо све старији и да нас има све мање. Банија је у обнови, али ни инфраструктура, ни зграде, ни болнице не значе ништа ако нема људи, ако нема вас. Стварамо услове да људи остану, али исто тако да они који желе се врате на Банију. Позивам да се вратите, ако не у потпу-

ности, онда бар сваке године да обиђете тај прекрасни простор.

Народни посланик Миодраг Линта је рекао да без обзира на све трагедије које су Банијце задесиле, нису клонули духом, наставили су да се боре за себе и своје породице у новом завичају.

– Притом нису заборавили своје обичаје, што доказује и ово дружење. Важно је да останемо своји, да чувамо своје обичаје, традицију и културу, да се боримо за своја основна права и не заборавимо ко смо, шта смо и одакле смо.

Члан Градског вијећа општине Земун Бошко Радовановић поздравио је окупљене и истакао да ГО Земун радо подржава бројне завичајне манифестације.

– Морамо новим покољењима пренијети ко смо, шта смо и одакле долазимо.

Банијци су угостили и води-

» Мирјана Олујић

тељку *Хеји* телевизије Ирену Јовановић, која је свима пожељела лијеп провод.

Предсједник Завичајног удружења Банијаца, потомака и пријатеља Баније Мирослав Ковјанић је изразио задовољство што може да поздрави своје многобројне земљаке и пријатеље.

– Вођење Удружења и организовање многобројних манифестација и дружења изискује одређени напор и одрицања, ми не посустајемо. Драго ми је што ће имати и ко да нас наслиједи, наша банијска омладина је способна за то. Ми ћемо бити ту да им помогнемо, покажемо им, а они ће свакако бити бољи и успјешнији од нас. Банијској вечери су присуствовали и предсједници пријатељских удружења, Петар Шаула предсједник Удружења Кордунаша, потомака и пријатеља Кордуна и предсједник Удружења *Славонија у срцу Миодраг Жарковић*. Ово вече забиљежио је сниматељ Милан Јовановић.

На томболи су се могле добити вриједне награде, прозор, викенд на Златибору, ноћење у Врднику, вечера за двоје, ракија у злату, а прва награда је била 500 евра.

На вечери су се прикупљала

и средства за најстарији клуб на Банији ППГ *Рујевац*, па су водитељи позвали све да донирају новац за клуб. Међу првима се одазвао пјевач Џими Станић, који се у наставку вечери побринуо за добру атмосферу.

На висини задатка као и сваке године биле су женска и мушка пјевачка група *Банија*, а посебним аплаузом испраћена су дјечица која су прве плесне кораке научила од Мире Плављанић Јанузовић. Присутне су кроз програм надахнуто водили Даница Богдановић и Далибор Јелић.

У програму су још учествовали брат и сестра Туропољац поријеклом са Баније. Највеће аплаузе добио је легендарни крајишки пјевач Рајко Лалић, који је овог лjeta од стране хрватске полиције био ухапшен у Книну под оптужбом да је пјесмом повриједио углед те државе. **ДРАГАНА БОКУН**

ОДРЖАНО 1. БАНИЈСКО ПРЕЛО У БАЧКОМ СОКОЛЦУ

У организацији ЗУ *Банија* Бачка Топола и ЗУ *Банија* Суботица у Бачком Соколцу код Бачке Тополе, одржано је 1. Банијско прело. У препуној сали Дома културе окупило се преко 200 Банијаца и њихових пријатеља. Међу њима су били и предсједник Скупштине Бачке Тополе Саша Срдић, покрајински посланик Пеђа Петровић, члан Вијећа за просвјету Милан Јанус, помоћник предсједника Павле Лужајић, директор Индустриске зоне Радомир Кузмановић.

Предсједник Скупштине ЗУ *Банија* Бачка Топола Мирослав Крковић, др Саша Граорац, предсједник Скупштине ЗУ *Банија* Суботица и Саша Срдић предсједник Скупштине, у уводном дијелу су поздравили госте и пожељели им лијепу забаву и дружење са посебном жељом да ова манифестација пређе у традицију.

У забавном програму учествовала је мушка пјевачка група *Банија* из Пригревице која је отпјевала неколико пјесама из свога завичаја. Госте је забављао Здравко Јерковић са својим бендом, а домаћини су за своје госте приредили богату вечеру и томболу. **БЛАГОЈЕ АЦАН**

ТРЕЋА КРАЈИШКА КЕСТЕНИЈАДА У БОРЧИ

У организацији Удружења Крајишника *Глас Крајине* 22. октобра у Борчи одржана је трећа *Крајишка кестенијада* као манифестација која његује банијску традицију и гдје се уз мирис и укус печеног кестена људи друже уз добро расположење и стварање нових познанстава и пријатељства. Испечено је преко осамдесет килограма банијског кестена који су учесници набавили из села Косне на Банији.

Према ријечима предсједника управног одбора Удружења Крајишника Ђуре Црљенице у прикупљању им је помогла земљакиња Даница Радојчић из села Косне.

– Ове године је кестен касније приспио, мање га је било на тржишту, па тиме је и значајно скупљи него претходних година. Поред печеног кестена уз претежно крајишку музику на манифестацији посјетило нас је око 200 људи, махом наших Банијаца, а за посјетиоце служимо кувани кукуруз, колаче, безалкохолна пића и кафу. Прошле године смо у понуди имали и чорбу од кестена, међутим ове године је изостала – навео је Црљеница и овом прили-

» Милош Бајић, Милица Костадиновић, Мила Бајић, Богданка Бајић и Ђуро Црљеница

ком се посебно захвалио ГО Палилула на финансијској подршци манифестацији, предсједнику општине Палилула и свим општинским службама које су дале допринос одржавању ове манифестације, а истакао је и изузетну сарадњу с Полицијском станицом Палилула.

У богатом програму запажено учешће су узели мушка и женска пјевачка група Културне заједнице Крајине и још пет крајишких пјесника који су рецитовали стихове своје поезије са акцентом на сјећања из родног краја.

Учествовали су и чланови Боћарског клуба из Борче приказујући посјетиоцима чари ове древне крајишке спортске игре.

– Посебно истичемо допринос предводника клуба Анте Мимице који је изразио жељу да се до наредне Кестенијаде локација још боље припреми за овако велику и значајну манифестацију. Опште је мишљење да је ово изузетно користан догађај и позитивно утиче на духовно јединство и духовну снагу српског народа из Крајине, а и шире – поручио је Црљеница на крају **ВЕСНА ПЕШИЋ**

АКТИВНОСТИ УДРУЖЕЊА ВУЧЈЕ СРЦЕ

Хуманитарно вече за Нину Благојевић

Добровољно хуманитарно удружење *Вучје срце* наставља са својим хуманитарним радом мислећи на све којима је помоћ потребна па су 4. октобра у кафеу *Решензија* у Земуну организовали хуманитарно вече за дјевојчицу Нину Благојевић.

Нинина мајка Марија Благојевић је рекла да њена ћерка због генетске болести има туморе на мозгу.

– Прво је добила тумор на оку и ослијепила на десно око, дијагностикован јој је и тумор на мозгу ове године. Овдје су нам рекли да за њу нема лијека, међутим Руси су нам улили наду да ће је они излечити и да ће се Нина вратити из Русије здрава. Желим да се захвалим Удружењу Вучје срце, кафе *Решензија* и нашим пјевачима и свима који сте дошли да помогнете нашем дјетету да оздрави.

Замјеница предсједнице Удружења Драгана Љуна као један од организатора је навела да јој је срце пуно када види да се велики број људи одазвао и дошао на концерт.

Захвалила се свим пјевачима који су се одазвали да подрже ову хуманитарну акцију.

Предсједница Удружења *Вучје срце* Мирјана Вулетић није била у могућности да присуствује концерту који је организовала, али је послала поруку свим присутнима и навела да је тужна што није са оку-

» Ведран Билановић, Радош Ђорђевић, Стеван Тодоровић, Ивана Благојевић, Марија и Данијел Благојевић (Нинини родитељи), Милана Корокнаи, Драгана Љуна и Марија

пљенима, први пут, за осам година колико постоји Удружење.

– Нисам са вама физички, али сам са вама у мислима и срцем. Хвала вам свима што сте дошли да помогнете Нини.

Милана Корокнаи из Удружења Вучје срце се такође захвалила свима коју су дошли на концерт.

Организатори су подијелили и захвалнице заслужнима: Група Тронежа No1, Миленко Крндија, Група Мајкани, Милош Ђукић, Никола Ђапић, Жарко Врањеш, Мила Ђоковић Кајк, Каћа Иванов, Игор Јовановић, Тамара Михајловић, Драгана Љуна, Сениша Дуброја, Кафе *решензија* из Земуне, Милан Курти, Алица Церковић у име маркета *Дели*.

Нина је рођена 24. фебруара 2019. го-

дине у Београду, из уредно вођене и контролисане трудноће. Одмах по рођењу је примичењено мноштво кожных промјена по типу „safe au lait“ флекције зване „бијела кафа“. Када је Нина напунила 6 мјесеци, мајка је на челу примичетила фибром (израслина састављена од влакнастог и везивног ткива). Често је у том периоду била узнемирена, нерасположена, лошијег апетита. У љето 2020. године родитељи су примичетили да јој десно око „шета“ након чега је урађен неуроофталмолошки преглед гдје је уочено да Нина има тумор на оку. Неуролошким прегледом јој је успостављена Dg. Neurofibromatosis (генетски поремећај који проузрокује формирање тумора на нервним ткивима).

У октобру 2020. године, Нина је опери-

сана на Клиничком центру у Београду на одјељењу неурохирургије. Нажалост, вид на десном оку је у потпуности изгубила. У фебруару ове године, на контролном прегледу установљено је да тумор има и на лијевом оку.

Како би спасила лијево око, Нина треба да оде у Русију на клинику у Москви гдје би наставила лијечење. Да би отишла, потребна је помоћ свих нас, јер Нинини родитељи нису у могућности да сами снесу трошкове лијечења, па се овим путем обраћају свим хуманим људима да им помогну.

Нини су средства потребна за лијечење у иностранству, специјалистичке прегледу, рехабилитацију, терапије, дијагностику, контролне прегледу, за лијекове као и за путне трошкове и смјештај.

Захваљујући хуманим људима Нина је успјела прикупити средства за оперативни захват тумора у Русији који је успјешно прошао. Родитељи се овим путем захваљују свим донаторима који су им помогли. Због природе болести лијечење је потребно наставити стога се акција наставља.

Да бисте помогли Нини новац можете уплатити на динарски рачун: 160-6000001037927-65 или девизни рачун: 160-6000001037928-62, IBAN: RS35160600000103792862.

Или послати смс поруку 1019 на број телефона 3030.

ДРАГАНА БОКУН

» Александар Радојевић, Ведран Билановић, Драгана Љуна, Ивана Благојевић, Цемал Бајрамоски Џими

ПОМОЗИМО ДЈЕВОЈЧИЦИ МИЛИЦИ АНЂЕЛКОВИЋ

Добровољно хуманитарно удружење *Вучје срце* неуморно организује из сриједи у сриједу хуманитарне вечери мислећи на све којима је помоћ потребна, те су 11. октобра у Кафеу *Решензија* у Земуну организовали хуманитарно вече за дјевојчицу Милицу Анђелковић која болује од leukemije.

Нажалост, Мирјана Вулетић предсједница *Вучје срца* није ни овог пута могла да присуствује овој хуманитарној вечери, али је свим срцем била уз Милицу и њене родитеље.

Домаћин ове вечери била је Драгана Љуна која је истакла да би ове активности било немогуће организовати без крајишких пјевача. Овог пута се захвалила Емили Боти који је дошао да заједно са својим музичарима Мишом Милинковићем, Дејаном Узелцем и Владимиром Јанковићем помогне малој Милици као и Пеђи Јовановићу који му је тим поводом, са истом жељом и циљем, за Миличино оздрављење, уступио озвучење.

Ту су били и хуманисти који се увијек одазову позиву Миленко Крн-

дија и Жарко Ђукић, Саво Миодраг и *Моци Крајине*.

Миличин отац Никола Анђелковић је такође отпјевао неколико пјесама и захвалио се свима који су дошли да помогну. Овом приликом у име Удружења *Вучје срце* Драгана Љуна је уручила захвалнице Емили Боти, Владимиру Јанковићу, Миши Милинковићу, Бориши Веселиновићу, Миодрагу Линти, Марку Скорићу (Легенди Крајине), *Моцима Крајине*, Дејану Узелцу, Жарку Ђукићу и Сави Миодрагу.

Народни посланик и предсједник Савеза Срба из региона Миодраг Линта је поручио да се увијек радо одазове на овако важне људске догађаје.

– Од срца дајем допринос за нашу дјецу и за све оне којима је помоћ потребна. Ово ме подсећа на наше очеве, дједо и праједове који су увијек показивали ту врсту солидарности и увијек су били спремни да једни другима прискоче у помоћ.

Организатори су се захвалили и власнику кафића *Решензија* који је уступио и ове сриједи кафић за хуманитарно вече.

ДРАГАНА БОКУН

Боровчани у Лондону срцем за своју цркву

Крајем 2015. године започела је генерална обнова боровског Храма Светог Стефана која је највећим дијелом финансирана средствима општине, али је свесрдно и у складу са својим могућностима помажу и вјерници. Како би обнова била завршена до краја неопходно је сакупити још новчаних средстава па је тим поводом 14. октобра у Лондону одржано донаторско вече на коме је присуствовао и протонамесник Драган Сердар, старјешина храма.

Идеја да се одржи ово донаторско вече потекла је од неколицине мјештана Борова који живе у Енглеској, а који током љетних годишњих одмора редовно долазе у родни крај и посјећују своју цркву.

– Разговарао сам са неколицином њих и они су то врло озбиљно схватили па је већ након неколико мјесеци уследио и позив једне наше заједнице у Лондону. Већ како то иде, по реду, преко цркве смо затражили благослов за то донаторско вече што је на крају као исход имало окупљање, које је, морам то рећи, било дивно и пуно емоција – прича боровски парох Драган Сердар.

Донаторско вече одржано је у Дому Владике Николаја при Цркви Светог Саве у Лондону, након литургије у вечерњим часовима. Све је припремио Организациони одбор који је оформио Грађанску иницијативу названу *Борово у срцу те носим*, а чланови тог одбора били су Боровци Сениша Мацакања,

Драган Тодорчић, Ђорђе Мађаревић и Милован Петковић са својим породицама.

– Они су ступили у контакт са нашим људима који тамо живе и упознали их са свим детаљима те их потакли да се одазову на ово донаторско вече. Одзив је био веома добар, дошло је око 130 људи и простор је био потпуно испуњен. Веома смо задовољни прије свега што је та идеја испуњена и што су се људи одазвали са једном жељом и емоцијом да помогну њеном свом храму – каже Сердар.

Колико је Срба тренутно у Великој Британији тешко је процијенити. Тамо постоји само један православно храм и то је већ поменути Храм Светог Саве у Лондону који је на дар од Англиканске цркве добио још владика Николај Велимировић.

– Храм је изузетно лијеп и налази се у елитном дијелу Лондона и простор у њему је лијепо уређен и простран. Има неколико учионица за православно вјеронауку и учење српског језика. Има једна мања сала која се изнајмљује од чега црквена општина има одређене приходе и има доста просто-

ра за окупљање иако је тешко све то уклопити у начин живота у Енглеској и прилагодити нашим вјерским празницима. Посјећеност вјерника је изузетно добра – истиче Сердар.

Веома опсежни и за реализацију захтјевни и спори радови на осликавању цркве у Борову полако се приводе крају, а посао успорава и дјелимична рестаурација. Завршено је више од 90 посто посла.

– Након што скеле буду уклоњене из храма и када унутрашњост буде очишћена остаје још да се постави нова Часна трпеза. Она је паралелно са свим овим радовима била у изради и вјерујем да ћемо је током ове године поставити, да бисмо већ на прољеће почели са постављањем подног гријања чиме бисмо завршили фазу која нам омогућава да се вратимо у сам храм. Наравно, храм неће бити завршен све док се не заврши иконостас што је тешко процијенити колико ће трајати, али у сваком случају у њему ће се вршити богослужења. Надамо се да ће комплетна обнова бити завршена за двије или три године – закључио је боровски парох Драган Сердар.

СЛАВКО БУБАЛО/СРБИ.ХР

32. вече гусала и епске поезије у Ковину

У сали Центра за културу Ковин 7. октобра 2023. године, у организацији Удружења *Прекодринских Срба* из Ковина, одржано је традиционално 32. Вече гусала и епске поезије.

Председник овог Удружења, неуморни Благоје Богдановић већ деценијама окуља пробране мајсторе струна, а ове године наступили су гуслари различитих генерација Славо Јекнић, Славо Алексић, Владимир Бељкаш, Димитрије Анђелић, Владо Руњо, Никола Тошић, Михајло Стевановић, Василије Мишовић, Јован Лакићевић и здравичар Вукојица Сандић.

У сат и по времена програма публика је слушајући гусларе могла да се подсети српских јунака попут Војводе Путника, харамбаше Мијата Котлице, кнеза Јанка Гагића, ускока Илије Смиљанића, као и Косовског завјета и вјечитих борби за одбрану православља.

Емоције се нису могле сакрити пред стиховима Јована Лаки-

» Домаћин Благоје Богдановић са учесницима програма

ћевића посвећене јунацима са Кошара. Етно пјевачица Тијана Стаменковић је отпјевала пјесму *Сестра брајна на вечеру звала уз пратњу Горана Стаменковића*, на гајдама и фрули, и Павла Убовића, који су се представили и сплетом народног стваралаштва.

Програм су још употпунили чланови хора духовне музике *Искон* из Ковина, који су осим химне *Боже правде*, отпјевали пјесме *Крстојовдан*, *Христје Боже, расијши и свети* и *Оро се вије* и тиме подсетили на лик и дјело Светог Николаја Жичког.

Посебан тон овој вечери дао је надахнути водитељ Никола Љубоја.

Својим присуством ово сабрање увеличали су председница општине Ковин Сања Петровић, председник Скупштине Зоран Брадаћи, генерали Спасоје Мучибабић, Мирослав Лазовић и Милош Ђошан, народни посланик Миодраг Линта, председник СПКД Гацко Радомир Вучковић, председник БОРС Гацко Алекса Слјепчевић, као и представници братских завичајних удружења из Београда, Панчева, Зрењанина, Вршца и Смедерева.

Након програма уприличена је и свечана вечера у ресторану *Код Чилеша* на којој се председник Удружења Благоје Богдановић захвалио донаторима вечери међу којима су били: Општина Ковин, Центар за културу Ковин, Поштанска штедионица, *Конвекс* Београд, *Тойлана* Ковин, ДТД *Тамиш* Панчево и *Керамика Чичић* КОВИН. **ТРИФКО ЂОРОВИЋ**

КОВИН СЕ ПО ДОБРОТИ ПРЕПОЗНАЈЕ

Општина Ковин је показала своју племенитост тако што је током последње деценије помогла нападеном српском народу који је прогнан са својих огњишта. Управо ова популација чини десетину данашњег становништва.

Захваљујући Удружењу прекодринских Срба и председнику Благоју Богдановићу Ковин је постао познат и по јединственим вечерима епске поезије у којима је деценијама посебан печат давао славни пјесник Божидар М. Глоговац, а ове скупове су увеличавале књижевне громаде попут Гојка Ђога, Рајка Петрова Нога, Мома Капора и многих других...

Удружење прекодринских Срба је познато по томе што је својевремено успјело да финансира комплетно студирање за 54 студента медицине. Сви стипендисти су постали успјешни љекари и данас раде у здравственим установама Србије, Црне Горе, Републике Српске...

МПГ Дрина из Нове Пазове побједник 21. Фестивала Крајишки бисери

Двадесет најбољих изворних пјевачких група из Србије и региона такмичило се на 21. фестивалу *Крајишки бисери* у Пландишту. Титулу побједника освојила је Мушка пјевачка група *Дрина* – КУД гуслара *Бранко Радичевић* из Нове Пазове.

У организацији Завичајног удружења Крајишника *Никола Тесла*, у Пландишту је, 15. октобра 2023. године, одржан 21. Фестивал *Крајишки бисери*. На фестивалу се такмичило 20 најбољих изворних пјевачких група из Србије и региона које његују традиционално пјевање крајишких Срба.

Церемонија свечаног отварања фестивалске вечери почела је изласком пјевачких група на главну сцену. У име организатора, поздравну бесједу одржао је Никола Везмар, председник Завичајног удружења Крајишника *Никола Тесла*, а част да свечано отвори 21. Фестивал *Крајишки бисери* припала је председнику општине Пландиште Јовану Репцу.

По већ усталејој традицији, пјевачки програм отпочели су сви учесници заједно пјесмом *Нема раја без родног краја*, која је химна Фестивала *Крајишки бисери*.

У такмичарском програму наступило је 10 женских и 10 мушких пјевачких група. Њихове наступе пратио је стручни жири у четворчланом саставу: етномузиколог и музички уредник на Радио Београду Марија Вуковић, етномузиколог и замјеник председника *World music* асоцијације Србије Марија Витас, доајен крајишког изворног пјевања Мар-

ко Нишић и проф. др Димитрије Големовић који је председавао овим угледним жиријем.

У категорији женских пјевачких група треће мјесто освојила је Пјевачка група Музичке школе *Мокрањац* из Београда. Друго мјесто припало је Женској пјевачкој групи *Ејна* – КУД *Царза* из Апатина, а прво мјесто освојила је Женска пјевачка група *Банија* из Шапца.

У категорији мушких пјевачких група треће мјесто освојила је Мушка пјевачка група за изворно банијско пјевање – Културна заједница Крајине из Београда. Друго мјесто припало је Мушкој пјевачкој групи КУД *Марија Бурсаћ* из Банатског Великог Села, а прво мјесто освојила је Мушка пјевачка група *Дрина* – КУД гуслара *Бранко Радичевић* из Нове Пазове.

Као група са највише освојених бодова у обје категорије, Мушка пјевачка група *Дрина* – КУД гуслара *Бранко Радичевић* из Нове Пазове освојила је и ласкаву титулу побједника 21. Фестивала *Крајишки бисери*.

Овогодишње издање *Крајишких бисера* одржано је под покровитељством Министарства културе Републике Србије, Општине Пландиште и Покрајинског секретаријата за културу, јавно информисање и односе с вјерским заједницама АП Војводине.

Фото албум са 21. Фестивала *Крајишки бисери* објављен је на званичној Фејсбук страници фестивала.

У КРАЈИШНИКА НИКОЛА ТЕСЛА

УЧЕСНИЦИ

- Мушка пјевачка група КУД-а *Батајница* – Батајница
- Женска пјевачка група Академског друштва за његовање музике *Гусле* – Кикинда
- Мушка пјевачка група *Банија* – Завичајно удружење Банијаца, потомака и пријатеља Баније – Београд
- Женска пјевачка група Културног центра Зрењанина – Зрењанин
- Мушка пјевачка група *Ороз* – КУД *Царза* – Апатин
- Женска пјевачка група РКУД *Пелагић* – Бањалука
- Пјевачка група *Звуци завичаја* – Инђија
- Женска пјевачка група *Банија* – Пригревица
- Изворна пјевачка група *Синови Крајине* – Будисава
- Пјевачка група Музичке школе *Мокрањац* – Београд
- Мушка пјевачка група *Дрина* – КУД гуслара *Бранко Радичевић* – Нова Пазова
- Женска пјевачка група за изворно банијско пјевање – Културна заједница Крајине – Београд
- Мушка пјевачка група РКУД *Пелагић* – Бањалука
- Женска пјевачка група *Милојке* – Фолклорни ансамбл *Дукат* – Стара Пазова
- Пјевачка група Завичајног удружења грађана *ЋИРО* Личка Калдрма – Дрвар – Батајница
- Женска пјевачка група КУД-а *Батајница* – Батајница
- Мушка пјевачка група КУД *Марија Бурсаћ* – Банатско Велико Село
- Женска пјевачка група *Банија* – Шабац
- Мушка пјевачка група за изворно банијско пјевање – Културна заједница Крајине – Београд
- Женска пјевачка група *Етна* – КУД *Царза* – Апатин

СПЕЦИЈАЛНИ ГОСТИ У РЕВИЈАЛНОМ ПРОГРАМУ:

- Млада пјевачка група КУД *Младост* – Велика Грета
- Фолклорни ансамбл КУД *Младост* – Велика Грета
- Пријатељи 21. Фестивала *Крајишки бисери* – Пландиште 2023.
- Министарство културе Републике Србије
- Општина Пландиште
- Покрајински секретаријат за културу, јавно информисање и односе с вјерским заједницама АП Војводине
- Фонд за избјегла, расељена лица и за сарадњу са Србима у региону
- Културно-образовни центар *Вук Караџић* – Пландиште
- Основна школа *Доситеј Обрадовић* – Пландиште
- *Stridon Group* д.о.о. Београд
- *Мудрић компани* д.о.о. Вршац
- СТР *Цвет* – Пландиште
- Радио Београд
- Радио телевизија Војводине
- Регионална телевизија *Банат*

ДАЧИЋ ДА УПУТИ ПРОТЕСТ ХРВАТСКОМ МИНИСТРУ ЗБОГ МРЖЊЕ ПРЕМА СРПКИЊИ ИЗ ПОЉИЦА КОД ЗАДРА

Предсједник Савеза Срба из региона Миодраг Линта тражи да министар спољних послова Ивица Дачић упутити најоштрији протест министру спољних послова Хрватске Гордану Грлићу Радману због новог излива мржње према Србима. Колико је познато први пут један званични орган у Хрватској тражи уклањање ћирилице са надгробних споменика што је супротно Европској конвенцији за заштиту људских права и основних слобода, Оквирној конвенцији за заштиту националних мањина и Уставу Хрватске.

Директор Комуналног предузећа у далматинској општини Врси поред Задра Зденко Којић тражио је од старије Српкиње у селу Пољица да у року 15 дана уклони ћирилицу са надгробне табле јер Срба у наведеној општини тобоже нема више од трећине од укупног броја становника како формално правно стоји у Уставном закону о правима националних мањина. Допис је упућен Српкињи у Пољици 12. септембра. Ова Српкиња је подигла споменик супругу послје његове смрти. На споменику су његово име и презиме исписани ћирилицом што очигледно смета Зденку Којићу и још неким.

Наведена законска одредба, на коју се позива поменути Зденко Којић, може се примјенити кад је у питању само службена употреба српског језика и ћирилице. Међутим, у овом случају гробница је породична ствар и појединац има право да на надгробном споменику напише име и презиме ћирилицом или да се на породичној кући постави плоча са годином када је подигнута и именом оног ко је саградио написаним на ћирилицу. Наведене и сличне ствари не могу се регулисати Законом јер се ради о универзалним људским правима.

Линта истиче да је право на ћирилично писмо стечено право, а стечена права по Уставном закону о правима националних мањина и међународним конвенцијама не смију да се доводе у питање.

ЖУПАНИЈСКИ СУД У ЗАГРЕБУ ИЗРЕКАО СРАМОТНО МАЛУ КАЗНУ ГЛАВАШУ И САРАДНИЦИМА

Жупанијски суд у Загребу изрекао срамно малу казну Бранимиру Главашу и његовим сарадницима за масовне и планске ратне злочине и звијерства над Србима у Осијеку оцјењује предсједник Савеза Срба из региона Миодраг Линта. За монструозно убиство седам српских цивила Бранимир Главаш је, у поновљеном поступку, осуђен на свега седам година затвора, Гордана Гетош Магдић на четири године, а Дино Контић је добио три године као и Здравко Драгић. Породице страдалих и прогнани Срби су дуги низ година огорчени радом хрватског правосудја када је у питању процесуирање ратних злочина гдје су жртве српски цивили и ратни заробљеници. Поред тога, пресудом је обухваћен само мали број убијених српских цивила у Осијеку као и мали број одговорних лица за ратне злочине.

Линта истиче да је Бранимир Главаш био господар живота и смрти у Осијеку и на ширем подручју Осијека и да је одговоран за нестанак, хапшења, мучења и ликвидације више од 100 Срба током 1991. и 1992. године и касније.

Не заборавити етничко чишћење и убиства Срба из 26 села Пожешке котлине

Предсједник Савеза Срба из региона Миодраг Линта истиче да никада не смијемо заборавити етничко чишћење и убиства Срба из 26 села Пожешке котлине у Западној Славонији које је почело на данашњи дан прије 32 године. Припадници хрватске полиције и паравојних снага почели су 29. октобра 1991. године да спроводе државну наредбу о евакуацији Срба из 26 села испод планина Папука и Псуња са искључиво или претежно српским становништвом.

Линта истиче да је наредбу дан раније донио кризни штаб општине Славонска Пожега са лицемјерним образложењем да се тзв. евакуација спроводи с циљем заштите живота српског становништва иако је потпуно јасно да се радило о планском протјеривању српског народа са својих вјековних огњишта. Важно је нагласити да је то била једина наредба ове врсте

у Европи послје Другог свјетског рата. Тзв. евакуацијом, коју је требало спровести у року од 48 сати, обухваћена су села: Облаковац, Вучјак Чечавски, Јеминовац, Шњегавић, Чечавцац, Копривна, Расна, Пасиковци, Кујник, Орљавац, Црљенци, Слобоштина, Миљивејци, Подсређе, Вранић, Њежић, Пожешки Марковац, Клиса, Оздаковци, Пољанска, Кантровци, Горњи Врховци, Лучинци, Оласи, поименице побројана у Наредби, којима су накнад-

но придружени Смољановци и Рушевац, у којима је, по попису становништва из 1991. године, живјело 2.120 лица. Од помених села само су Пољанска, Орљавац и Лучинци били мјешовитог националног састава, а у осталим су живјели искључиво Срби. Јасно је да тзв. евакуацијом нису обухваћена хрватска села Ивандол, Дежевци, Перенци, Торањ и Бишкупци, која се додирују са српским и која су у Наредби означена као региони прикупљања.

Последице злочиначке наредбе била је ликвидација 71 српског цивила од којих су 42 старија од 60 година, међу њима и 33 жене, протјеривање више од 2.000 Срба и потпуно уништење више од 1200 стамбених и привредних објеката. Највећи злочин се десио 10. децембра када су хрватске снаге на свиреп начин убиле 36 српских цивила у селима Вучјак Чечански и Шњегавић. Након протјеривања српског народа хрватске снаге су започеле систематско пљачкање, паљење и минирање српске имовине. За наведени велики злочин нико није одговарао што је само једна у низу потврда да у Хрватској нема правде за српске жртве. Иста судбина је задесила српски народ у другим дијеловима Западне Славоније. На подручју Западне Славоније током 1991. и 1992. године је на идентичан начин уништено више од 180 српских села из којих су протјерани Срби.

Никада нећемо заборавити смишљену ликвидацију најмање 125 Срба у Госпићу 1991. године

Никада нећемо заборавити смишљену ликвидацију најмање 125 Срба у личном граду Госпићу у љето и јесен 1991. године истиче предсједник Савеза Срба из региона Миодраг Линта. У питању је један од кључних доказа да је циљ проушташког режима Фрање Туђмана био стварање етнички чисте хрватске државе без или са што мање Срба. Хрватски државни врх спречио је истрагу о тим ликвидацијама иако је било добро познато ко су наредбодавци и извршиоци убиства. Скоро половина од најмање 125 убијених Срба одведено је из својих кућа и станова и убијено од 16. до 18. октобра 1991. године. Пронађени су и сахрањени посмртни остаци свега 57 жртава, док се за осталима још трага. Према неким процјенама у Госпићу је током 1991. године убијено више од 200

Срба. Важно је нагласити да су од почетка 1991. године у Госпићу и многим хрватским градовима Срби били изложени притисцима, пријетњама, увредама, а убрзо је почело минирање српских кућа и локала. Затим су припадници хрватских паравојних формација почели да хапсе српске цивиле и припаднике ЈНА. Срби су одвођени у Окружни затвор, градску болницу која је претворена у војни објекат и затворе у мјестима Кланац, Смиљан, Заблате и др. гдје су пребијани и мучени често до смрти.

За монструозни злочин над Србима у Госпићу осуђени су на минималне затворске казне само тадашњи секретар Оперативног штаба у Госпићу Тихомир Орешковић на 15 година, тадашњи командант 118. бригаде Мирко Норац на 12 година и Стјепан Грандић на 10 година. Осуђени ратни зло-

чинац Мирко Норац је за госпићке и личке Хрвате и већину хрватског народа херој Домовинског рата који је по свом карактеру био освајачки и агресивни рат. Нажалост, десетине припадника хрватске војске и полиције који су планирали, хапсили и учествовали у ликвидацијама нису одговорали пред лицем правде.

Линта тражи да Србија оснује Меморијални центар српских жртава на простору бивше Југославије чији би циљ био правна, политичка борба за истину о карактеру ратова деведесетих година прошлог вијека и за истину о страдању српског народа. У оквиру Меморијалног центра требало би, између осталог, подићи монументални споменик српским жртвама страдалим у ратовима на простору бивше Југославије од 1991. до 2000. године.

Сјећање на прогон и убиство најмање 65 Срба са Билогоре

Увијек ћемо чувати сјећање на прогон и убиство најмање 65 Срба са Билогоре истиче предсједник Савеза Срба из региона.

Прије 32 године хрватске паравојне снаге су започеле злочиначку акцију *Ошкос* с циљем протјеривања или ликвидације српског народа у источној Билогори. То је подручје које се налази у троуглу између Бјеловара, Дарувара и Вировитице и обухвата већим дијелом општину Грубишно Поље.

Кампања застрашивања и терора Срба на подручју источне Билогоре започела је још у прољеће 1991. године и до 31. октобра 1991. године убијено је најмање 17 Срба. Прије и током злочиначке ак-

ције *Ошкос* страдао је најмање 41 цивил и 24 припадника Територијалне одбране Грубишно Поље. Протјерано је око 4.000 Срба из 38 насеља.

Српски цивили су ликвидирани хладним или ватреним оружјем након свирепог мучења, а један дио је спаљен послје извршеног злочина. Међу страдалим војницима и цивилима осим Срба, било је и Хрвата, Мађара и осталих поријеклом из мјешовитих бракова. Послје завршетка *Ошкоса* почело је систематско пљачкање, паљење и минирање српских кућа и православних цркава у Растовцу и Доњој Рапеници које су саграђене крајем 17. и почетком 18. вијека.

За злочине у источној Билогори одговарао је једино Вељко Марић кога је Вијеће за ратне злочине у Београду осудило на 12 година затвора због убиства једног српског цивила. Српско Тужилаштво је отворило истрагу против Марића за ликвидацију још двојице Срба и мучење једног српског цивила.

Марић је у јуну 2015. године изручен Хрватској на издржавање казне гдје има статус хероја због суђења у Србији што је један од бројних доказа да се хрватско друштво није суочило са својом мрачном прошлосту. Хрватско правосудје није наставило поступак против Марића што не представља никакво изненађење.

	НАШ ИСТОРИЧАР, ГЕНЕРАЛНИ СЕКРЕТАР МАТИЦЕ СРПСКЕ (СА СЛИКЕ)		УШЋЕ РИЈЕКЕ (МН.)	МЈЕСТО ОДРАСТАЊА ИСТОРИЧАРА СА СЛИКЕ	ГРАДУ ИНДИЈИ (УТАР ПРАДЕШ)
	ИНСЕКТ ДВО-КРИЛАЦ				
	ЈЕДАН ЕНГЛЕ-СКИ КОЛЕЦ				
	ЕНГЛЕ-СКО ОСИ-ГУРАВАЈ. ДРУШТВО				
	ВОДА (ЛАТ.)				
ГРАДУ БАНАТУ, РОДНО МЈЕСТО СРПСКОГ ИСТОРИЧАРА СА СЛИКЕ	ПОЉО-ПРИВРЕДА (ЛАТ.)	СРЕЂКА, ЛУТРИЈА	ГАС, ЗНАК Не ОТОПИТИ СЕ		
МЈЕСТО ГДЈЕ СЕ НЕШТО ЛОМИ				ДРВНА ИНДУ-СТРИЈА АЗОТ	
НАСЕЉЕ КОД ЗА-ЈЕЧАРА					ТАНКО, ТАНАНО (ПЕСН.)
ЗАМЈЕНА (ПОКР. ЊЕМ.)				СРЕДЊИ ТАЛАСИ СЈЕВЕР	
17. И 1. СЛОВО НАШЕ АЗБУКЕ		ПОПИС, СПИСАК ПРИТОКА САВЕ			
РАНИЈИ ГЛУМАЦ, ТИХОМИР				ГЛУМИЦА ХАТАВЕЈ СТАКЛА ПРОЗОРА	
ОЗНАКА ЗА НУЛТИ ПРОВОД-НИК	УМА ТУРМАН ГРАДУ АЛЖИРУ		УЗВИК ДИО ТЕНИСКЕ ИГРЕ		
НАПРАВА ЗА ИСТИ-СКИВАЊЕ КЛИНОВА					
ДАНСКА ГЛУМИЦА, БРИГИТ				КРАЉ У ШАХУ НЕПЕР	
СРПСКО КОЛО	КОМПО-ЗИТОР ДОНИ-ЦЕТИ				

РЕШЕЊЕ: мыва, Итон, Лојд, аква, неон, залом, ДИ, Ротина, ерзац, СТ, ча, листа, Арсић, Ен, Н, УТ, она, истискач, Нилсен, К, Гаetano.

» Међу добротворима предсједник ГО Чукарица Срђан Коларић, директор у Народној банци Раде С. Петровић и Милан Матковић

Патријарх Порфирије освештао Храм Сабора Св. Јована Крститеља у Жаркову

Његова Светост патријарх Српски господин Порфирије служио је Свету архијерејску литургију и освештао новоизграђени Храм у насељу Макишке терасе на Чукарици, који носи име Сабора Светог Јована Крститеља.

– Нема веће радости за једну заједницу, за један град, за једно село, за један дио града, за неко насеље, од радости када се освешћује мјесто, када се освешћује храм у којем ће се служити света литургија празницима и недјељом, у којем ће се Богу молити, свештеник са својим народом свакодневно. Нема веће радости и нема већег благослова – рекао је Његова Светост патријарх Порфирије.

– Храм Божји, браћо и сестре постоји као мјесто сусрета са Богом који је смисао и радост наша, без кога не можемо ниједан корак учинити – рекао је патријарх и изразио радост због освешћења храма у којем ће се од данас, с благословом Божјим служити Света литургија, а сви који овдје живе имаће прилику да се овдје и организују и сусрећући се са Богом и међусобно се сусрећу да у Богу, Христу, у вјери буду једно – поручио је окупљеним парохијанима Његова Светост патријарх Порфирије.

Након чина освешћења новоизграђеног Храма и Свете архијерејске литургије Његова Светост патријарх Порфирије додијелио је ордене Српске православне цркве добротворима који су помогли изградњу Храма. Највиша одличја Синода Српске православне цркве Ордене Светог Саве другог реда добили су предсједник Градске општине Чукарица Срђан Коларић, директор у Народној банци Раде Петровић, главни инжењер грађевинског предузећа Грамис Рајко Ранковић, директор предузећа М Милан Матковић, а директор предузећа Грамис Милош Спасеновић одликован је Орденом краља Милутина.

Старјешина Храма протојереј-ставрофор Милан Виленица захвалио се Његовој Светости, добротворима, општини Чукарица и предсједнику Срђану Коларићу и свима који су несебично помогли изградњу Храма Сабора Светог Јована Крститеља.

Освешћењу Храма, између осталих, присуствовао је предсједник Народне Скупштине Републике Србије др Владимир Орлић.

У културно-умјетничком програму у порти цркве учествовао је КУД Туцовић и гуслари.

ПРОНАЂЕНЕ МОШТИ СВЕШТЕНОМУЧЕНИКА ПИЛИПА КАРАНОВИЋА

Узасеоку Селиште, код Крњеуше у општини Босански Петровац, по благослову и уз учешће епископа бихаћко-петровачког и рмањског Сергија, а уз помоћ мјесног свештенства и вјерујућих парохијана, обретене су мошти свештенмученика Пилипа, родоначелника свештеничке лозе Карановић.

Већ двије стотине година, с кољена на кољено, преноси се усмено предање, које је касније и записано, о мученичкој смрти овдашњег пароха свештеника Пилипа, који је, ради вјере православне и имена српског, пострадао од руке злочинаца Куленовића, тачније Кулин-капетана, си-

на Мустај-бега. О животу и смрти свештеника Пилипа, давнашњи свештеник крњеушки Петар Рађеновић оставио је запис у којем се каже: „Он се родио, по казивању, у Лици, па је тамо и школу изучио. Чудновато је како се он могао родити у Лици, када се зна да су Карановићи живјели на Бобољускама. Можда се његов отац због нечега преселио привремено у Лику, па за то вријеме се он тамо родио. Иза 1800. године преселио се поп Пилип са Бобољуска у Ведро Поље код Петровца, и одатле га је презвао спахија у Селиште, најприје у Мало, а мало затим у Велико. Кад је он овамо дошао, мора да није било овдје

ниједног свештеника, јер се о томишта не спомиње, него се говори одмах о попу Пилипу као свештенику цијеле ове парохије. Он је служио ову парохију око 15-20 година. Негдје око 1821. године, кад су и иначе многи православни свештеници у турској царевини страдали, осумњиче Турци и попа Пилипа да спрема побуну, те га отјерају у Пркосе, гдје је тада било сједиште власти и објесе га о једној крушци у Понорцу. Ту је висио цио дан, и обноћ дођу његови укућани, те потајно скину његово тијело с вјешала, те га однесу кући и сахране у гробље одмах иза куће”.

Свештеник Пилип оставио је

бројне насљеднике. Његови синови Тривун и Дамјан били су свештеници, а његови унучи, такође свештеници, Ђураћ и Стеван, били су и војводе босанских Срба у устанку 1875–1878. године.

Радује се православна Крајина, јер су након двије стотине година из утробе земље биолошки и духовни насљедници свештеника Пилипа на свјетло дана извадили његове мученичке мошти, да нас довијека подсећају на његову духовну снагу, да нам свима буду на молитвено укрјепљење и помоћ, али и да нас заувјек подсећају на ријечи Христове: „Ја сам вас кресење и живот; који вјерује у мене и ако умре, живјеће”.

ОДПАЗАК ХРОНИЧАРА ЕРВЕНИКА ИЛИЈЕ ШЕКУЉИЦЕ

КАДА ЧОВЈЕКА ЈЕДНОМ ОТЈЕРАЈУ СА ОГЊИШТА СВУДА ЈЕ СТРАНАЦ!

Увјечност се преселио Илија Шекуљица (90), народни пјесник и изузетно вриједан новинар, хроничар Ервеника и Буковице, Госпића у којем је радио у грађевинској фирми и Лике, а у избјеглиштву и хроничар Краљева. Преминуо је свега неколико дана после смрти супруге Ружице. У народном сјећању тремеће Лике, Босне и Далмације, урезана је његова десетерачка поема о бијелој смрти младих људи једне студене личке зиме.

Породица Шекуљица била је једна од многобројних која је прогнана у хрватској злочиначкој акцији Олуја. Свједочење ове породице о тим трагичним данима забиљежио је новинар Александар Раковић за портал Крућ.

Илија Шекуљица је у бесконачно дугој колони својих сународника и чланова породице, до првог заклона стигао након 18 збеговских дана, духом и тијелом скрхан у неизвјесности избјегличког конвоја.

Ма колико на први поглед животна драма Шекуљица дјелује лако утопиво у мноштву других, сличних судбина; она ипак, носи непоновљив печат својствен свим несрећним породицама и као таква, без сваке сумње, вриједна је да се забиљежи.

– Човјека када једном отјерају са огњишта, ништа га више не везује за неко посебно мјесто. Праћен проклетством које му се попут омче окачи око врата, свугдје је странац; овдје нисам на своме, тамо нисам међу својима – говорио је Илија који је током свог дугогодишњег радног стажа био дописник *Полишке експрес* и *Вечерњих новости*, најприје из Книна, а потом и из Госпића. И упркос чињеници да га је животни позив нераскидиво везивао са друштвом и сложеним односима у њему, неразумијевање за све што се догодило и даље је велико.

Добро се сјећао избјегличке колоне.

– Већ смо били дубоко ушли на територију Босне и Херцеговине, сматрало се да смо најопаснију дионицу већ прошли, ти путеви су нам били сугерисани као безбједни од стране хрватских власти посредством радија, а преносило се и усмено, међу народом. Мноштво старца, жена и дјецe, на запрежним возилима и тракторима, са нешто најосновнијих животних потрепштина, нису представљали никакву опасност по било кога. У једном тренутку, изнад нас је прелетио авион. Одахнули смо када смо му угледали леђа, међутим, окренувши се, у повратку је на колону испалио ракету (можда и двије) – присјећао се Илија.

Десет људи из колоне је изгубило животе у овом звјерском злочину, а у Илијиним сјећању трајно је остала урезана слика једног од избјеглих, болом скрханог и неутјешног оца који је у том нападу изгубио заувјек два малолетна сина. Вео смрти који се надвио над овом несрећном колоном избјеглица није их напуштао до последњег дана. Старе и изнемогле, који су губили битку под тежином животног јарма, без могућности да другачије поступе, сачрањивали су покрај пута. По Илијиним ријечима успјели су да спрјече једног сународника у његовој очајничкој намјери да себи одузме живот и активира ручну бомбу.

– Неки људи напосто не могу да издрже такве притиске и ја то могу да разумијем – причао је Илија који је са супругом Ружицом највише страховао за судбину сина Здравка, који је остао у Хрватској.

Здравко је, наиме, од 1984. године живио у Ријеци, радећи у Бродоградилшту 3. мај. У изнајмљеном стану остао је током свих година рата, али и након тога. У Краљеву, код већ старих родитеља, дошао је 2008. године, када је предузеће у коме је радио изгубило трку са тржиштем.

Илија Шекуљица сахрањен је у Краљеву, далеко од родног Ервеника.

ЧИТАВ ЖИВОТ ПОСВЕТИО РОДНОМ ГРМЕЧУ И КРАЈИНИ

ДРАГАН ДИВЈАК ИСПРАЋЕН У ВЈЕЧНОСТ

На гробљу Орловача у Београду 28. октобра сахрањен је Драган Дивјак, дугогодишњи предсједник Кровне организације Удружења Срба из општина Босанске Крајине у Федерацији БиХ Београд и Удружења *Сана* Грмеч, као и Савеза резервних војних старјешина Вождовац. Дивјак је преминуо 25. октобра у Београду, а сахрани и комеморацији присуствовали су осим породице и родбине, бројни пријатељи, колеге, сарадници и земљаци човјека који је важио за борца за повраћај услова бољег живота људи из свог родног краја, и читаве Крајине.

На комеморацији су говорили Зоран Јовановић у име Савеза организација резервних војних старјешина Србије, Београда и општине Вождовац и Никола Вукобрат земљак из Крајине, а стихове посвећене Драгану Дивјаку читала је Марина Протић.

Зоран Јовановић је навео биографске податке о Дивјаку који је рођен 1. маја 1948. у селу Скуцани Вакуф општина Сански Мост у Босанској Крајини, простору који је изродио многе знамените људе.

– Човјеку рођеном на међународни празник рада изгледа да животни пут предодређује да својим радом, знањем и способностима активно, прогресивно и мотивишуће, не штедећи себе, утиче на окружење и резултате постиже у било којој дјелатности и активности да се ради. После завршене основне и средње школе и одслуженог војног рока у школи резервних официра Драган се као млад човјек доселио у Београд гдје се 70-их година запослио у великом систему Пољопривредног комбината Београд. Обављао је руководеће дужности у комерцијалном сектору као и организационим јединицама пољопривредне производње ПКБ-а, навео је Јовановић који се са Дивјаком упознао још 80-их година у Ковилову током извршења активности обуке Одредa територијалне одбране ПКБ-а у коме је Драган био на једној од командирских дужности.

– Током деведесетих одазвао се позиву родног краја за одбрану отаџбине и борби српског народа за слободу током оружане побуне и насилне сецесије БиХ од СФРЈ ангажовањем у војсци Републике Српске. По окончању рата није заборавио родни крај, него је тамо отпочео сопствени посао у области комерцијале. Укључио се у организоване активности обнове Републике Српске. С обзиром да је по окончању рата општина Сански Мост остала у Федерацији БиХ Дејтонским споразумом, посебно се ангажовао кроз рад у удружењима Крајишника у Београду на организацији повратка присилно расељених Ср-

ба и материјалне помоћи око обнове ратом уништених стамбених објеката и инфраструктуре. Био је изабран за предсједника 9 српских општина и представника српског народа у органима Федерације БиХ – подсетио је његов саборац Зоран Јовановић додајући да је Дивјаку додијељено више признања организације резервних војних старјешина Републике Србије и Републике Српске.

– Био је ангажован на задацима и током 1999. године који су били додијељени организацији резервних војних старјешина Србије. Сјећаћемо се Драгана као доброг друга и колеге, лијепих дружења када се знало и заплјевати, посебно крајишке ојкаче гдје је Драган предњаčio. Велики Србин и Крајишник био је наш Драган – са сјетом је закључио Јовановић изразивши најдубље саучешће породици.

Својим говором од Дивјака се опростио и његов земљак Никола Вукобрат који је нагласио да је Драган био неуморни радник.

– Драган је био грмечко дијете... Његов Грмеч и сва западна Крајина потпали су под Федерацију БиХ после рата. Људи су расељени. Покошени су и покупљени попут траве на ливади. Трава се, међутим, опоравља и поново расте. А шта је са људима? Један од прегалаца који су жељели, смогли снаге и уложили велики труд да се успомена на нашу Крајину сачува, да се не посјеку коријени, већ да, попут траве опстану и обнове све што се може обновити и сачувати, јесте Драган.

Сваким даном био је свједок како нестају и блиједе сјећања и на Грмечку кориду, на Шушњар, Корчаницу, др Младена Стојановића, слапове Уне, Леденицу, Голуба Бабића, Гаврила Принципа, сакралне објекте и мјеста страдања нашег народа током овог и оног рата. Везе са прошлошћу се кидају. С великом љубављу Драган покушава да обнавља везе, обилази, организује сусрете, дружења, подиже нова и обнавља стара обиљежја, буди заспале и позива на активност – казао је Вукобрат.

– Када на табли напишете ријеч ЧОВЈЕК, и узмете мокру спужву и обришете ту ријеч – ње више нема. Али човјек, жив човјек, није ријеч на табли. И када премине он не нестане. Он оставља траг. У име тог трага данас ћемо рећи последње збогом и хвала! – поручио је Вукобрат.

Драган Дивјак био је и дугогодишњи сарадник *Српској кола*, а овом приликом и редакција је одала почаст покојном колеги и пријатељу.

Иза себе, Дивјак је оставио супругу, двије кћерке и унука.

ВЕСНА ПЕШИЋ

Овај пројекат је суфинансиран из Буџета Републике Србије- Министарства информисања и телекомуникација. Ставови изнети у подржаном медијском пројекту нужно не изражавају ставове органа који је доделио средства.

ВИЈЕК ФУДБАЛА У ДРВАРУ - РИЈЕЧ ПО РИЈЕЧ СА ЈЕЛЕНОМ ДЕШИЋ, ДАМОМ КОЈА СА УСПЈЕХОМ ПРЕДВОДИ ФУДБАЛСКИ КЛУБ

ФК Борац - понос и симбол Крајине

Фудбал у Дрвару датира више од сто година, када је формиран Радничко-спортски клуб *Борац*. Постоје историјски записи по којима је ФК *Борац* учествовао на турнирима Радничко-спортског клуба *Нада* у Сплиту. Такође, у периоду од 1945. до 1995. године *Борац* је играо запажену улогу у Крајишкој и Републичкој лиги тадашње СР БиХ, а био је и учесник квалификација за попуну Друге савезне лиге Југославије.

У вријеме распада Југославије и рата, клуб је био активан, а 1994. године одиграо је фудбалску утакмицу са репрезентацијом Републике Српске.

Борац је 1995. године престао са радом, јер су Дрварчани морали напустити свој родни град. Након неколико година, повратком на огњишта, почело се размишљати о оживљавању ФК *Борац* што је кренуло да се остварује. Клуб је постао члан Фудбалског савеза Републике Српске и такмичио се у Регионалној лиги Републике Српске – група Приједор.

То је трајало до сезоне 2009/2010. када због недостатка финансијских средстава није могао наставити такмичење. У сезони 2014/2015. клуб се вратио на фудбалску сцену Републике Српске. Данас, ФК *Борац* има 23 активна фудбалера за сениоре активних регистрованих играча и 70 полазника школе фудбала у млађим категоријама. О ФК *Борац*, његовим почецима, значају за дјецу и омладину, али и све становнике Дрвара и Крајине, разговарали смо са актуелном председницом Јеленом Дешић.

– ФК *Борац* из Дрвара основан је давне 1924. године, прије готово стотину година. Међутим, према предању, фудбал у Дрвару се почео играти још 1918. године, али 1924. је година рођења дрварског *Борца*. Историјски гледано *Борац* је симбол Дрвара. Утакмице су се играле на стади-

ону на Брежинама, а потом на СРЦ. Наш клуб је данас регистрован у Источном Дрвару у Републици Српској искључиво због такмичења.

• Који играчи представљају Борац?

– У нашем клубу играју момци различитих вјера и нација. Данас ту активно играју и тренирају Срби и Хрвати, али важно је споменути да су Дрварчани током последњег рата са собом „понијели“ и свој клуб који ни у најтежим тренуцима није прекидао рад. Мир је донио нови живот клубу. Вратили смо се и ми и вратио се и фудбалски Спортски центар *Радомир Ковачевић*. Дрварчани са поносом истичу да је Дрвар град фудбала и самим тим показују своју љубав према *Борцу* и према родној груд. Ми данас у тешким условима радимо и бијемо битку за опстанак. Финансијска подршка нам стиже једино од Општина Дрвар и Источни Дрвар. Понекад се неко сјети да постојимо да помогне, али то је ријетко. Вољела бих када би се више пажње посветило *Борцу*.

• Шта за Вас као председницу клуба представља највећи изазов?

– Од када сам изабрана за председника

клуба, прије тачно годину дана, у Управи клуба окупиле су се млади људи, баш они који бескрајно воле Дрвар и земљу својих предака. Захваљујући истим члановима Управе многобројни проблеми су ријешени, а дочекала су нас дуговања, бројни недостаци као што је опрема, девестиране свлачионице, медицинска опрема... Свако од нас дао је мало по мало да се колико је могуће проблеми рјешавају. Недостаје ту још много тога, као што је улагање у стадион, свлачионице, спортска опрема, али и набавка једног комбија којим би фудбалери могли да путују на гостујуће утакмице. С обзиром да планирамо да обиљежимо јубилеј – вијек постојања за нас би свака помоћ добро дошла. Иако је ситуација тешка, ми смо једна породица, која дише као једно и има једну љубав и један циљ, а то је наш *Борац*. Поносна сам што се око клуба окупљају млади којима је спорт живот и који кроз фудбал израстају у добре и велике људе.

• Које су највеће легенде клуба?

– За стотину година *Борац* је изнедрио много талената као што су Ђука Марић који је играо за *Партизан*, Веселин Зрић који је каријеру наставио у сплитском *Хајдуку*, а завршио у требињском *Леотару*, Славко Граховац у нишкој *Сушијесци*, Лиган Алвировић у бањалучком *Борцу*, Миле Бабић у *Фамосу* и *Сарајеву*, Драган Родић и Милош Петраковић у какањском *Рудару*, Добривоје Трнинић који је послје играо за *Велење*, Радован Карановић за *Марибор*, Симо Дамјановић, Манојло Мишковић, Бранко Грубор и многи други који су знојем натапали дрес дрварског *Борца*. Дрвар има и фудбалског олимпијца Лазара Лемића, некадашњег првотимца новосадске *Војводине* и сарајевског *Жељезничара*, који је 1964. године бранио боје Југославије на Играма у Токију, а рођен је у Прекаји 1938. године. Ми смо поносни на Милана Родића, који данас игра за *Црвену звезду*, а који је из Дрвара. Такође, најстарији играч нашег клуба је Илија Батиница који има 94 године и данас кад играмо домаће утакмице, обавезно је на трибинама.

• Какве успјехе биљежи ФК Борац?

– Наш циљ јесте прелазак у већи ранг

такмичења за 100. рођендан и то би нам био највећи успјех. *Борац* памти много великих утакмица и догађаја, као што је утакмица нашег клуба са ветеранима *Црвене звезде* и *Партизана*, али и мена многих клубова. Било је кроз историју свега, и успјеха и криза, али ево ми смо и данас ту пуних 99 година.

• Шта је Вас, као даму привукло да се нађете на челу мушког фудбалског клуба?

– То што се налазим на челу клуба за мене као жену је велики изазов, али и обавеза, а изнад свега част. То су моји јунаци, моји момци који последњи атом снаге дају за побједу, за аплаузе на трибинама. Има ту свега и суза и осмијеха, радости, али и разочарања, али никада није мало те жеље за успјехом. Мало је необично за мене, јер судије, делегати, играчи других клубова са чуђењем гледају да сједим на клупи са фудбалерима, када их испраћам на утакмицу, али нико поноснији од мене када побједимо, то су тренуци за памћење, увијек ми суза потекне... Поносна сам на фудбалере који у тешким околностима нижу побједу.

• Какви су односи са клубовима из Србије?

– Гајимо братске односе са ФК *Земун*. У фебруару 2023. године имали смо пријатељску утакмицу овдје у Дрвару. То није била само утакмица, то је био догађај за памћење. Недуго затим велика и значајна подршка стигла је од Градске општине Земун, даровали су нам опрему за фудбалере. Ми ГО Земун и њеном градоначелнику Гаврилу Ковачевићу дугујемо велику захвалност. Такође, не можемо да не споменемо ни донацију косилице за стадион и гарнитуре дресова од компаније *Dinara oil* чије је сједиште у Србији. Наравно, овом приликом позивамо све људе добре воље из Србије и Републике Српске да се одазову апелу из Дрвара и помогну опстанак клуба у којем тренира око 70 малишана.

Фудбалском клубу *Борац* и његовој председници Јелени Дешић желимо много успјеха и истрајности у даљем раду, изазовима и утакмицама. **ДРАГАНА ШИПОВАЦ**

